

En fængslende boform?

En undersøgelse af gated communities' og
bofællesskabers påvirkning på det danske samfund

Berit Elleby & Majken Primdal Bengtson

Urban Planning and Management,
Institut for Planlægning

Aalborg Universitet, Juni 2017

Specialeopgave på civilingeniøruddannelsen,
Urban Planning and Management, Institut for Planlægning,
Aalborg Universitet

Titel: En fængslende boform?
- En undersøgelse af gated communities' og bofællesskabers påvirkning på det danske samfund

Forfattere: Berit Elleby & Majken Primdal Bengtson

Vejleder: Hans Thor Andersen, Statens Byggeforskningsinstitut

Trykt: Juni 2017, Aalborg

Oprindeligt oplag: 2

Antal sider: 102 + 4 bilag (47 sider)

© 2017: Berit Elleby & Majken Primdal Bengtson, Aalborg Universitet

Sammenfatning

I dette speciale undersøges det om der er forskelle og ligheder mellem gated communities og bofællesskaber i forhold til at identificere, hvorfor *bofællesskab* som boform er accepteret i Danmark, når *gated community* som boform møder modstand. For at undersøge dette anvendes metoderne dokumentanalyse, interview og observation. Forskellene og lighederne undersøges i forhold til de teoretiske begreber *fællesskab*, *tryghed*, *fysiske og symbolske barrierer* samt *fysisk planlægning*. Begreberne anvendes ligeledes til at undersøges hvilken betydning de to fænomener har på samfundet, og om de er medvirkende til at øge den sociale segregation i Danmark.

I gennem specialet er det fundet, at gated communities og bofællesskaber er to relativt udefinerbare fænomener, som derved vanskeliggør muligheden for at konkludere noget konkret. Det kan dog konkluderes, at bofællesskaber har nogle af de samme negative konsekvenser som gated communities i forhold til at de kan fremstå ekskluderende overfor samfundet og på denne måde kan medvirke til at øge den sociale segregation. Foruden dette, tyder det på, at de fysiske barrierer, som gated communities udgøres af, har en betydning for fænomenets modstand og deraf accept i Danmark.

Abstract

This thesis seeks to clarify differences and similarities between gated communities and cohousing communities. This tempts to identify why *cohousing* as a type of accommodation is accepted in Denmark when *gated community* as an accommodation type is opposed against. To examine this, the following methods are used: document analysis, interview and observation. The differences and similarities are examined in relation to the theoretical concepts *community*, *safety*, *physical and symbolic barriers* as well as *physical planning*. The concepts are also used to examine which consequences the two phenomena have on the society, and whether they add to the increasing social segregation in Denmark.

Throughout the thesis, it is found that gated communities and cohousing communities are difficult to define which is making it difficult to draw specific conclusions. Though, it can be concluded that cohousing communities include some of the same consequences as gated communities in relation to appear excluding towards the society, and thereby add to the social segregation. In addition to this, the thesis indicates that the physical barriers, which gated communities represent, are significant to why gated communities meets resistance and lacks accept in Denmark.

Forord

Specialet er skrevet på kandidatuddannelsen Urban Planning and Mangement ved Institut for Planlægning på Aalborg Universitet. Specialet er udarbejdet i perioden februar 2017 til juni 2017.

Specialet udspringer af en interesse for at skabe et nuanceret billede af gated communities i en dansk kontekst. Foruden dette vil bofællesskabers påvirkning på det danske samfund blive undersøgt.

Forfatterne retter en særlig tak til de respondenter, som har taget sig tid til at dele deres viden om området. En særlig tak til Dorte Olsen, Roskilde Kommune; Sune Pedersen, Solrød Kommune; John Andersen, Roskilde Universitet; Henrik Gutzon Larsen, Lund Universitet og beboerne fra bofællesskabet Holdepunktet.

Vi vil ligeledes rette en særlig tak vores til vejleder Hans Thor Andersen, som har givet gode råd og medvirket til gode og nyttige diskussioner i forhold til forskningsfeltet.

Til slut, vil vi gerne rette tak til Anita Elleby for korrekturlæsning samt gode råd og input til at opnå en mere flydende læseoplevelse.

God læselyst ☺

Aalborg, juni 2017

Læsevejledning

Specialet er inddelt i tre dele. Del 1 omhandler problempræsentationen og forskningsspørgsmålet, del 2 omhandler den teoretiske ramme samt de metodiske overvejelser, og del 3 omhandler analysen, diskussionen, konklusionen samt perspektivering.

I specialet bruges *kursiveret skrift* på flere måder. Når gated communities og bofællesskaber nævnes om fænomener vil de være i kursiv, endvidere vil titlen på rapporter og bøger skrives i kursiv. Teoretiske og metodiske begreber vil ligeledes første gang de nævnes være angivet i kursiv, for at illustrerer dem bedre.

I specialet er der anvendt Harvard referencesystem, hvor der i teksten refereres med (*efternavn, årstal*). Når der ikke er et årstal tilgængeligt anvendes N.D. (no datum). Når der refereres direkte fra både dokumenter og interviewede respondenter vil citaterne være anført af ”citationstegn” i teksten. Hvis citaterne fylder flere linjer er de rykket ned på en særskilt linje. I litteraturlisten er referencerne opstillet i kronologiske rækkefølge.

Kapitler og afsnit er nummeret kronologisk, og der refereres til kapitel- eller afsnit nummer. Figurer og tabeller er nummeret i forhold til kapitelnummeret. Figurer og tabeller, hvor der ikke anden henvisning, tilhører forfatterne.

Bilagene findes i et særskilt dokument.

Indholdsfortegnelse

1	INDLEDNING	1
2	PROBLEMPRÆSENTATION	5
2.1	Gated communities	5
2.1.1	Definition af fænomenet <i>gated community</i>	6
2.1.2	Typer af gated communities	7
2.1.3	Debatten om gated communities	11
2.1.4	Gated communities i Danmark	13
2.2	Bofællesskaber	14
2.2.1	Bofællesskaber i Danmark	17
2.2.2	Debatten om bofællesskaber	19
2.3	Forskelle og ligheder mellem gated communities og bofællesskaber	20
3	FORSKNINGSSPØRGSMÅL	23
4	TEORETISK RAMME	27
4.1	Fællesskaber	28
4.2	Tryghed	30
4.3	Fysiske og symbolske barrierer	33
4.4	Tryghed og fysisk byplanlægning	35
4.5	Opdeling af borgerne i byen	36
5	METODE	39
5.1	Videnskabsteoretiske overvejelser	39
5.2	Kvalitativ metode	41
5.2.1	Idealtipe	41
5.2.2	Interviewmetode	42
5.2.3	Interviewpersoner	43
5.2.4	Behandling af interview	44
5.3	Observationer	45
5.4	Dokumentanalyse	46
5.5	Forskningsdesign	47
6	ANALYSE	51
6.1	Modstand mod gated communities i Danmark	51
6.2	Vurdering af nye bofællesskaber og hvorfor de opstår igen	54
6.2.1	Etablering af nye bofællesskaber	54
6.2.2	Individualisme vs. ideologiske årsager	55
6.2.3	Opsamling	57
6.3	Gated communities' og bofællesskabers interne og eksterne fællesskab	57
6.3.1	Det interne fællesskab i gated communities og bofællesskaber	58
6.3.2	Gated communities fællesskab med omverdenen	62
6.3.3	Bofællesskabets fællesskab med omverdenen	64
6.3.4	Opsamling	67
6.4	Tryghed	68

6.4.1 Trygheden i gated communities og bofællesskaber	68
6.4.2 Tryghed i den fysiske planlægning	70
6.4.3 Opsamling	72
6.5 Fysiske og symbolske barrierer	72
6.5.1 Barriererne effekt på samfundet	72
6.5.2 Er fysiske barrierer overhovedet muligt i byområder i Danmark	75
6.5.3 Opsamling	75
6.6 Opdelingen af byen	76
6.6.1 Den mangfoldige by	76
6.6.2 Konsekvenser af byens struktur	78
6.6.3 Opsamling	79
6.7 Delkonklusion for analysen	80
7 DISKUSSION	83
7.1 Diskussion af analysens resultater	83
7.2 Generel diskussion	88
7.3 Metodediskussion	89
8 KONKLUSION	93
9 PERSPEKTIVERING	95
LITTERATURLISTE	97

Bilagsoversigt

Bilag 1 – Liste over bofællesskaber i Danmark

Bilag 2 – Interviewguides

Interviewguide: Roskilde Kommune

Interviewguide: Solrød Kommune

Interviewguide: Holdepunktet

Interviewguide: John Andersen

Interviewguide: Henrik Gutzon Larsen

Bilag 3 – Transskription af interviews

Transskription af interview: Roskilde Kommune

Transskription af interview: Solrød Kommune

Transskription af interview: Holdepunktet

Beboer A

Beboer B

Transskription af interview: John Andersen

Transskription af interview: Henrik Gutzon Larsen

Bilag 4 - Boligsid

1 Indledning

Motivationen for dette speciale kom i efteråret 2016, da DR Nyhederne gjorde familien Danmark opmærksom på fænomenet *gated community*. Det blev fremlagt at Pandora-millionæren René Sindlev havde et ønske om at finansiere et gated community i Danmark, mere præcist, i Solrød Kommune. René Sindlev bor selv i et gated community i Miami, Florida. Han mener, at Danmark er parat til gated communities, da danskerne, ifølge ham, lever i en mere utryg verden. Ifølge DR Nyhederne var han i kontakt med flere kommuner vedrørende opførsel af gated communities (DR Nyhederne, 2016). Solrød Kommune har dog været ude med en pressemeddelelse, hvori de giver klart udtryk for, at der ikke bliver bygget et gated community i kommunen: “[Lokal]planen giver hverken lov til at opføre mur eller hegn, ligesom opsætning af en bom ikke er muligt.” (Solrød Kommune, 2016). Planchefen i nabokommunen, Greve Kommune, har ligeledes udtalt, at de ikke ønsker et gated community, og at det ligefrem er udansk (Andersen, 2016).

I Danmark bygger mange af værdierne i samfundet på tillid (Torpe, 2014) og trykthed gennem åbne offentlige rum, hvor der ikke bliver skærmet af. I Danmark bygger tilliden ligeledes på, at vi gerne må færdes på private veje og i private skove (Andersen & Heilskov, 2016). Afgræsning af private, offentlige og halvoffentlige arealer ses normalt ikke med en afskærmning i form af en mur. Det at kunne færdes uden en decideret fysisk grænseadskillelse er en af de sociale normer i Danmark, hvor man fra barnsben lærer at skelne mellem private og offentlige arealer.

Der opstod derfor en undren om, hvordan gated communities passer ind i en dansk kontekst, hvor samfundet normalt bygger på andre værdier, hvor det ikke er nødvendigt at mure sig inde (Baltzer, 2017).

I den del af den offentlige debat som foregik på de sociale medier var der enten en modstand eller en sammenligning med allerede eksisterende afskærmede rum. Modstanden mod gated communities fra den offentlige debat bygger på, at det er udansk og mod de værdier og normer som findes i Danmark. Dem som var mere positive afstemt i den offentlige debat skrev, at der kunne være et sammenligningsgrundlag med allerede eksisterende lukkede rum som f.eks. lukkede opgange og afskærmede boligforeninger. Derudover mener nogle, at gated communities er på linje med allerede eksisterende segregerede områder, specielt med fokus på Storkøbenhavn, hvor områder er så segregerede grundet de socioøkonomiske forhold, at der som sådan kun mangler de fysiske mure for at opdele områderne.

I starten af specialets projektperiode var der således primært fokus på at søge viden om gated communities. Under denne litteratursøgning blev det fundet, at gated communities bliver sammenlignet med boformen bofællesskab. Videnssøgningen udvides derfor også til at undersøge fænomenet *bofællesskab*. I forbindelse med dette bliver det fundet, at bofællesskaber har en dansk oprindelse. Foruden dette forsøger kommuner og staten også at fremme bofællesskabet som boform. Dette må betyde, at denne boform er

udbredt accepteret af befolkningen. Der opstod dermed en undren om, hvorvidt bofællesskaber ikke er det samme som gated communities - dog bare uden mure eller andre sikkerhedsforanstaltninger. Dette gav yderligere belæg for en undren om, hvorfor gated communities ikke er accepteret i Danmark, når bofællesskaber er.

Dette speciale vil se nærmere på forskelle og ligheder mellem gated communities og bofællesskaber, samt finde frem til hvordan og hvorfor det ene er mere accepteret end det andet i det danske samfund. Motivationen for at undersøge dette område kommer ud fra en undren om bofællesskabers accept i samfundet, og hvordan kommunerne er med til at fremme bofællesskaber gennem planlægning, imens gated communities møder modstand.

Livsstilssamfundet Canyon Lake i Californien, USA (Google Maps, 2017)

2 Problempresentation

Dette kapitel præsenterer det felt som specialet beskæftiger sig med. Kapitlet vil ligeledes danne baggrund for specialets forskningsspørgsmål. Til start vil der være en begrebsafklaring i forhold til de to fænomener *gated community* og *bofællesskab*. Begrebsafklaringen vil omfatte en generel beskrivelse af fænomenerne, hvordan de ses i en dansk kontekst samt debatten vedrørende gated communities og bofællesskaber. Efterfølgende vil der være en sammenligning af de to fænomener i forhold til deres forskelle og ligheder.

2.1 Gated communities

Fænomenet *gated community* er kendt fra USA. Det er en boform, hvor boligområdet har en begrænset adgang og hvor offentlige rum er privatiseret. Boligområdet er ofte afskærmet med en mur. Fænomenet startede som beskyttede boligområder for ældre, men i løbet af det 20. århundrede blev flere ”almindelige” boligområder hegnede inde grundet den øgede ulighed mellem befolkningsgrupper i USA. De første gated communities var forbeholdt den øverste elite, men i løbet af 1970’erne og 1980’erne bredte det sig til middelklassen. Gated communities er specielt kendt fra det amerikanske Sunbelt, hvor den første vækst fandt sted. Sidenhen bredte de sig til større byområder og senere de nordlige stater, og er nu udbredt i hele USA. De ses dog sjældent i landdistrikter med undtagelse af ferieområder (Blakely & Snyder, 1997).

Udviklingen af gated communities er sket i samspil med en øget etnisk mangfoldighed og stigende følelse af usikker og frygt overfor kriminalitet. For at sikre en følelse af sikkerhed og adskillelse fra andre befolkningsgrupper begyndte folk at mure sig inde. Det er en voksende mentalitet i USA, som afspejles i stigningen af gated communities de seneste årtier med enten mure, hegn, private sikkerhedsvagter eller flere af delene (Blakely & Snyder, 1997).

Usikkerhed og frygt er ikke de eneste faktorer der ligger til grund for udviklingen af gated communities. En række kulturelle, sociale, økonomiske og politiske faktorer ligger ligeledes til grund. Det kan f.eks. være en søgen efter status, privatliv, fred og ro (Blandy & Lister, 2004; Blakely & Snyder, 1997). Der er også dem som mener, at beboerne i gated communities søger at bo sammen med andre ligesindede (Atkinson & Blandy, 2006; Blandy & Lister, 2004). Det er dog især folks følelse af usikkerhed og frygt overfor kriminalitet, som er blevet udnyttet af initiativtagere eller bygherrer (Blakely & Snyder, 1997; Séguin, 2010; Blandy & Lister, 2004; Roitman, 2004; Rui, 2014).

Gated communities er ikke kun en voksende tendens i USA. Der ses en stigning i gated communities i mange lande rundt om i verden. De ses specielt i Latinamerika, Afrika og Asien. De findes også i en mindre skala i Europa, f.eks. i Frankrig, Spanien, Portugal (Blakely & Snyder, 1997; Glasze, 2004), England, Tyrkiet (Glasze, 2004) og ligeledes i Sverige (Andersen & Heilskov, 2016; Westin, 2015).

Den globale udbredelse af gated communities er drevet af bygherrer, som bruger det offentlige rum til at varetage egne interesser i det private marked. I det offentlige rum er der en diskurs omkring frygt, hvor gated communities bl.a. bruges som en løsning på problemet (Lemanski, 2010). Forklaringen på stigningen af gated communities kan variere fra land til land, men en klar faktor er den stigende voldskriminalitet og den nedgående offentlige service af sikkerhed (Lemanski, 2010).

At befolkningsgrupper hegner sig inde er ikke et nyt fænomen. Allerede tilbage i Romerriget var der mure rundt om landsbyerne for beskyttelse mod fjenden. Op gennem historien kan der findes andre fortilfælde, hvor eliten boede bag mure. Fænomenet *gated community* er dog mest kendt i USA og Latinamerika, hvilket skyldes forhold som gør sig gældende i disse lande, f.eks. høj kriminalitet og ulighed (Blakely & Snyder, 1997; Lemanski, 2010; Low, 2003). Den mindre udbredelse i Europa skyldes, ifølge Glasze (2004), den europæiske velfærdsstat, men også den relativt stærke position offentlig planlægning har, hvilket er med til at begrænse muligheden for private byudviklingsprojekter.

Gated communities kan ses fra indre byer til forstæder og fra rige til fattige kvarterer. Mure og vægge er ikke nødvendigvis en naturlig konsekvens af eller årsag til de sociale tendenser i samfundet, men mere en dramatisk tendens af samtiden. Mure eller hegn omkring boligområder udgør mere end bare de fysiske barrierer. Gated communities illustrerer en række spændinger mellem de inkluderede og de ekskluderede i beskyttelse af privilegier og værdier af samfundsansvar og en tendens til at privatisere offentlige rum og generel velfærd (Blakely & Snyder, 1997).

2.1.1 Definition af fænomenet *gated community*

Edward Blakely og Mary Gail Snyder var de første, som foretog en undersøgelse af fænomenet *gated community*. På baggrund af deres undersøgelse udgav de bogen *Fortress America: Gated Communities in the United States* i 1997. Det er derfor deres definition som oftest henvises til i litteraturen. Ifølge dem er gated communities:

[R]esidential areas with restricted access in which normally public spaces are privatized. They are security developments with designated perimeters, usually walls or fences, and controlled entrances that are intended to prevent penetration by nonresidents. (...) Their gates range from elaborate two-story guardhouses staffed twenty-four hours a day to roll-back wrought-iron gates to simple electronic arms (Blakely & Snyder, 1997: 2).

Der sættes oftest spørgsmålstegn ved, om aflåste opgange og lukkede baggårde ikke er det samme som gated communities. Blakely & Snyder uddyber deres definition med:

The residences we are discussing are not multi-unit, high-density apartment and condominium buildings with security systems or doormen in which gates or guards prevent public access to lobbies, hallways, and parking lots. Gated communities are different: their walls and fences preclude public access to

streets, sidewalks, parks, beaches, rivers, trails, playgrounds, all resources that without gates or walls would be open and shared by all the citizens of a locality (Blakely & Snyder, 1997: 2).

Et *gated community* er med andre ord et boligområde, som er lukket for offentligheden i form af en mur eller et hegn med vagter og/eller anden overvågning. Området skal herudover også bestå af funktioner såsom infrastruktur eller faciliteter, som normalt er offentlige. Disse funktioner finansieres og styres dog privat (Blandly & Lister, 2004). Beboerne er desuden også underlagt et etisk regelsæt (Atkinson & Blandly, 2006).

Gated communities kan bestå af forskellige boligformer såsom parcelhuse, rækkehuse eller boligkomplekser. Områderne kan huse fra få til flere tusinde beboere. Beboerne hører ofte til middel- og overklassen (Séguin, 2010).

2.1.2 Typer af gated communities

Der findes forskellige typer og variationer af gated communities. Ifølge Blakely & Snyder findes der tre overordnede kategorier med yderligere tre underkategorier, se tabel 2.1 (Blakely & Snyder, 1997).

Tabel 2.1 Blakely & Snyders (1997) typologier af gated communities

Kategori	Egenskab	Underkategori	Karakteristisk
Sikkerhedszone (Security Zone Community)	Reflekterer frygt for kriminalitet	By	Begrænset offentlig adgang for at nedbringe kriminalitet og trafik
		Forstad	Begrænset offentlig adgang for at nedbringe kriminalitet og trafik
		Barrikader	Lukket adgang for nogle indfaldsveje for at nedbringe trafikken
Livsstil (Lifestyle Community)	Fokus er på fælles- faciliteterne	Pensionist	Aldersrelateret boligbebyggelser med faciliteter
		Fritid	Boligbebyggelser med fælles faciliteter lukket af for offentligheden
		Ny by	Større masterplaner med faciliteter lukket af for offentligheden
Prestige (Prestige Community)	Reflekterer behov for image, pri- vatliv og kontrol	Rige og berømte	Begrænset adgang kun for rige og berømte i attraktive områder. Porte bevogtet af vagter
		Velhavende	Begrænset adgang kun for de velhavende. Porte ofte bevogtet af vagter
		Middelklassen	Begrænset adgang kun for beboerne. Porte normalt uden vagter

Sikkerhedszonesamfund

Den primære årsag til at bo i et sikkerhedszonesamfund er sikkerhed. Sikkerhedszonesamfund opstår de steder, hvor der er en stor frygt for kriminalitet. De opføres både i eksisterende og i nybyggede områder, både i rige og fattige kvarterer samt i den indre by og i forstæderne. Ønsket om at indhegne et boligområde kommer ikke nødvendigvis fra beboerne, det kan lige såvel komme fra boligforeningen eller kommunen. Figur 2.1

viser et udsat boligområde som kommunen valgte at indhegne på trods af beboernes protester (Blakely & Snyder, 1997).

Figur 2.1 Eksempel på et gated community af typen sikkerhedszonesamfund i en by. Billedet viser boligkomplekset Potomac Gardens i D.C. Washington som blev hegnet inde fra kommunens side for at begrænse kriminalitet i området (Potomac Gardens, N.D.).

Barriererne rundt om sikkerhedszonesamfundene ses af bygherre mere som en nødvendighed end en bekvemmelighed i forhold til barriererne i livsstils- og prestigesamfundet. Samtidigt mener Blakely & Snyder (1997), at det er den type gated community, som er mest afvisende overfor samfundet: "The fortress mentality is perhaps clearest here, where groups of people band together to shut out their neighbors" (Blakely & Snyder, 1997: 99).

At indhegne et boligområde, hvor samfundets svageste bor, kan både have positive og negative konsekvenser. Oscar Newman mener, at det kan hjælpe beboerne til nemmere at identificere sig med området og dermed tage ansvar for deres territorium. Newman forklarer, at det er nemmere at identificere sig med områder af en mindre størrelse. Mark Baldassare ser det dog som en negativ konsekvens for beboerne, da det kan være med til at afholde beboerne fra at interagere med fællesskabet udenfor. Han mener, at de svageste stillede har behov for fællesskabet udenfor i forhold til f.eks. arbejde og ressourcer. Han uddyber ligeledes med: "Putting a housing project in a fortress-like setting further stigmatizes the residents" (Blakely & Snyder, 1997: 103).

Denne type gated community bliver ikke kun brugt for at beskytte sig mod kriminalitet. De mere velstillede indhegner deres boligområder for at afskærme for støj, trafik og andre bymæssige gener (Blakely & Snyder, 1997). Figur 2.2 viser et velhavende boligområde, som er hegnet inde for bl.a. at forhindre kriminalitet. Forskellen mellem dette og et livsstilssamfund er, at boligområdet ikke råder over fællesfaciliteter. Sammenlignet med et prestigesamfund, har det ikke den samme luksuriøse fremtoning.

Figur 2.2 Eksempel på et gated community af typen sikkerhedszone i en forstad. Billedet viser et mere velhavende boligområde, Braemer Gardens, som er hegnet inde med porte i Thousand Oaks, Californien. Området omfatter 39 huse og en svømmingpool (Google Street View, 2011a).

Livsstilssamfundet

Livsstilssamfundet var den første type gated community der blev bygget. Livsstilssamfundene giver, udover sikkerhed, også en klar adskillelse mellem det private og offentlige rum og faciliteter. Sikkerhedsforanstaltninger er designet primært med fokus på at levere en distance fra ubudne gæster. I et gated community af typen livsstilssamfund er der primært fokus på de faciliteter der tilbydes. Faciliteterne kan variere fra at omfatte f.eks. en golfklub til at omfatte alt, som et mini-samfund har brug for såsom skoler, shoppemuligheder, kontorfaciliteter og parker. Det primære fokus i livsstilssamfundene er derfor ikke nødvendigvis en beskyttelse mod kriminalitet, som det kan ses ved sikkerhedszonesamfundene (Blakely, 2012; Blakely & Snyder, 1997). Nogle af livsstilssamfundene er bygget til folk med to huse, hvor nummer to hus er et feriehus. For dem er det vigtigt at sikkerheden i området er højt, så de roligt kan lade deres hus stå ubeboet i flere måneder ad gangen (Blakely & Snyder, 1997). Figur 2.3 og 2.4 viser et eksempel på et livsstilssamfund med faciliteter såsom golf og tennis.

Figur 2.3 Indgangen ind til livsstilssamfundet Silver Creek Valley Country Club, San Jose, Californien. Indgangen består af bomme og et vagthus (Google Street View, 2015a).

Figur 2.4 Luffoto af livsstilssamfundet Silver Creek Valley Country Club, San Jose, Californien. Billedet viser en et udsnit af samfundet, hvor boliger, tennisbaner samt golfbane kan ses (Google Maps, 2017a).

Denne type gated community er et resultat af, at en del af befolkningen ikke føler, at de får samme service som før i tiden. Inden for murene kan de opretholde deres livsstil, som de ikke synes gør sig gældende udenfor murene. Livsstilssamfund som gated community er den mest udbredte type, og den er ligeledes i størst fremgang verden over. I Sydøstasien er byudviklingen ligefrem præget af forstæder og byer bygget som gated communities. Her er store områder bygget bag mure med flere tusinde beboere, hvor der samtidig er detailhandel og mindre industri (Blakely, 2012).

I USA er denne type gated community først og fremmest placeret i de større byer og specielt i det amerikanske Sunbelt i f.eks. Florida, Texas, Arizona og Californien, men de er også blevet mere almindelige i de nordlige stater (Blakely & Snyder, 1997).

Prestigesamfundet

Prestigesamfundet er i vækst rundt om i verden. Denne form for gated community indebærer at vise det eksklusive, store ambitioner og et klart ønske om differentiering. Denne form for livsstil er et bevidst valg om at vise sin formue. Her er formålet at projicere et billede af ens status, beskytte ens nuværende investeringer samt at kontrollere boligens værdier (Blakely, 2012; Blakely & Snyder, 1997). Samtidig giver murene også privatliv og beskyttelse for kriminalitet. Denne form for beboelse er specielt rettet mod rigmænd og berømtheder samt den øverste middelklasse. En stor del af befolkningen har ikke mulighed for at benytte sig af denne boform. Prestigesamfundet har ikke nødvendigvis fællesfaciliteter og services ligesom livsstilssamfundet, men kan i nogle tilfælde minde mere om sikkerhedszonesamfund, bare i et luksuriøst format (Blakely & Snyder, 1997). Figur 2.5 og 2.6 viser to eksempler på prestigesamfund i USA. Figur 2.5 viser underkategorien 'velhavende' og figur 2.6 viser underkategorien 'middelklassen'.

Prestigesamfund kan specielt ses i USA lige fra Floridas ferieområder til østkysten samt Los Angeles (Blakely & Snyder, 1997).

Figur 2.5 Det øverste billede viser et luftfoto af et udsnit af prestigesamfundet Marblehead, San Clemente, Californien, er et lukket boligområde for de velhavende uden fællesfaciliteter (Google Maps, 2017b). Det nederste billede viser en af de separate indkørsler til henholdsvis beboere og gæster (Google Street View, 2014).

Figur 2.6 Det øverste billede viser et luftfoto af et udsnit af prestigesamfundet Jacaranda Pointe, Plantation, Florida, er et lukket boligområde for middelklassen uden fællesfaciliteter (Google Maps, 2017c; Google Street View, 2011b). Det nederste billede viser vagthuset uden vagter og portene er nemme at forcere (Blakely & Snyder, 1997).

2.1.3 Debatten om gated communities

Private rum er blevet en stadig mere dominerende tendens i byområder. Det kan ses i mange storbyer rundt om i verden, hvor der er kommet mure med elektriske hegn og vagter for at sikre et beboelsesområde for verden udenfor murene. I den akademiske litteratur har der været en del kritik af det mere og mere almene gated community i de større byer og man kritiserer den urbane tendens (Lemanski, 2010).

I den akademiske litteratur er der ligeledes en del diskussioner om, hvorvidt gated communities har en negativ eller en positiv virkning på det eksisterende samfund. Der er dog ikke nogen tvivl om, at der i litteraturen er en meget negativ diskurs overfor gated communities, og hvilke konsekvenser de har for sammenhængskraften i et land (Segúin, 2010; Roitman, 2004). Der gives udtryk for en klar holdning til, at gated communities medvirker til en øget social segregation i samfundet (Blakely & Snyder, 1997; Blandy & Lister, 2004; Atkinson & Blandy, 2006; Le Goix, 2004; Roitman, 2004; Ruiu, 2014).

Ifølge Blakely & Snyder (1997) er fællesskaber grundlaget for sunde byer. De mener, at samfundet er bygget op af fællesskaber, som binder individer sammen på tværs af deres forskelle. Det er derfor vigtigt, at fællesskabet strækker sig længere ud i samfundet og ikke bare stopper ved muren. Desværre viser det sig, at beboerne i gated communities

ofte kun identificerer sig med fællesskabet indenfor murene, da de ser deres fællesudgifter som skatter. Derved stopper deres forpligtelser overfor fællesskabet også ved muren (Blakely & Snyder, 1997). Forskning har yderligere vist, at der kun er en meget lille eller en ikke-eksisterende fællesskabsfølelse i gated communities (Atkinson & Blandy, 2006; Blandy & Lister, 2004). Et svar fra en beboer fra en engelsk undersøgelse af gated communities i England viste endda, at de bevidst havde valgt at bosætte sig i et gated community grundet den større sociale afstand mellem beboerne (Blandy & Lister, 2004). Ligeledes viste en undersøgelse som Blakely & Snyder udførte i midt 1990'erne, at de fleste beboere følte, at der var en venlig stemning, og få, at der var en følelse af fællesskab. Over en fjerdedel svarede, at der var en følelse af tilbagetrækkethed og privathed (Blakely & Snyder, 1997). Det er på trods af, at fortalere for gated communities argumenterer for, at strukturen – det at der er klare grænser og derved en klar afgrænsning af territoriet, og at der er en indbygget grundejerforening, klubber m.m. – er med til at udvikle en stærk fællesskabsfølelse (Blakely & Snyder, 1997).

Et andet samfundsproblem er, at folk mister den menneskelige kontakt overfor andre medborgere, hvormed de mister den empati, der opstår mellem mennesker med forskellige sociale baggrunde og oplevelser (Blakely & Snyder, 1997; Atkinson & Blandy, 2006). En fokusgruppe forklarer: "Those who never lived in a city or other area of mixed income and experienced the problems faced by other classes would not care at all" (Blakely & Snyder, 1997: 137). Mangel på kontakt mellem sociale samfundsgrupper kan ligeledes føre til stereotype opfattelser og misforståelser, som kan medføre yderligere frygt og dermed endnu større afstand (Blakely & Snyder, 1997).

Gated communities har dermed en negativ konsekvens for det kollektive fællesskab og derved samfundet. Der foregår en udelukkelse af enkeltpersoner og en opsplitning af byen. Selvom der findes mellem- og lavindkomst gated communities, så er gated communities primært befolket af personer med høje indkomster – grundet huspriserne og de store fællesudgifter (Segúin, 2010) – og dermed repræsenterer de et eksklusivt rum. Da disse rum kun er tilgængelige for en lille del af befolkningen, så er den frie bevægelighed i samfundet mindsket. En stor del af befolkningen bliver dermed udelukket (Lemanski, 2010). Gated communities har altså en negativ indflydelse på samfundets svageste. Denne søgen efter sikkerhed, som gated communities står for, kan have store konsekvenser for dem som bor udenfor murene. Det kan føre til en negativ spiral mod social segregation (Atkinson & Blandy, 2006; Lemanski, 2010). Gated communities har dermed konsekvenser for det større boligområde. Der kan opstå en fjendtlig holdning, en os-kontra-dem holdning. Det har dermed en udstrakt indflydelse for samfundets sammenhængskraft (Blandy & Lister, 2004; Lemanski, 2010). En undersøgelse fra Sydafrika viste endda, at beboerne ikke ønsker at være en del af samfundet og gerne vil afholde sig fra det fælles samfund. Denne undersøgelse indikerer, at gated communities ikke kun er mure, men også kan være en løsrivelse fra det fælles samfund (Lemanski, 2010). Lignende tendenser kan også ses i gated communities i USA (Blakely & Snyder, 1997).

Det kan diskuteres om social segregation er positivt eller negativt for samfundet. Nogle vil argumentere for at det er positivt i og med at det "preserves customs and li-

festyles and strengthens social and identity ties” (Roitman, 2004: 115). På samme måde kan det argumenteres for, at gated communities kan være positive for samfundet, da de giver mulighed for at beboerne kan styrke den sociale homogenitet og fællesskabsfølelse og beskytte dem for, hvad de forestiller sig er farligt udenfor murerne. Hertil skal det dog nævnes, at der er flere, som ikke mener, at der i gated communities er en fællesskabsfølelse i forhold til hvad der findes i ”almindelige” boligområder (Roitman, 2004). Foruden dette er der heller ikke en garanteret sikkerhed i gated communities, da indbrudstyve ved, at der findes værdier i husene og at døre ikke nødvendigvis er låst – da ingen fremmede i princippet kan komme ind – og at når muren er passeret, så er der i princippet ’frit spil’ (Blakely & Snyder, 1997; Roitman, 2004).

Séguin (2010) nævner desuden, at gated communities kan have en positiv indvirkning på dem, som investerer i fast ejendom, da huspriserne i et gated community ofte vil være højere end udenfor murerne grundet den forestillede øgede sikkerhed (Séguin, 2010; Le Goix, 2004). Det skal dog nævnes, at et nyopført gated community kan have en negativ påvirkning på eksisterende ”almindelige” boligområder, da de ikke har en forestillet øget sikkerhed. Séguin (2010) nævner derudover, at gated communities er effektive hvad angår kollektive goder og service indenfor et område, som ikke er på samme niveau i det omkringliggende samfund.

Roitman (2004) mener også at gated communities har nogle politiske konsekvenser, da det kan diskuteres om de underminerer de demokratiske principper og svækker statens rolle.

Til sidst sætter Blakely & Snyder (1997) spørgsmålstegn ved, om samfundet stadig kan hænge sammen, når fællesskaberne er fragmenteret og sat op mod hinanden. Kan en by og nation overleve og udvikle sig uden de inkluderende fællesskaber, som samfundet er bygget op af?

I forhold til byens fysiske miljø, har gated communities også nogle konsekvenser. Planlæggere ser med bekymring på, hvordan gated communities er med til at ændre trafikcirkulationen i byen, den frie bevægelsesfrihed og forbindelserne mellem boligområder (Blakely & Snyder, 1997; Atkinson & Blandy, 2006; Roitman, 2004). Dette er specielt i forbindelse med områder med retrofitting, det vil sige områder, hvor eksisterende boligområder hegnes inde. I nyoprettede gated communities er det dog også vigtigt at have ovenstående med i planlægningen (Blakely & Snyder, 1997).

2.1.4 Gated communities i Danmark

I sensommeren 2016 blev det fremlagt, at Pandoramilliardæren René Sindlev ønskede at bygge et gated community ved Trylleskoven i Solrød Kommune. Ønsket var at indhegne området med mure eller hegn, men det tillader lokalplanen ikke. Der er dog mulighed for at opføre naturhegn, men området omfatter grønne områder, som skal være offentlig tilgængelige (Mortensen, 2016; Baltzer, 2017). I lighed med Greve Kommunes planchefs udtagelse, mener Solrød Kommunes tekniske chef samt Byrådsmedlem i Solrød Kommune, Morten Scheelsbeck, at et gated community i Danmark ville være udansk (Baltzer, 2017; Andersen, 2016; Bjerring, 2016).

I Danmark findes der endnu ingen gated communities. Der findes dog nogle områder, som har samme tendenser som gated communities. Eva Agnete Selsing skriver f.eks. i Berlingske at nogle af områderne nord for København er ”Eksklusive småsamfund, der er stort set umulige at komme ind i, hvis man ikke har penge og/eller indflydelse. Indhegningen udgøres af økonomi og kulturelle koder i stedet for fysiske mure” (Selsing, 2016).

Selsing (2016) ser ikke noget underligt i, at folk skulle have lyst til at bo sammen med andre som ligner dem selv. Hun uddyber med at ”[d]et giver tryghed og tillid”. Hun kommer ligeledes ind på at danskerne er begyndt at blive mere utrygge, hvorfor gated communities kunne blive en realitet i fremtiden. Hun mener dog samtidigt, at hvis det sker, så er det ”et symptom på, at der er noget helt galt med sammenhængskraften. På, at vi ikke længere er trygge ved hinanden. På, at vi og vores land [Danmark] er i opløsning”. Det er der nok ikke mange som vil være uenige med. Gated communities bygger på helt andre værdier end dem som den danske velfærdsstat og det danske samfund er bygget op om. Det danske samfund er præget af lighed og gensidig forståelse, at alle kan færdes i naturen – også når den er privat (Andersen & Heilskov, 2016). Samfundet bygger ligeledes på tillid til hinanden, hvilket også er grundlaget for danskernes tryghedsfølelse (Madsen, 2017; Torpe, 2014). Som Madsen (2017) udtaler, så er det ”[d]erfor Danmark er et stærkt land. Men det er også derfor, at Danmark er sårbar, og tilliden udsat over for boligformer, der skiller forskellige grupper fra hinanden”. Han mener også, at Danmark er på vej i den forkerte retning i og med, at der sker en større segregering i befolkningen via flere private services som f.eks. privatskoler. Det mener han ”er en uheldig, skadelig og selvforstærkende udvikling” (Madsen, 2017). Solrød Kommunes tekniske chef, Jens Bach, og forskeren John Andersen, fra Roskilde Universitet, mener dog næppe at gated communities står foran deres store gennembrud i Danmark, da principperne bag bryder med den danske samfundsmodel (Baltzer, 2017).

I de foregående afsnit er fænomenet *gated community* blevet forklaret, og da der i specialet bl.a. ønskes at undersøge forskelle og ligheder mellem gated communities og bofællesskaber, vil de efterfølgende afsnit forklare fænomenet *bofællesskab*.

2.2 Bofællesskaber

Fænomenet *bofællesskab* har sin oprindelse i 1970’ernes Danmark (Krokkors, 2012; Vedel-Petersen et al, 1988; McCamant & Durrett, 1994). De første bofællesskaber blev dannet som en modreaktion mod utilfredsheden med daværende bo- og familieformer (Udlændinge- Integrations- og Boligministeriet, 2016a; Vedel-Petersen et al, 1988).

Der er forskellige opfattelser af bofællesskaber, men for ikke at forveksle bofællesskaber med kollektiver, opstilles der følgende definition:

Et bofællesskab består af selvstændige boliger, hvor hver familie eller enkeltperson har egen bolig med eget køkken. Beboerne har en række fællesarealer samt fællesfaciliteter, f.eks. køkken, spisesal, vaskeri, værksted osv. Der er

desuden fællesspisning 1-7 dage om ugen (Vedel-Petersen et al, 1988; Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016b; Navne, 1987).

Det skal nævnes, at et bofællesskab i dette speciale ikke omfatter beskyttede boliger for f.eks. handicappede samt seniorbofællesskaber. Der arbejdes udelukkende med bofællesskaber som kan sammenlignes med boligforeninger eller parcelhuskvarterer.

Det første bofællesskab, Sættedammen ved Hillerød, blev etableret i 1972 (Rasmussen et al, 1997; Udlændinge, Integrations- og Boligministeriet, 2016a; Vedel-Petersen et al, 1988; McCamant & Durrett, 1994) og i løbet af 1970'erne og 1980'erne skete der en kraftig vækst af bofællesskaber (Vedel-Petersen et al, 1988; McCamant & Durrett, 1994). Bofællesskaberne bredte sig hurtigt både indenfor og udenfor Danmarks grænser (Udlændinge, Integrations- og Boligministeriet, 2016a), f.eks. til Sverige, Tyskland, Holland, Australien og USA (Rasmussen et al, 1997; McCamant & Durrett, 1994).

Bofællesskaber opstod på grund af forskellige bevægelser i 1960'erne, bl.a. gennembruddet af tæt-lav byggeriet. Som følge af 1960'ernes forhold betød det, at det ideologiske grundlag blev en realitet og sammen med den økonomiske udvikling i samfundet udgjorde det fundamentet for bofællesskaber. De ændrede familieforhold havde måske den største betydning for skabelsen af bofællesskaber. Familierne bestod nu ofte af to udearbejdende forældre, og børnene blev passet i institutioner. Bofællesskabet blev dermed et tilvalg for at øge indholdet i dagligdagen og ikke mindst at forbedre børnenes opvækst. Børnene kunne lege med andre børn, og der var andre voksne til at holde øje med børnene, hvis begge forældre var på arbejde (Vedel-Petersen et al, 1988).

I 1980'erne foretog to amerikanske forskere Kathryn McCamant & Charles Durrett en undersøgelse af bofællesskaber i Danmark, for at finde ud af hvordan bofællesskaber kunne overføres til en amerikansk kontekst. I undersøgelsen kom de frem til, at folk var trætte af at bo i enfamiliehuse og gerne ville være en del af et større fællesskab. Som McCamant & Durrett (1994) beskriver i deres bog *Cohousing: a contemporary approach to housing ourselves*, så var der frustration over den måde, som boligmarkedet var indrettet på og at der skete en ændring i samfundet, som gjorde, at der skulle tænkes anderledes.

In Denmark, people frustrated by the available housing options have developed a new housing type that redefines the concept of neighbourhood to fit contemporary lifestyles. Tired of the isolation and impracticabilities of single-family houses and apartment units, they have built housing that combines the autonomy of private dwellings with the advantages of community living (McCamant & Durrett, 1994: 12).

Ved at flytte i bofællesskab er det et klart fravalg fra især parcelhusmiljøet og et tilvalg til at bo og leve nærmere andre mennesker. Tilvalget for at bo i et bofællesskab var, for nogle, for at bo sammen med andre på tværs af generationer og skabe tætte sociale relationer. For andre har det også været et ønske om at leve på en mere bevidst måde med

bl.a. alternativ energi eller egen nyttehave m.m. (Vedel-Petersen et al, 1988). Behovet eller lysten for at indgå i et bofællesskab i dag har ikke ændret sig meget siden begyndelsen, dog repræsenterer beboerne et bredere udsnit af danskerne på tværs af aldersgrupper, interesser, uddannelsesbaggrunde og socioøkonomiske forhold. Ligesom i begyndelsen kan bofællesskaberne i dag være løsningen for børnefamiliernes udfordring, når børn og karrierer skal passes. For enlige kan et bofællesskab skabe en ekstra “familie”, og der er i dag også et ønske om at bo mere bæredygtigt. Hvor det i starten var bofællesskaber for de dedikerede, er der i dag rift om pladserne og efterspørgslen er stor og ventelisterne vokser (Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016a; Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016b).

I dag er borgere ikke på samme måde afhængige af deres naboer som tidligere. Det betyder, at der ikke skabes de samme meningsfulde sociale relationer borgerne imellem med dem som man enten deler opgang eller villavej med. Mennesket er i højere grad blevet anonymt i det senmoderne samfund, og bofællesskaber kan være med til at lave et opgør med anonymiteten (Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016b).

Bofællesskabet vil kunne tilbyde et godt alternativ til at bo alene ved at rumme det praktiske og sociale fællesskab, som kernefamilien tidligere var garant for, og som for mange er gået tabt i storbyens mere anonyme liv (Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016b: 37).

Navne (1987) kommer også med en forklaring på valget for at bo i et bofællesskab fra deres sidste storhedstid. Forklaringen vil dog også kunne bruges i dag:

Begrundelserne for ønsket om fællesskab med andre, er lige så forskellige som de [bofællesskaber], der kommer ud af det. For nogle er det at bo kollektivt først og fremmest en praktisk foranstaltning, for andre kan det være et spørgsmål om at realisere en levemåde, der bedre svarer til drømmen om et andet samfund. Men fælles for dem alle gælder, at de er udtryk for et ønske om et alternativt til den privatisering og isolering, der ellers præger vores bosættelsesmønstre (Navne, 1987: 10).

Bofællesskaberne er en garant for at indgå i et fællesskab, hvor det andet fællesskab i f.eks. parcelområderne måske er gået tabt. Der er større og større fokus på individualisering indenfor boligområder, og det er bl.a. derfor, at nye boligområder med et nyt fokus skyder op rundt om i Danmark (Ministeriet for By-, Bolig- og Landdistrikt, 2015).

Bofællesskaberne opstod ved, at flere personer fandt sammen om idéen at skabe et fællesskab, hvilket også har sat sit præg på ejerforholdet. Størstedelen af alle bofællesskaber består af ejerboliger. I få tilfælde har arkitekter eller bygherrer været initiativtagerne (Vedel-Petersen et al, 1988; Bilag 1). I dag er der også begyndt at komme konceptbofællesskaber, hvor folk køber sig til en pakkedløsning (Eco-Village, N.D.). Bofællesskaberne er styret af en grundejer-, bolig- eller andelsboligforening. Samme forening er ofte den der driver opførelsen af bofællesskabet (Vedel-Petersen et al, 1988; Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016a).

Bofællesskaberne består typisk af tæt-lavt byggeri i et omfang af 12-30 boliger. Den fysiske struktur i bofællesskaberne er ofte formet således at fællesarealerne og fælleshuset har en central placering, som er med til at styrke fællesskabet.

Figur 2.7 Bofællesskabet Sættedammen (Google Maps, 2017d)

Figur 2.7 viser bofællesskabet Sættedammen, hvor husene er placeret rundt om fællesarealet. I bofællesskaberne er boligerne ligeledes ofte placeret, så de danner små stræder og torve (Vedel-Petersen et al, 1988; McCamant & Durrett, 1994; Marcus, 2000). En anden måde at sikre fællesskabsdannelsen på er at etablere en fælles parkeringsplads, hvor beboerne naturligt mødes (McCamant & Durrett, 1994; Marcus, 2000).

2.2.1 Bofællesskaber i Danmark

Den typiske boform i Danmark er parcelhuset, som bebos af 44 % af den danske befolkning. Parcelhusene blev især opført i 1960'erne og 1970'erne og er stadig populære i dag. Kommunerne oplever stadig stor efterspørgsel efter denne type boform. Søgen efter enfamiliehuset i byerne og specielt i forstæderne er særlig høj blandt børnefamilier, der netop efterspørger trygge og grønne områder uden kriminalitet eller sociale problemer (Ministeriet for By-, Bolig- og Landdistrikt, 2015; Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016b; Kristensen & Andersen, 2009). Ifølge rapporten *Danskeres boligønsker* fra 2009 af Statens Byggeforskningsinstitut er det ligeledes vigtigt, at boligen er tæt på stille veje. Rapporten viste også, at det er vigtigt med social homogenitet i lokalområdet og tryghed i kvarteret (Kristensen & Andersen, 2009).

Udover at der er flere som efterspørger parcelhuset, er der også en del familier som i dag efterlyser noget andet. Specielt er der fokus på at nogle gerne vil bo i områder med et større fokus på fællesskab, hvor man hjælper hinanden i en travl hverdag med f.eks. fællesspisning. Dette fællesskab kan være svært at finde i de klassiske parcelhuskvarterer (Ministeriet for By-, Bolig- og Landdistrikt, 2015). Tendensen har indenfor de seneste år været, at bofællesskaber bliver en mere og mere populær boform (Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016b; Bannor-Kristensen, 2013).

Staten er indenfor de seneste år begyndt at promovere bofællesskaber og med en rapport fra 2016 *Fremtidens bofællesskaber* fra Udlændinge- Integrations- og Boligministeriet er denne det seneste tiltag til at hjælpe kommuner og bygherrer til at skabe bofællesska-

ber. Rapporten indeholder vejledninger og forklaring på hvorfor, at bofællesskaber kan være med til at løse fremtidens udfordringer. I rapporten er der også anbefalinger til kommunerne fra staten om bofællesskaber og hvordan kommunerne kan påbegynde bofællesskaber i deres kommune (Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016b).

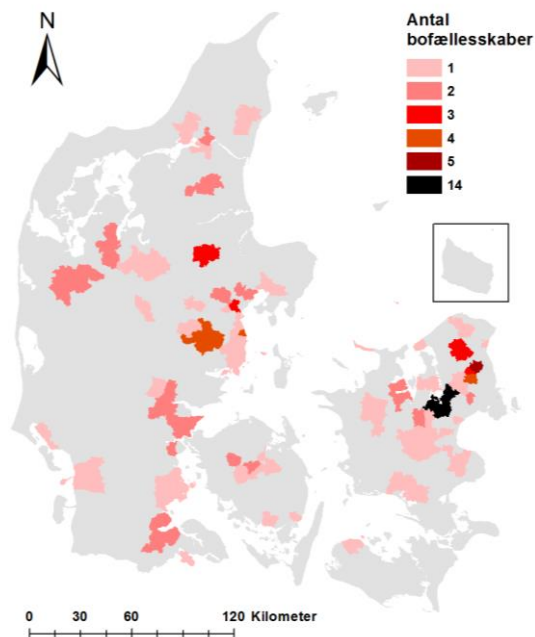
Grunden til, at staten promoverer bofællesskaber på denne måde skyldes, at de mener, at bofællesskaber kan være en ressourcestærk generator. Ligeledes nævner Bella Mørch Marckmann, forsker fra Københavns Universitet, at der i bofællesskaber findes mange med en relativ høj uddannelse, som har mange ressourcer, der kan tilføje energi i området (Engelbrecht & Pilgaard, 2016).

Bofællesskaberne kan også være med til at løse velfærdsopgaver som en særligt ressourcestærk del af civilsamfundet – her tænkes på alt lige fra børnepasning og omsorg for ældre til etablering og drift af socialøkonomiske virksomheder (Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016b: 33).

Endvidere har bofællesskaber også et potentiale til at være en social generator både hvad angår i kvarterer, men også i landsbyer, her tænkes der på de funktioner som bofællesskaber har. De funktioner som bofællesskaber har, kan være med til at drive samfundet omkring dem og være et åbent bofællesskab ved at udefrakommende kan benytte funktionerne internt i området og være en social ”indsprøjtning” og skabe liv. Det kan bl.a. være fællesspisning, loppemarkeder m.m. (Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016b). Men det er vigtigt her at pointere, at det er op til de enkelte bofællesskaber at bestemme hvor åbne de vil være. Hvis kommunen vil insistere på at bofællesskabet skal have en grad af åbenhed overfor det øvrige boligområde kan der eventuelt stilles nogle krav i lokalplanen, som sikrer offentlig adgang til udearealer.

Lokalområdet og bofællesskaber kan eventuelt dele faciliteter. Det kan eksempelvis være udendørs fællesområder, væksthuse eller lokaler (Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016a).

I forhold til at bofællesskaber har eksisteret i Danmark siden 1970’erne, så er det ikke fordi der er sket den store udvikling af antallet af bofællesskaber. Der findes omkring 132 bofællesskaber i Danmark dag, hvoraf 63 % blev opført mellem 1970-2000. Siden 2000 er der blevet opført 25 bofællesskaber og 10 mere er undervejs (jf. Bilag 1). Bo-fællesskaberne i Danmark består hovedsagligt af ejerboliger. Der findes enkelte bofællesskaber, hvor der er en kombination af ejer- og lejeboliger, og der findes enkelte almenyttige bofællesskaber.

Figur 2.8 Fordelingen af bofællesskaber efter deres postnummer

Ud fra figur 2.8 kan det ses, at bofællesskaber er fordelt over hele landet, men størstedelen findes i Hovedstadsområdet og på Sjælland. Der findes også en del i Midtjylland og dernæst i Syddanmark, mens der kun findes få på Fyn og i Nord- og Vestjylland. På bilag 1 findes en oversigt over bofællesskaberne i Danmark.

2.2.2 Debatten om bofællesskaber

Bofællesskaber bliver generelt omtalt positivt og at de er gode for samfundet, da de er med til at skabe sociale relationer både indenfor og udenfor området. Der er dog nogle som er begyndt at forske i, om bofællesskaber nu også er så positive som de bliver fremlagt. Chiodelli & Baglione (2014) har undersøgt bofællesskaberne som en del af termen *private residential community*, hvor de finder frem til at bofællesskaber har nogle af de samme tendenser som f.eks. gated communities. Bofællesskaber kan ligeledes være præget af homogenitet i forhold til socioøkonomisk status og etnicitet samt et manglende fællesskab med det omkringliggende boligområde (Chiodelli & Baglione, 2014).

På trods af bofællesskabernes gode intentioner i forhold til fællesskabet med det omkringliggende boligområde, så har bofællesskaber en tendens til at blive indadvendte og selvtilstrækkelige. Det kan være svært at finde overskud og kræfter til at indgå i aktiviteter udenfor bofællesskabet (Vedel-Petersen et al, 1988; Navne, 1987; McCamant & Durrett, 1994). Den fysiske udformning af bofællesskabet kan også have en negativ konsekvens for det omkringliggende boligområde, da det kan komme til at vende ryggen til (Marcus, 2000; McCamant & Durrett, 1994). Selv i tilfælde, hvor området også er beregnet til andre end kun beboerne, så kan det være svært at gøre det åbent nok så andre føler sig velkomne. I et bofællesskab i Holland så beboerne f.eks. skævt til de

medborgere, som benyttede sig af den offentlige café i området (Marcus, 2000). Ruiu (2016) mener derimod, at bofællesskaberne er et positivt fænomen for det omkringliggende boligområde og samfundet, da bofællesskaberne er med til at skabe og styrke den sociale kapital. Hun mener ligeledes at fællesfaciliteterne og fællesarealerne i bofællesskaber ofte er offentlige, hvorved at bofællesskaber er inkluderende (Ruiu, 2016). Chiodelli & Baglione (2014) er dog uenige. De udtrykker om faciliteterne i bofællesskaberne: "they are mainly conceived for and enjoyed by members only" (Chiodelli & Baglione, 2014: 27).

2.3 Forskelle og ligheder mellem gated communities og bofællesskaber

Forrige afsnit sluttede med en uenighed om, hvorvidt bofællesskaber er inkluderende eller ekskluderende. I forbindelse med dette er bofællesskaber blevet sammenlignet med gated communities. Dette afsnit vil belyse forskelle og ligheder mellem de to fænomener, hvor der tages udgangspunkt i udsagn fra sociolog Maria L. Ruiu og planlægger Francesco Chiodelli. Deres forskning tager udgangspunkt i en international kontekst.

Ruiu (2014) indleder med at sammenligne tryghedsaspektet. I begge samfund skabes der en tryghedsfølelse. I gated communities opstår den ved brug af fysiske elementer så som mure samt kontrol- og overvågningssystemer, mens den i bofællesskaber opstår ved at man kender ens naboer. Trygheden i bofællesskaber opstår også ud fra den fysiske struktur i forhold til husenes placering. De vil ofte ligge placeret så der sker en form for naturlig overvågning af området. Men trygheden i bofællesskaber afhænger også i stor grad af en større tillid til folk, både internt beboerne imellem og eksternt med det øvrige boligområde. Ud fra dette kan første forskel mellem de to fænomener findes: markering af fællesskabets grænse. I gated communities er der en fysisk grænse i form af en mur eller et hegn, mens der i bofællesskaber oftere vil være en symbolsk grænse i form af græsplæner eller eventuelt beplantning (Ruiu, 2014).

Et andet punkt de to fænomener har til fælles er, at de deler nogle faciliteter (Ruiu, 2014; Chiodelli, 2015). I gated communities er de dog udelukkende private, hvilket giver et indtryk af at gated communities er ekskluderende. Ruiu (2014) mener til gengæld at nogle af faciliteterne i bofællesskaber er tilgængelige for offentligheden, hvorved at bofællesskaber giver et indtryk af at være mere inkluderende overfor det omkringliggende boligområde. Chiodelli (2015) er ikke enig. Han mener at de i begge tilfælde er private.

Gated communities og bofællesskaber er dog begge ekskluderende overfor de svageste i samfundet, hvilket skyldes høje huspriser og høje fællesudgifter (Ruiu, 2014). Undersøgelser har også vist, at bofællesskaber ofte er homogene i forhold til etnicitet, religion, indkomst og uddannelse. Dette har også en indflydelse på, hvorfor bofællesskaber kan være ekskluderende overfor nogle samfundsgrupper, da disse ellers ville have følt sig "socially and culturally isolated" (Ruiu, 2014: 327).

En af de større forskelle mellem gated communities og bofællesskaber er motivationen for at indgå i de pågældende fællesskaber. I gated communities er fællesskabet ikke det primære fokus, men det er sikkerheden. I bofællesskaber er det derimod søgen efter

et fællesskab, der er det primære fokus (Ruiu, 2014). Chiodelli (2015) påpeger også at folk også kan tilvælge bofællesskaberne for deres faciliteter og ydelser.

Chiodelli (2015) fremhæver forskellen mellem organiseringen af de to fænomener. Bofællesskaber opstår ofte gennem beboerne selv, hvorimod gated communities opstår gennem bygherrer. I Italien og USA er det dog almindeligt, at det er bygherrer som står bag bofællesskaberne. Som beskrevet tidligere, er der også kommet conceptbofællesskaber til Danmark (Eco-Village, N.D.).

Bofællesskaber kan have nogle af de samme konsekvenser for samfundet som gated communities. Som beskrevet er gated communities forbundet med en øget segregation, social eksklusion og at være homogene. Samme tendenser har bofællesskaberne. Undersøgelser har ligeledes vist, at bofællesskaber er homogene. Det skyldes bl.a. at for at opnå det tætte fællesskab, der ønskes, så er det naturligt, at beboerne har nogle af de samme præferencer, værdier og adfærd (Chiodelli, 2015). Chiodelli gør også opmærksom på, at bofællesskabernes åbenhed overfor det øvrige boligområde ofte er mere erklæret end praktiseret, og at de i stedet fremmer isolation og en øget afstand til de omkringliggende boligområder.

3 Forskningsspørgsmål

I kapitel 2 bliver de to fænomener *gated community* og *bofællesskab* beskrevet. Kapitlet rundes af med en beskrivelse af forskelle og ligheder mellem de to fænomener. En af de store forskelle, som kan have betydning for accepten af pågældende to boformer i det danske samfund, er, at bofællesskaber fremstår som åbne og inviterende overfor medborgerne i samfundet, hvorimod gated communities signalerer lukkethed og et ønske om ikke at være en del af samfundet. På baggrund af findes følgende forskningsspørgsmål interessant at undersøge:

Hvordan fremstår bofællesskaber overfor samfundet, og er dette bestemmende for, hvorfor bofællesskaber er accepteret som boform i Danmark, hvorimod gated communities møder modstand?

I forhold til dette vil det blive undersøgt hvordan bofællesskaber og gated communities fremstår overfor det danske samfund. Undersøgelsen vil derfor tage udgangspunkt i de samme medvirkende faktorer, der blev fundet i kapitel 2, hvilket medvirker til at gated communities fremstår negativt overfor samfundet.

Bofællesskabers fremtoning overfor samfundet vil derfor blive vurderet i forhold til deres interne og eksterne fællesskab, tryghedsfølelsen samt fysiske og symbolske barrierer. Dette vil blive samlet op i en fælles undersøgelse om faktorernes virkning på samfundet.

Det vil også blive undersøgt, hvorfor der opstod en modstand mod etablering af et gated community i Danmark.

24
A

4 Teoretisk ramme

I dette kapitel vil der være en præsentation af de forskellige teoretikere, som vil blive anvendt for at belyse specialets område.

I kapitel 2 blev det belyst, at folk, der bosætter sig i gated communities og bofællesskaber gerne vil være en del af et fællesskab. I den forbindelse vil sociologen Zygmunt Bauman blive brugt til at belyse fællesskabsbegrebet samt hvorfor mennesker søger at være en del af et fællesskab. Afsnittet skal desuden være med til at belyse de udfordringer som den moderne by står overfor i forbindelse med fællesskaber. Zygmunt Bauman var en polsk-engelsk bysociolog, der arbejdede med det postmoderne samfund og har forholdt sig til konsekvenserne af samfundsændringerne (Juil, 2009). I det, at Bauman har forsket i udviklingen af lokale fællesskaber er han en teoretiker der er velegnet til specialet i forhold til begrebet fællesskab.

Anden del af teoriafsnittet vil behandle begrebet tryghed, hvor der vil være en begrebsafklaring i forhold til hvad tryghed er og hvorfor tryghed er vigtig. Vedrørende tryghed vil der være fokus på hvad negativ og positiv tryghed er og hvilken betydning det har for byen. Der vil være teoretiske indspark fra Zygmunt Bauman og Anthony Giddens, som vil blive brugt til at skabe en forståelse for hvordan der kan skabes tryghed i byerne i det senmoderne samfund. Anthony Giddens er en britisk sociolog, der bl.a. arbejder med de traditionelle institutioner og opløsningen af dem og hvordan det påvirker og ikke mindst hvilke konsekvenser det har for menneskers hverdagsliv (Kaspersen, 2015). Både Bauman og Giddens har forsket i opløsningen af traditionelle institutioner og hvordan det påvirker trygheden i byen. Teorier fra Jane Jacobs og Jan Gehl vil ligeledes blive anvendt til at forklare følelsen af trygheden i det urbane miljø. De har begge forsket i hvordan byerne kan udformes så der skabes tryghed i byerne (Juil, 2009; Scherg, 2013).

Tredje del af teoriafsnittet vil handle om opdelingen af byen på forskellige måder og konsekvenserne heraf. Der vil være en forklaring på fysiske og symbolske barrierer i bybilledet og hvordan disse påvirker menneskene. Peter Marcuse, Andrea Mubi Brighenti og Oscar Newman vil blive brugt til at belyse de fysiske og symbolske barrierer. Peter Marcuse er en tysk-amerikansk byplanlægger, som har forsket i hvad mure gør ved byer og ikke mindst hvad mure gør ved mennesker. Andrea Mubi Brighenti er en italiensk sociolog, der ligeledes har forsket i hvordan mure påvirker mennesker (Blakely & Snyder, 1997; Brighenti, 2009). Til sidst er der blevet anvendt den amerikanske byplanlægger Oscar Newman, der har forsket i kriminalitetsforebyggelse og hvordan fysiske og symbolske barrierer kan bruges med henblik på at skabe tryghed i bymiljøet (Scherg, 2013). Marcuse, Brighenti og Newman har alle arbejdet med de fysiske og symbolske barrierer og hvilken effekt de har i byen. De er derfor hver især med til at belyse hvilke muligheder og konsekvenser anvendelsen af fysiske og symbolske barrierer har for byen.

Fjerde del af teoriafsnittet vil blive sat i relation til tryghed og fysisk planlægning. Afsnittet vil handle om tryghed i byen samt hvordan en tryggere by kan planlægges.

Jane Jacobs og Jan Gehl vil begge blive anvendt til at forklare hvad tryghed gør for byen og hvordan byerne kan planlægges (Juul, 2009; Scherg, 2013). Der vil yderligere være en forklaring på hvorfor det er vigtigt at forskellige typer af mennesker mødes og lever side om side.

Slutteligt vil der være et afsnit om betydningen af at opdele byen og hvilke konsekvenser det vil have, at nogle vælger at forskanse sig i stedet for at være åbne og derved være en del af fællesskabet. Afsnittet vil herudover handle om de processer der sker når ressourcestærke flytter fra et boligområde og hvilke konsekvenser det har for det pågældende område.

4.1 Fællesskaber

Ifølge Bauman (2002) indgyder enhver form for fællesskab tryghed. Han mener ligeledes, at samfundet består af et kollektivt fællesskab, som får samfundet til at hænge sammen. Men i forbindelse med urbaniseringen og globaliseringen, mener Bauman, at dette fællesskab ødelægges. Dette sker fordi der sker en forandring i eller en svækkelse af menneskets medfølelse og hjælpsomhed i takt med urbaniseringen. Det offentlige rum er forsvundet og sammen med dette er ”det offentlige menneske med dets sociale og civile færdigheder” også under opløsning (Jacobsen, 2012: 120). Ifølge Bauman har de offentlige rum altså en betydning for menneskers medfølelse og interaktion. Dette har endvidere en indflydelse på menneskets opfattelse af at føle sig trygge (Jacobsen, 2012).

Ifølge Bauman er der opstået nye former for byrum som har det tilfælles, at de ikke indbyder til interaktion. Det vigtigste er dog Marc Augés *non-places*, eller ikke-steder på dansk. Ikke-stederne er steder eller byrum såsom vejnet, parkeringspladser, afskærmede steder, shopping centre, m.v. Det er altså steder med en endimensionel funktionalitet som transport eller forbrug (Augé, 2008; Jacobsen, 2012). Der er sket en vedvarende stigning af ikke-steder, hvilket, ifølge Bauman, sker på bekostning af ”sociale rum”, steder som knytter borgere sammen og indbyder til menneskelig interaktion og ansvar for hinanden. Ikke-stederne medfører ”distance, isolation, ensretning og afføder følelser af fremmedgørelse og meningsløshed”. Ikke-stederne understøttes af en tiltagende privatisering af byrummet, hvor andre borgere betragtes som uønskede (Jacobsen, 2012: 123).

Ifølge Bauman medfører oplevelsen af at være fysisk tæt på andre borgere en større grad af tryghed (Jacobsen, 2012). Når disse oplevelser forsvinder grundet de nye former for byrum, kan det antages, at folk automatisk føler sig mindre trygge i samfundet. Dette understøttes af følgende:

Det urbane rums indretning bliver i stigende grad præget af segregering, eksklusion, forskansning og adskillelse, der bygger på en generel, men stadig mere udbredt mistillid til og frygt for andre (Jacobsen, 2012: 126).

I takt med, at det kollektive fællesskab svækkes, opstår der nye fællesskaber i samfundet. Fællesskaber som indgyder tryghed. Disse fællesskaber vil ofte bestå af ligesindede

og selvvalgte mennesker. Bauman omtaler disse fællesskaber som portfællesskaber, æstetiske fællesskaber eller frygtfællesskaber. De er modsætninger til det kollektive fællesskab, som består af en diversitet af fremmede mennesker, som kan indgyde frygt – en følelse som er opstået grundet politikernes og mediernes italesættelse (Jacobsen, 2012). De fremmede, det ukendte – dem som gør os utrygge – bliver også konstrueret af vores frygt i form af private vagtværn og overvågning – foranstaltninger som f.eks. portfællesskaber kan være en del af. De fremmede bliver dermed til en trussel (Bauman, 2002).

[Et fællesskab er] hvor man deler lige i en velfærd, som man har skabt ved fælles hjælp – som en slags samvær, der forudsætter de riges forpligtelser og giver næring til de fattiges håb om, at de rige vil påtage sig sådanne forpligtelser (Bauman, 2002: 65).

Fællesskab er nu om dage en anden betegnelse for det tabte paradys – med et paradys, vi inderligt håber at vende tilbage til, hvorfor vi febrilsk søger efter de veje, der kan føre os derhen (Bauman, 2002: 9).

Grunden til at mennesker søger fællesskab sker i håbet om det gode liv (Jacobsen, 2012; Delanty, 2003). *Fællesskab* har en betydning af at noget er godt. Det er godt at være medlem af et fællesskab, da visheden om, at man ikke er alene er beroligende. Det er et sted, hvor man hjælper hinanden uforpligtende – alle ting der er med til at give én en følelse af tryghed (Bauman, 2002).

Bauman (2002) sammenligner det at søge efter et fællesskab – et fællesskab som står for et ”forbryderfrit og fremmed-sikkert trygt miljø” – som det at bygge et atom-bombesikkert beskyttelsesrum under Anden Verdenskrig. Han mener dermed, at fællesskabet kommer til at stå for isolation, adskillelse, beskyttede mure og bevogtede porte.

De fællesskaber som opstår grundet et behov for sikkerhed, kalder Bauman for ”en bizar mutant af en »frivillig ghetto«” (Bauman, 2002: 116). I litteraturen bliver der henvist til de frivillige og de ufrivillige ghettoer. Begge betegnelser kan kategoriseres under bysociologen Loïc Wacquants definition af, at en ghetto er ”en kombination af en rumlig afgrænsning og en social lukning” (Bauman, 2002: 116). Den er præget af insidernes *homogenitet* i modsætning til outsidernes *heterogenitet*” (Bauman, 2002). Der er dog en væsentlig forskel på de to betegnelser. En ufrivillig – eller ægte – ghetto består af de ”nødlidende, fattige, udstødte og marginaliserede (...), hvorfra det er svært at flygte, og hvortil man er forvist af normalsamfundet” (Jacobsen, 2012: 124). En frivillig ghetto består af frivillige medlemmer (Bauman, 2002), hvor kun fåtallet bydes velkommen, og som er svære at få adgang til (Jacobsen, 2012). Det vigtigste er dog at ”de ægte ghettoer er steder, hvorfra indbyggerne ikke kan slippe væk. Frivillige ghettoers hovedformål er at forhindre outsiders i at komme ind – insiderne kan når som helst forlade ghettoen” (Bauman, 2002: 117). Fællesskaberne bygger altså på inklusions- og eksklusionsmekanismer, på en os-kontra-dem-tankegang (Jacobsen, 2012).

Det er ikke uden grund, at Bauman var bekymret for fællesskabernes indvirkning på det kollektive fællesskab og deraf samfundet. Ved at fællesskaber lukker sig om sig selv skaber det en adskillelse mellem en sikker inderside og en vild yderside (Larsen & Hansen, 2012). Som Bauman selv omtaler det:

Indbyggerne [i de frivillige ghettoer] konstaterer til deres fortrydelse, at jo mere sikre de føler sig på det afgrænsede område, jo mere fremmedartet og truende bliver vildniset udenfor (...). Frivillige ghettoer og ægte ghettoer er fælles om en frygtindgydende evne til at lade deres isolation videreføre og forstærke sig selv (Bauman, 2002: 118).

Fællesskaber kan altså være med til at skabe en følelse af tryghed, men samtidig kan de virke selvforstærkende overfor utrygheden for det fremmede udenfor selskabet. I det næste afsnit vil der blive fulgt op på hvad tryghed er og hvordan tryghedssituationen ser ud i Danmark.

4.2 Tryghed

Følelsen af tryghed er forskellig fra en person til en anden person. Hvad der gør nogle utrygge betyder ikke, at det gør andre utrygge på samme måde. Den tryghed en person kender kan ændre sig over tid og trygheden kan blive påvirket af forskellige hændelser gennem livet. Der er nogle personer som oftere er bekymret, og så er der andre, som slet ikke tænker på dette og grundlæggende føler sig trygge (Nørgaard et al, 2006). I en rapport fra Statens Byggeforskningsinstitut fra 2006 beskrives tryghed som:

Tryghed er uhåndgribeligt, fordi det knytter sig til en række følelser som bekymring, vrede, angst, frygt, sorg m.v. og det kan derfor være svært at få et præcis billede af folks tryghedssituation (Nørgaard et al, 2006: 16).

I en anden rapport fra Huset Mandag Morgen og TrygFonden, der ligeledes beskæftiger sig med tryghed, skelner de mellem positiv og negativ tryghed, og hvordan trygheden har indflydelse på hvorledes personerne håndterer de begivenheder og hændelser som vil komme til at påvirke dem. *Positiv tryghed* er hvordan en persons syn på tilværelsen er og handler lige så meget om at personen er handlekraftig, har selvtillid og ikke mindst er forandrings- og risikovillig. *Negativ tryghed* handler derimod om at fokusere på at undgå at mindske utrygheden ved at minimere farer og sårbarhed. Tryghedsrapporten fra 2004 understreger, at den store forskel mellem de to tryghedstyper er, at den positive tryghed er tryk ved at gøre noget hvorimod den negative tryghed i stedet er modsætningen som prøver at beskytte sig fra noget (Nørgaard et al, 2006; Huset Mandag Morgen & TrygFonden, 2004).

Tryghedsrapport 2004 har som sagt de to individtyper omkring tryghed. Zygmunt Bauman opererer ligeledes med to individtyper; *de facto-individ* og *de jure-individ*, som kan sammenlignes med individerne fra tryghedsrapporten fra 2004. Bauman har fokus

på det tryghedsskabende og på to slags individer som opfatter de ændrede vilkår på to forskellige måder i det senmoderne samfund (Bauman, 2002; Nørgaard et al, 2006).

De jure-individer er de ufrivilligt frie og som kun kan kaldes frie fordi de er blevet frataget ansvaret, men samtidig også er blevet berøvet fællesskabets beskyttelse. For dette individ er tryghed lig med fællesskab, som specielt er kendetegnet i velfærdsstaten. Deres vilkår er forandrede og fremstår som sårbare, da de ikke kan se sig selv i den dominerende globalisering og dermed har et stort behov og bekræftelse i et stærkt fællesskab. Det andet individ *de facto-individ* er i højere grad herre over deres eget liv og formår at udnytte globaliseringens muligheder til sit eget bedste. *De facto-individer* op søger ikke fællesskabet på grund af et øget behov for tryghed, men på grund af de muligheder som globaliseringen giver og kan i den forbindelse øge selvrealiseringen og dens kreativitet som opstår i disse fællesskaber. *De jure-individers* fællesskab presses, da præmisserne for at opretholde fællesskabet undergraves i det senmoderne samfund. Præmisserne ved det senmoderne samfund er, at individerne gøres til ansvar for deres eget liv og handlinger (Bauman, 2002; Nørgaard et al, 2006).

Anthony Giddens nævner i denne forbindelse, at der i det senmoderne samfund også er fokus på *ontologisk sikkerhed*. Giddens beskriver det som ”motiver affødes grundlæggende af angst og de læreprocesser, hvorigennem en følelse af ontologisk sikkerhed skabes” (Giddens, 1996: 81). For at modstå usikkerheden er ontologisk sikkerhed et redskab til at afskærme mod angst og frygt og den dannes af de venskaber og hændelser som individet har oplevet. I forbindelse med dette har Giddens ligeledes fokus på selvvalgte fællesskaber, som spiller en vigtig rolle for opretholdelsen af eksistentiel tryghed. Der er fokus på, at man fordyber sig i langvarige og tætte relationer, som let bliver ekskluderende og indadvendte for netop at beskytte sig fra udefrakommende trusler (Giddens, 1996; Nørgaard et al, 2006).

En anden, der kommer frem til den samme slutning, er Bauman. Han mener, at nationalstaten tidligere har været en omfordeler af økonomiske midler for at fremme lighed og fællesskab. Men da velfærdsstaten økonomisk og politik er blevet ændret bl.a. på grund af den frie bevægelighed blandt indbyggerne og ændring af kapitalen, er der sket et opbrud i den måde velfærdsstaten fungerer på. For nogle kan de ændringer, som sker i velfærdsstaten føles som en stigende grad af tomme fællesskaber, og i takt med at der sker en øget individualisering i samfundet, er nogle bedre til at udnytte globaliseringen til deres fordel. Tryghed og sikkerhed bliver dermed for nogle en mere privat sag og et lokalområde kan blive et mere fysisk udtryk for fællesskab. Det som Bauman vil kalde *de facto-individ* er bedre til at udnytte ændringen i velfærdsstaten til deres fordel (Bauman, 2002; Giddens, 1996; Nørgaard et al, 2006).

Ifølge Bauman skabes der yderligere usikkerhed og utryghed i samfundet som en konsekvens af *tallenes autoritet*, som refereres som massemedierne. Massemedierne er en form for sikkerhed og de er oplagte fællesskabsformidlere, da de kan erindre den eksistentielle frygt. Individer kan se, høre og mene som tusindvis af andre og i den forbindelse have en fælles fjende og en fælles frygt. Men den fælles frygt og usikkerhed findes kun så længe der er interesse i massemedierne. Det som Bauman beskriver som

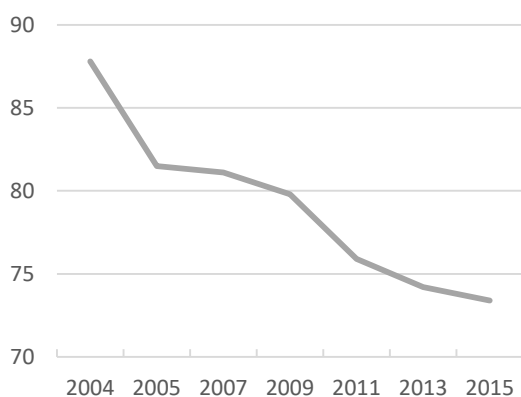
massemedier, beskriver Giddens som frygten hvor der fokuseres på et bestemt objekt (Huset Mandag Morgen & TrygFonden, 2004; Bauman, 2002; Giddens, 1996).

I forhold til at skabe tryghed i byerne er naturlig overvågning en af de mest basale tilgange. Det refererer til, at når der er borgere til stede i byområder, så er de med til at skabe tryghed, som er forebyggende i sig selv. Geografen Jane Jacobs (1974) kom med en opsigtvækkende teori i 1960'erne som skulle være med til at skabe tryghed, hendes teori *eyes on the street*. Naturlig overvågning findes kun i byer, hvor der findes liv. Det vil sige, der hvor gaderne bliver brugt i døgnets mange timer og hvor de offentlige rum indbyder til ophold hvorved der skabes et tilhørsforhold. Hvis byen har steder vi gerne vil opholde os i, så bliver opholdsrummet en beskyttelse for borgerne. Når Jacobs nævner *eyes on the street*, så er det fordi naturlig overvågning via åbne områder og vinduer på gader og parkeringspladser skaber en mindre risiko for kriminalitet, da der bliver holdt øje med en (Jacobs, 1974; Skou & Madsen, 2014).

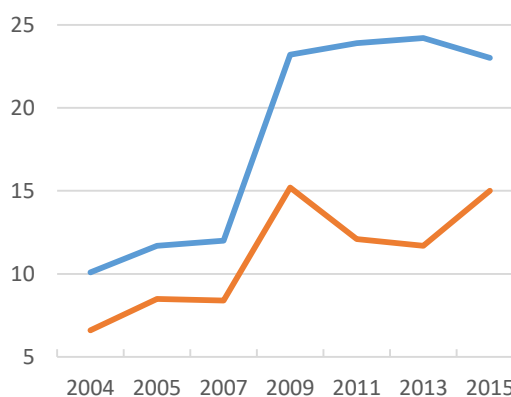
I kapitel 2 beskrives det, at danskerne er blevet mere utrygge, hvorved gated communities kunne blive en realitet i Danmark. I den forbindelse er det relevant at undersøge danskernes tryghedsfølelse.

Danskernes nuværende tryghedsfølelse

Siden 2004 er der blevet foretaget tryghedsmålinger i Danmark, hvor den seneste er fra 2015. Figur 4.1 viser resultatet fra tryghedsmålingerne fra 2004-2015. Her kan det ses at trygheden har været faldende de sidste mange år.

Figur 4.1 Graf over andelen som føler sig trygge i Danmark (Andersen et al, 2015: 6)

Figur 4.2 Graf over andelen som føler sig utrygge i forhold til at blive udsat for indbrud (blå) og overfald (orange) (Andersen et al, 2015: 13)

På trods af den nedadgående kurve føler danskerne sig dog generelt trygge. Dette skyldes bl.a. at Danmark har et stærkt velfærdssamfund, hvor staten kan tilbyde hjælp via skatteindtægterne. Der er flere årsager til at trygheden er faldende. Stigende utryghed vedrørende jobmuligheder og økonomien i forhold til bolig og pension har en stor betydning for den samlede tryghedsmåling. Tillid til vores medborgere og myndighederne har ligeledes en indflydelse på danskernes tryghed (Huset Mandag Morgen & TrygFon-

den, 2004). Specielt tilliden til politiet har en afgørende betydning. I Danmark er tilliden til politiet generel høj, men den har været dalende siden politireformen i 2007. Dette skyldes, at der er sket en prioritering af politiets ressourcer og en reduktion af politiets tilstedeværelse geografisk. Danskere føler derved ikke, at de kan få den – personlige – hjælp de har behov for i forbindelse med småkriminaliteter (Andersen et al, 2015).

Tryghedsmålingerne er inddelt i forskellige kategorier, og da dette speciale omhandler gated communities, hvor beboerne bl.a. forskanser sig mod kriminalitet, vil dette afsnit koncentrere sig om danskerne tryghedsfølelse i forhold til kriminaliteten i Danmark. I tryghedsmålingen fra 2015 lå utrygheden for at blive udsat for kriminalitet på 15 % og indbrud på 23 %. Dette var stigende frem mod 2009 hvorefter det stagnerede, jf. figur 4.2. Frygten for at blive udsat for indbrud er også den største frygt indenfor kategorien kriminalitet. I tryghedsmålingen er danskerne blevet spurgt hvorledes politiets prioritering er eller bør være. Her viser målingen, at danskerne ønsker en større indsats ved indbrud og hærværk. Indenfor de seneste år er trygheden også faldet, hvilket skyldes at der har været mange begivenheder som politiet ikke kan kontrollere. Denne utryghed kan betyde, at man sætter skilte og andre foranstaltninger op i ens boligområde for at det kan skabe sikkerhed og som derved kan give falsk tryghed (Andersen et al, 2015).

I både afsnit 4.1 og 4.2 er det blevet nævnt, at folk forskanser sig når de føler sig utrygge. Den mest direkte forskansning, som bliver anvendt, er mure eller andre fysiske barrierer. De mere indirekte forskansninger er de symbolske barrierer. I den henseende vil næste afsnit belyse, hvad barriererne repræsenterer.

4.3 Fysiske og symbolske barrierer

Fysiske barrierer såsom mure, som beskyttelse, er blevet brugt i mange tusinde år og en mur kan ses som en grænse eller væg, da muren udgør en adskillelse. Der er forskel mellem en mur og en dør, da den ene viser lukkethed og den anden viser åbenhed. Den ubestridelige effekt af fysiske barrierer er, at de har en direkte betydning for mennesker og dyr og deres bevægelsesfrihed. Der er mange forskellige reaktioner på symbolet mure, som bl.a. kan være opdeling og segregation. Ved brug af fysiske barrierer bliver grænserne meget mere tydelige og det er stadig den mest effektive og direkte adskillelse mellem mennesker på jorden. Brighenti (2009) betegner mure som en paraply af forskellige termer; hegn, låge, rækværk, barrikade og pigtråd. Førhen var murerne primært rundt om byerne, som det bl.a. har været set i Romerrigets byer. I dag ses murene mere inde i byerne, hvor murene anvendes til at afskærme et bestemt område. I den moderne by er der et komplekst brug af mure, som ikke er set i de tidligere århundreder. Marcuse (1997) nævner i forbindelse med murenes produktion, at de reflekterer frygt i samme grad som sikkerhed.

Alle grænser er adskillelser mellem individer og aktiviteter indenfor områder samt mellem områder eller grupper. Alt har grænser og afgrænsningen kan være meget forskellig efter hvilke rum man er i. Fysiske barrierer kan blot markere ejerskab og definere territorialprincippet (Marcuse, 1997).

Fysiske barrierer bør ikke studeres i forhold til den fysiske udstrækning og område, men mere efter hvilken effekt de medfører. Som sociologen Andrea Mubi Brighenti nævner, så er barriererne med til at bestemme hvilke mennesker vi møder:

Walls demarcate a within and a beyond and, by doing so, they define flows of circulation, set paths and trajectories for people and, consequently, determine the possibilities and impossibilities of encounters (Brighenti, 2009: 65).

En vigtig pointe er, at der sagtens kan være segregation eller en adskillelse uden at der nødvendigvis også er fysiske barrierer. Favelaer i Brasilien er ikke bag fysiske barrierer, men de indgyder ikke lyst til at gå derind med mindre der er et direkte formål med besøget på stedet (Brighenti, 2009).

Som Marcuse nævner, så giver mure en form for sikkerhed og en elementær sikkerhed mod vind, regn og kulde. Men når den elementære sikkerhed er opnået, da bliver murene meget mere komplicerede (Marcuse, 1997). Marcuse stiller spørgsmål til, om fysiske barrierer er en form for sikkerhed mod angreb eller en beskyttelse af privatliv. Barriererne bliver altså en form for tryghed og sikkerhed i forhold til Marcuse.

En anden teoretiker, Oscar Newman, arbejdede med territorialitet og i hans arbejde fremhæver hans specielt brugen af barrierer, der kan markere en overgang fra et område til et andet. I den forbindelse nævner Newman (1972), at et hegn eller en mur er et meget konkret brug af en barriere, der kan indskrænke områder fra hinanden. Men Newman gik videre med denne retorik og undersøgte om barrierer kunne bruges symbolsk. Symbolske barrierer kan ses som forandringer i vejbelægningen, beplantning, farver, ændring af niveau eller andre sanselige initiativer, som signaliserer en ændring fra et område til et andet. Formålet med de forskellige tiltag af barrierer var ikke kun at skabe nogle rammer for borgernes adfærd, men også virke som signaler til mulige kriminelle (Newman, 1972; Scherg, 2013).

What ingredients are responsible for making the presence of strangers obvious in a zone which is private? The decisive element is the degree of ambitious behaviour a zone will tolerate (Newman, 1972: 65).

Newmans pointe er, at nogle ønsker mere privatliv end andre. Der er nogle som foretrækker en mere åben have og som sagtens kan vise, at der er en privat overgang – en symbolsk barriere – mens der for andre skal bruges mere fysiske midler, f.eks. hegn eller buske, det vil sige henholdsvis både en fysisk og en symbolsk barriere.

Brighenti (2009), Marcuse (1997) og Newman (1972) har forskellige tilgange til beplantning. Det kan diskuteres om beplantning er en symbolsk eller en fysisk barriere, da beplantning kan være mange ting og kan variere af karakter og udformning.

Barriererne spiller en stadig mere splittende rolle, hvad enten der er tale om fysiske eller symbolske barrierer. Ifølge Marcuse afspejler og styrker barriererne hierarkier af rigdom og magt. Barriererne skaber dermed skel mellem mennesker (Marcuse, 1997). Ligeledes nævner Bannister & Fyfe (2001), at barrierer i dag spiller en afgørende rolle i

byerne, hvor de kan signalisere tryghed og sikkerhed for dem som bruger dem, men på samme tid kan det diskuteres om de fysiske og symbolske barrierer er inkluderende eller ekskluderende i byerne. Forbindelsen mellem frygt i de ”opførte” byer er både en konsekvens af en række politiske og økonomiske forhold der er gældende i de små byer og et opsøgende fællesskab (Bannister & Fyfe, 2001; Bauman, 2002). Newman nævner i den forbindelse, både hvad angår de fysiske og symbolske barrierer, at de har et fælles formål:

To inform that one is passing from space which is public where one's presence is not questioned through a barrier to a space which is private and where one's presence requires justification (Newman, 1972: 63).

Fysiske barrierer repræsenterer i dag magt og isolation, og på samme tid repræsenterer de også frygt. Som Newman også nævner, kan fysiske barrierer skabe mere frygt end sikkerhed (Marcuse, 1997; Scherg, 2013). Newman mener endvidere, at en fysisk barriere, foruden at være en fysisk hindring, også kan have den funktion, at der kræves en nøgle for at komme ind. Nøglen indikerer, at der er et tilhørsforhold til området (Newman, 1972).

Angående fysiske og symbolske barrierer så kan de hver især skabe tryghed og sikkerhed, men de kan ligeledes skabe utryghed i et område i byen. Som både Jane Jacobs (1974) og Jan Gehl (1971) nævner, er det vigtigt, at der er øjne på vejene, da netop det skaber sikkerhed og tryghed. Men ved at skabe nogle symbolske og generelt fysiske barrierer, så kan de netop skabe utryghed i gaderne fremfor tryghed. Så spørgsmålet vedrørende de fysiske og symbolske barrierer, som Marcuse skriver, er: ”Do walls in the city provide security - or do they create fear?” (Marcuse, 1997: 101).

4.4 Tryghed og fysisk byplanlægning

Fysiske strukturer i byen har betydning for borgernes tryghedsfølelse og kriminalitet. Planlægningen af byer og boligområder kan dermed påvirke disse forhold. Det er derfor vigtigt at tage højde for de fysiske tiltag i planlægningen. Det er vigtigt, at områderne er befolkede da *eyes on the street* – naturlig overvågning – er en af de vigtigste kriminalpræventive indsatser. Andre borgere i det offentlige rum kan være med til at nedbringe de mest hyppige kriminalitetsformer som indbrud, hærværk og vold (Skou & Madsen, 2014). Forestillinger om kriminalitet og utryghed har indvirkning på hvordan de offentlige rum bruges og på den daglige transport og bevægelse i byen. Borgernes adfærd ændres i forhold til graden af deres tryghedsfølelse. I byerne eller boligområderne har det betydning for om borgernes færdes ude efter mørkets frembrud, om de grønne arealer benyttes eller om folk bare lukker sig inde i deres egne boliger (Skou & Madsen, 2014) eller forskanser sig bag lukkede mure (Bauman, 2002).

Det er vigtigt, at borgerne interagerer med hinanden. På den måde formes og oprettholdes normerne for god og acceptabel opførsel i byen (Skou & Madsen, 2014). Gehl (1971) uddyber, at der ved interaktion med andre borgere opnås viden om de andres adfærd. Dette er med til at opnå viden om, hvordan samfundet hænger sammen. Gehl

forklarer, at der ved interaktion med andre borgere etableres et fortroligt forhold til omverdenen (Gehl, 1971), hvilket kan være med til at skabe en større tryghedsfølelse. Dette hænger godt sammen med forskningen som viser, at social og fysisk uorden i det offentlige rum kan virke utryghedsskabende. Social uorden refererer til en normbrydende adfærd (Scherg, 2013). Dette kan uddybes med Jane Jacobs citat:

Det første man må forstå er, at offentlig ro og orden – på fortove og gader i byerne – ikke primært opretholdes af politiet, hvor nødvendigt politiet end er. Den opretholdes først og fremmest af et kompliceret, til dels ubevidst, netværk af kontrol og normer mellem borgerne selv og skabt af borgerne selv” (Jacobs, 1961 citeret i Skou & Madsen, 2014: 3-4).

Gehl mener yderligere, at der ved interaktion med andre borgere skabes en relation til dem (Gehl, 1971). Det at interagere med andre på gaden kan være medvirkende til at nedbryde den utryghedsfølelse nogle har overfor fremmede.

Mennesker opholder sig på steder de føler sig godt tilpas, og hvor de føler sig trygge. Derved opnås et tilhørsforhold og de føler et psykologisk ejerskab over de pågældende steder (Skou & Madsen, 2014). Disse steder er det modsatte af Marc Augés (2008) ikke-steder, som kan medføre isolation og fremmedgørelse, hvorfor det er vigtigt at have fokus på at skabe levende rum i byen, som det kan føles trygt at opholde sig i.

4.5 Opdeling af borgerne i byen

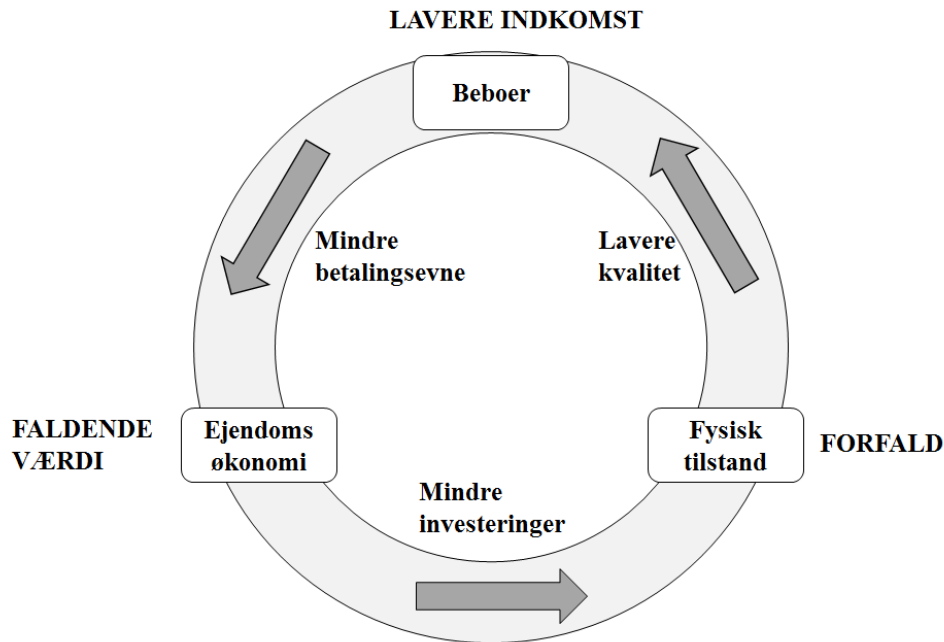
Som en konsekvens af at nogle borgere føler sig utrygge viser det sig, at de vælger at forskanse sig inde bag mure i byer og boligområder. Dette er med til at lave en opdeling og derved adskille borgerne i samfundet.

Der har altid været en form for adskillelse af borgerne i samfundet, men i nyere tid har det dog fået et større politisk fokus (Larsen & Andersen, 2011). Ifølge Andersen & Ærø (1999) handler det om social-rumlig adskillelse. Det vil sige, den afstand som skaber mulighederne for at interagere med ens medborgere. Adskillelsen kan opstå ved, at en bestemt social eller kulturel gruppe er dominerende i et område, hvilket medvirker til at de adskilles fra andre befolkningsgrupper. Herved øges den social-rumlige afstand grupperne imellem (Andersen & Ærø, 1999).

Adskillelsen behøver nødvendigvis ikke at være negativ. Larsen & Andersen (2011) mener, at det afhænger af hvordan adskillelsen opstår; om det er en præferencebåret eller en ekskluderende adskillelse (Larsen & Andersen, 2011). Det kan dog diskuteres om en gruppes præferencebårne adskillelse ikke i sig selv kan være årsag til en ekskluderende adskillelse for en anden gruppe. Adskillelsen kan derved både være frivillig og ufrivillig (Andersen & Ærø, 1999), hvilket Bauman omtaler som de frivillige og ufrivillige ghettoer (Bauman, 2002).

Et af de negative aspekter i forhold til opdelingen af borgerne i samfundet er den konsekvens det f.eks. kan have for et boligområde, hvis de bedrestillede flytter væk. Dette kan medføre, at der sættes gang i en forslumningsproces af området. Forslumning

af et boligområde ”sker som et samspil mellem en negativ fysisk, social og økonomisk udvikling i området” (Andersen & Ærø, 1999: 37).

Figur 4.3 Forfaldsproces i et byområde (Andersen & Ærø, 1999: 38)

Forslumningsprocessen er en ond spiral, som medfører en del negative konsekvenser for området (figur 4.3). Beboerne i et boligområde, som er udsat for en forslumningsproces består ofte af familier med lave indkomster og få sociale ressourcer. Dette betyder, at der er færre penge beboerne imellem til at betale for vedligeholdelse og forbedring af boligerne og området. Der sker derved et fysisk forfald af området, hvilket medfører en lavere kvalitet af hele boligområdet. Den dårligere økonomi er også med til at svække den private service, idet købekraften i området er faldende. En øget beboersammensætning med færre sociale ressourcer kan også være medvirkende til, at den lokale organisation i området svækkes, da beboerne ikke har overskud til at deltage. Alle disse konsekvenser er medvirkende til, at området bliver mindre tiltrækkende, hvorved fraflytningen af bedrestillede beboere øges (Andersen & Ærø, 1999). Trygheden i et sådant område vil oftest være faldende. Ifølge den sociale forandringstese bliver folk mere utrygge, når deres boligområde ændrer karakter (Skou & Madsen, 2014).

Dette var især et problem frem mod 1990'erne, hvor der blev foretaget forskellige initiativer til at bekæmpe eller undgå at skabe yderligere utryghed. Boligområder med en større diversitet og mangfoldighed blev set som en af indsatserne (Larsen & Andersen, 2011). Dette kan være forklaringen på, at der i nyere tid er fokus på, at boligområderne skal have en større diversitet, både blandt beboerne, men også blandt ejerforholdene (Skou & Madsen, 2014).

5 Metode

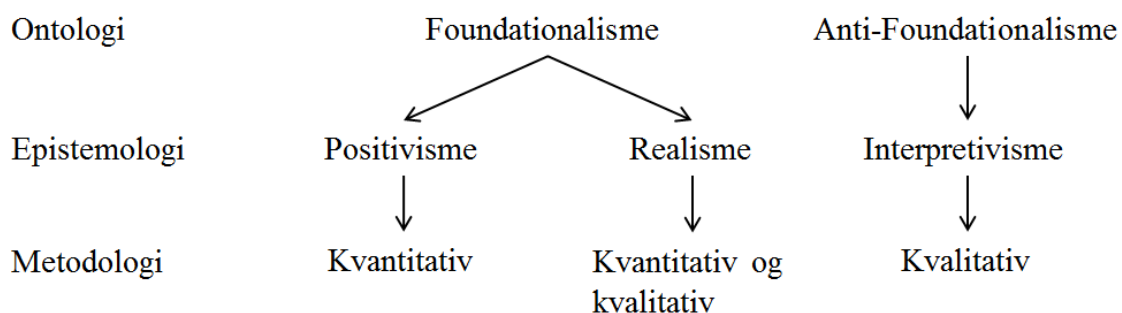
Dette kapitel vil omhandle de metoder, som anvendes i specialet. I afdækningen af forskningsspørgsmålet er hovedvægten lagt på interview og dokumentanalyse, men der vil ligeledes anvendes observation for at få en forståelse for den fysiske struktur af bofællesskaber.

Formålet med interviewformen er at indhente viden som ikke allerede er at finde i dansk litteratur. Ved at bruge interview kan man dermed også finde frem til de bestemte dele, der skal arbejdes med, og det skaber en dybere forståelse for problemfeltet. Interview er dermed en velegnet metode til at undersøge forskelle og ligheder mellem gated communities og bofællesskaber i Danmark. Dokumentanalyse anvendes for at understøtte interviewene og i analysen samt forstå den historiske udvikling af såvel gated communities som bofællesskaber.

Første del af metodekapitlet vil belyse de videnskabsteoretiske overvejelser. Herefter vil der være tre afsnit om de valgte metoder. Kapitlet vil blive rundet af med en oversigt over forskningsdesignet i specialet.

5.1 Videnskabsteoretiske overvejelser

For at identificere den mest passende metodiske tilgang til de efterfølgende afsnit om metode og teori, er det først og fremmest vigtigt at behandle de videnskabsteoretiske overvejelser. Det er relevant at overveje forskellige ontologiske og epistemologiske retninger, da de har stor betydning for, hvordan verden opfattes, og ikke mindst hvordan den skabes. Ontologi beskæftiger sig med den virkelige verden, mens epistemologi beskæftiger sig med hvor viden kan findes. Ifølge Furlong & Marsh (2010) kan ontologiske retninger indenfor samfundsvidenskabens deles op i to ontologiske retninger, jf. figur 5.1.

Figur 5.1 Forbindelserne mellem ontologien, epistemologien og metodologien (modificeret efter Furlong & Marsh, 2010: 186)

Den ene af retningerne er foundationalisme, som indbefatter objektivisme og realisme og den anden retninger er anti-foundationalisme som indbefatter konstruktivisme og relativisme. Foundationalister hævder, at verden *eksisterer* som det enkelte individ ser den. Verden består derfor af objekter, som er uafhængige af hinanden, og det er derfor muligt at observere dem. Indenfor den anden retning, anti-foundationalisme, ses *virke-*

ligheden i stedet som en social konstruktion. Der er ved denne tilgang ingen endegyldig sandhed, men der er i stedet forskellige sammenhænge og dermed forskellige konstruktioner af verden (Furlong & Marsh, 2010). Forskellene mellem de to retninger er, hvordan man ser på *verden* eller *virkeligheden*. Disse to retninger har ligeledes en betydning for, hvordan forskere mener, at der skal skabes ny viden i forhold til de forskellige orienteringer (Furlong & Marsh, 2010).

Mens ontologien kan opdeles i foundationalisme – og herunder positivisme og realisme – så er anti-foundationalisme det samme som interpretivisme. Positiverne hævder, at de kan indsamle alt empiri om objekter og fænomener og via denne viden kan der opstilles teorier om kausalitet. Det er hovedsageligt kvantitative metoder, da alt vil blive observeret gennem objekter (Furlong & Marsh, 2010; Pedersen & Toft, 2013).

Interpretiverne vil derimod sige, at denne form for vidensopbygning ikke er den endegyldige sandhed. Interpretiverne anser, at verden er opbygget af mange forskellige sociale konstruktioner og mener derfor, at der ikke kun findes én sandhed, som kan måles og vejes. Interpretiverne mener, at der kan skabes viden gennem et sammenspil mellem observatøren og det der observeres. Det betyder, at viden er afhængig af diskurser i forhold til hvordan verden observeres og ikke mindst hvordan de sociale konstruktioner af verden observeres. Ifølge interpretiverne kan sandheden ikke skabes som viden, og derfor bruges der kvalitative metoder frem for kvantitative metoder indenfor anti-foundationalisme (Furlong & Marsh, 2010).

Imellem positiver og interpretiver findes realisterne. I modsætning til positiverne mener realisterne, at verden *findes*, og de mener også, at sociale fænomener ikke kan observeres direkte. Realisterne hævder, at sociale fænomener er båret af en række *dybe* strukturer. Det vil sige, at verden er båret af en lang række forskellige diskurser, der ikke altid er nemme at observere. Det observerede varierer i forhold til ens livsverden (Hansen & Simonsen, 2004; Koch, 2013). Det betyder, at forskellige respondenter har en forskellig kulturel baggrund, hvilket betyder at deres opfattelser kan være forskellige fra hinanden. Realisterne mener ligeledes i forhold til interpretiverne, at observationen af sociale fænomener påvirkes af tolkningen af observatøren (Furlong & Marsh, 2010). Indenfor realismen, er der en opdeling mellem *observationen* og *virkeligheden* og hvordan der både skal være en forståelse for *virkeligheden* samtidig med den sociale konstruktion for at opnå en forståelse for det sociale fænomen (Furlong & Marsh, 2010). Hvor en positivist eller en interpretivist arbejder med hver deres metode, så kan en realist arbejde mellem både kvalitative og kvantitative metoder (Furlong & Marsh, 2010).

I dette speciale anvendes realismen som ontologisk tilgang, da verden består af forskellige konstruktioner, hvilket også kan ses i byen, og det gør nødvendigvis ikke den ene observation mere rigtig end den anden. Byen er båret af mange forskellige diskurser i forhold til hvordan byen indrettes til alles bedste, hvor alle tolker *virkeligheden* forskelligt. De forskellige diskurser kan også opleves af de forskellige respondenter, der har forskellige syn på byen og hvordan byen er konstrueret. Det gør ikke dens ene svar mere rigtig end den andens, det er hvordan observatøren ser byen. De forskellige diskurser

kan ikke ses med det blotte øje, men er afhængig af, hvordan byen er sammensat, hvilke muligheder der er for at mødes mennesker imellem samt hvilke fysiske og symbolske barrierer, der er i byen for, at mennesker kan mødes. Tryghedsfølelsen er også vigtigt for at mennesker kan mødes.

I specialet vil det undersøges hvordan dette hænger sammen i forhold til hvilken betydning gated communities og bofællesskaber har for byens struktur. De enkelte respondenter observerer byen forskelligt og disse forskellige diskurser består netop af sociale konstruktioner. I forhold til gated communities og bofællesskaber er der mange forskellige opfattelser af fænomenerne, og det vil derfor være svært at finde et endegyldigt svar, da de forskellige respondenter har forskellige udgangspunkter for fænomenerne, men det gør ikke deres svar mere eller mindre rigtige for specialet.

5.2 Kvalitativ metode

Interview som kvalitativ metode har været anvendt i samfundsvidenskaberne siden det 20. århundrede. Det kvalitative forskningsinterview skal foretages via en interviewguide, som skal dække en interviewpersons synspunkter og holdninger. Interview benyttes i stigende grad i samfundsvidenskaberne som en selvstændig metode i en del af forskningen. Kvalitativ metode har en stigende popularitet i forskningen fordi, at: ”må processer og fænomener i verden beskrives, før der kan udvikles teorier om dem, forstås, før de kan forklares og ses som konkrete kvaliteter” (Kvale & Brinkmann, 2009: 28). De kvalitative metoder indebærer, at der skal fokuseres på kulturelle og hverdagsaktuelle hændelser/situationer samt måden at forstå os selv og hinanden på (Kvale & Brinkmann, 2009).

5.2.1 Idealtypen

I forbindelse med processen med at udarbejde en interviewguide til de kommende interviews, vil idealtypen være en egnet proces for at sætte nogle forskellige parametre og forskelle op mellem gated communities og bofællesskaber.

Idealtypen er knyttet til Max Weber. Det er kendetegnet ved, at der er tale om en tankekonstruktion, altså et fænomen, som en forsker gerne vil vide noget mere om og ved at bruge idealtypen fremhæves fænomenerne (f.eks. gated communities) til at forøge og sikre objektiviteten i samfundsvidenskaben. At bruge idealtypen er vigtigt, når der skal ageres i forskellige kulturelle sammenhænge (Bruun, 2003). De kulturelle sammenhænge i forhold til specialet er, hvordan det danske samfund fungerer, og hvordan nogle kulturelle fænomener er accepteret frem for andre i Danmark.

Weber (1994) nævner, at når en forsker forsøger at notere den kulturelle betydning af et givent fænomen, så er det ensbetydende med at forskeren bruger *idealtypiske forestillinger*. Idealtypen bruges til at lave opstillinger for at synliggøre forskellene. Netop derfor kan det være nødvendigt at forsimple virkeligheden – for at kunne forstå virkeligheden (Bruun, 2003; Weber, 1994; Nørskov, 2017). Max Weber beskriver idealtypen som:

Der sammenhænger av den art som er blitt fremstilt abstrakt i konstruksjonen – altså fenomener som er avhengige av ”markedet” – er *konstatert* eller blir *formodet* å være virksomme i virkeligheten, der kan vi anvende en *idealtipe* til å gjøre denne sammenhengs *egenart* anskuelig og forståelig for oss på en pragmatisk måte (Weber, 1994: 199).

Det vil altså sige, at der oppstilles nogle præmisses og sammensættes nogle fælles træk og der udelades nogle andre for at opnå en idealtipe. Endvidere nævner Weber, ”at man abstraherer fra visse deler av begrepet og betoner andre og mer vesentlige trekk” (Weber, 1994: 208-209). Det vil sige, at idealtipebegrebet er en model for begreber, som passer til konstruktionen af fænomenet, der gør det forståeligt og brugbart (Højberg, 2013). Det vil altså sige, at man sagtens kan finde det som er mest relevant i ens egen forskning og forske dybere i nogle dele af begrebet, som man selv har defineret som værende idealtipe af f.eks. gated communities eller bofællesskaber. Ved at lave en grov forsimpling af forskellige livsværdier, vil det være muligt at registrere, hvordan forskellige idealtyper vægter deres forskellige værdier i livet.

Idealtyperne vil blive brugt for at finde frem til to idealtyper, *gated community* og *bofællesskab*, og dermed finde frem til hvem der vælger hvad, og hvad der gør, at kommunerne vægter den ene frem for den anden.

Idealtipebegrebet anvendes til at finde frem til forskellige idealer vedrørende gated communities og bofællesskaber. Idealene bliver sat op i forbindelse med interviewene for at skabe et overblik over forskellene og lighederne. Idealtyperne kan ses i interviewguidesne, bilag 2. I interviewguidesnes er der specielt tænkt over forskellene på de to idealer, men der er også tænkt over lighederne imellem dem. Det vurderes ligeledes at være interessant at finde frem til om, respondenterne mener, at nogle af idealerne har flere ligheder med hinanden end det er blevet fremlagt i kapitel 2. Hensigten er, at idealtipebegrebet kan anvendes til at give et bedre overblik over respondenternes svar angående de to forskellige fænomener.

5.2.2 Interviewmetode

Interviewene udgør en stor del af den empiriske viden, som er brugt i dette speciale. Der er overordnet tre forskellige typer af interview: struktureret, ustruktureret og semistruktureret, der hver især har sine fordele og egenskaber (Longhurst, 2013). Forskellen i interviewene ligger i strukturen og hvor fast interviewet er planlagt og hvem det er rettet til (Kvale & Brinkmann, 2009). I dette speciale anvendes det semistrukturerede og ustrukturerede interview. Det semistrukturerede interview anvendes, da det har fastlagte spørgsmål parate i en interviewguide, men der er samtidig mulighed for fleksibilitet fra interviewerens, som kan stille nye spørgsmål, der kan give ny viden, hvormed interviewet kan udvikle sig undervejs (Kvale & Brinkmann, 2009). Det semistrukturerede interview anvendes ved interview med Roskilde Kommune og Solrød Kommune samt de to forskere John Andersen og Henrik Gutzon Larsen. Det ustrukturerede interview anvendes i et interview med beboere fra bofællesskabet Holdepunktet, hvor der er behov for at interviewet foregår mere som en dialog. Det ustrukturerede interview har in-

gen specifikke spørgsmål, som er formuleret på forhånd, men snarere nogle emner, der skal tales om. De metoder, der vælges i begyndelsen af interviewet, vil påvirke resten af interviewet og kan dermed også påvirke resultatet og udbyttet af interviewet til den efterfølgende analyse (Kvale & Brinkmann, 2009).

I interviewene bliver der spurgt ind til gated communities og bofællesskaber og hvilke forskelle og ligheder der ses imellem dem, hvormed det i analysen i kapitel 6 kan sættes op i forhold til teorien i kapitel 2 og 4. Det er vigtigt, at der som udgangspunkt i samtalen med respondenterne, er en flydende samtale mellem respondenterne og interviewerene.

I specialet undersøges det, hvorfor den ene boform – bofællesskab – er mere accepteret frem for den anden – gated community – i en dansk kontekst. Det er vigtigt, at interviewene er designet til at passe respondenterne, men også for at sikre at den passer til formålet med interviewet.

Ens forforståelse som interviewer vil uundgåeligt influere mødet med empirien, som i dette tilfælde er respondenterne i forbindelse med interviewet. Det er derfor vigtigt, at være opmærksom på ens adfærd som interviewer. ”Betydningen af forskerens integritet øges i forbindelse med interview, fordi interviewerene selv er det vigtigste redskab til indhentning af viden” (Kvale & Brinkmann, 2009: 93).

Interviewene skal bl.a. anvendes til at undersøge hvorfor staten og nogle kommuner promoverer bofællesskaber. Til at undersøge dette vil nogle af interviewene derfor være med fokus på kommuner, som har mange bofællesskaber – Roskilde Kommune – og en kommune som ingen bofællesskaber har – Solrød Kommune –, for at undersøge hvilke tiltag og overvejelser kommunerne gør sig i forbindelse med bofællesskaber. Solrød Kommune er også valgt, da det var denne kommune, som det blev nævnt i forbindelse med planerne om at bygge et gated community. Det er derudover også interessant at finde ud af, hvorfor kommunerne og andre respondenter mener, at gated communities er udanske. I forbindelse med at staten og flere kommuner promoverer bofællesskaber, er det interessant at undersøge, hvorfor gated communities møder så meget modstand, når gated communities og bofællesskaber jf. kapitel 2 har nogle fælles træk.

5.2.3 Interviewpersoner

Interviewpersonerne er udvalgt efter forskellige forhold, som gør sig gældende i specialet. De har hver især deres forskellige rationaler i forhold til fænomenerne *gated community* og *bofællesskab*. Der er blevet taget kontakt til flere kommuner, men det var kun Roskilde og Solrød Kommune, som havde interesse i at medvirke i et interview. Derfor er der ikke så mange kommuner, som det var tænkt i første omgang.

Tabel 3.1 viser en oversigt over de valgte respondenter, hvem de repræsenteres af samt hvordan de vil blive refereret til i teksten i analysen.

Tabel 3.1 Oversigt over respondenterne

Respondent	Repræsentant	Reference i teksten
Kommune, Roskilde	Dorte Olsen	Planlægger A
Kommune, Solrød	Sune Pedersen	Planlægger B
Forsker, Roskilde Universitet	John Andersen	John Andersen
Forsker, Lund Universitet	Henrik Gutzon Larsen	Henrik Gutzon Larsen
Bofællesskab, Holdepunktet	Beboer A	Beboer A
Bofællesskab, Holdepunktet	Beboer B	Beboer B

Roskilde Kommune er valgt, da det er en af de kommuner, som er kendt for at have og etablere mange bofællesskaber. Roskilde Kommune er derudover også nævnt i *Fremtidens bofællesskaber*.

Solrød Kommune er valgt, da de kom i mediernes søgelys i forbindelse med planerne om at skabe et gated community. Kommunen har ikke en kultur for bofællesskaber, hvorfor de også bruges som kommunen uden bofællesskaber.

John Andersen er valgt, da han ofte er blevet refereret til i forbindelse med mediernes afdækning af gated communities. Det formodes derfor, at han har en forståelse for hvad et gated community er. Derudover arbejder han med fysisk planlægning og er uddannet sociolog, hvilket medvirker til, at han har en forståelse for, hvordan og hvad der påvirker samfundet.

Henrik Gutzon Larsen er valgt, da han indenfor de sidste par år har forsket i danske bofællesskaber og derudover har kendskab til gated communities i en skandinavisk kontekst.

Bofællesskabet Holdepunktet er valgt, da det er et nyetableret (fra 2016) bofællesskab. I specialet findes det, at nye bofællesskaber er forskellige fra veletablerede, hvorfor det er ønskeligt at besøge et nyt bofællesskab frem for et ældre. Bofællesskabet repræsenteres af to familier:

- Beboer A: Er gift, har to børn og har akademiske baggrund
- Beboer B: Er gift, har to børn og er uddannet læge.

Alle interviewene er foretaget ved personligt fremmøde, bortset fra interviewet med Henrik Gutzon Larsen, som blev foretaget over Skype grundet logistiske forhold.

5.2.4 Behandling af interview

Analysen består bl.a. af de empiriske erfaringer fra respondenternes fremstilling, som efterfølgende sammenholdes med den teoretiske forståelse. De empiriske erfaringer vil

derefter blive diskuteret i forhold til teorien og de perspektiver, der anvendes i analysen. Analysen er derfor opbygget af de forskellige begreber fra teorien, der vil blive gennemgået i forhold til de forskellige respondenters forståelse af *fællesskab, tryghed, symbolske og fysiske barrierer, den opdelte by* samt *den fysiske planlægning*.

Respondenternes svar er det styrende element i analysen. Når der benyttes kvalitative metoder, så vil undersøgelsesmetoden søge efter at være af kontekstafhængig viden. Det betyder, at de forskellige respondenters perspektiverende udsagn anvendes til besvarelse af forskningsspørgsmålet. Dermed sagt, så kan respondenternes svar ikke generaliseres. Hele formålet med interviewene er at undersøge og ikke mindst prøve at forstå udvalgte respondenters tanker omkring gated communities og bofællesskaber og sætte disse tanker i en kontekstuel sammenhæng med teorien. Det er vigtigt at pointere, at eftersom denne viden er kontekstnær, kan den ikke generaliseres.

Kvale & Brinkmann (2015) refererer til tre forskellige tolkninger af behandling af interview; selvforståelse, kritisk-commonsense-forståelse og teoretisk forståelse. I specialet anvendes kritisk-commonsense-forståelse i forhold til tolkningen af respondenternes udsagn om fænomenerne. Det betyder, at analysen vil være af en bredere forståelse af respondentens egen tolkning og respondenternes svar er dermed en generel tolkning af fænomenerne *gated community* og *bofællesskab* (Kvale & Brinkmann, 2015).

Transskription af interview

I specialet benyttes den semistrukturerede og ustrukturerede interviewform. Dette har indflydelse på transskriptionen af de forskellige interviews. De fire interviews der foretages som semistrukturerede optages, og disse transskriberes fuldt. Det ustrukturerede interview med beboerne fra Holdepunktet foretages imens der vises rundt i området. Det er derfor vanskeligt at optage dette interview. I forlængelse af interviewet bliver hovedpointerne skrevet ned i form af et resumé. Fordelen ved at kunne optage og derved transskribere hele interviewet er at hele konteksten kommer med, hvorimod noget af konteksten kan forsvinde ved et resumé.

Kodning af interview

Efter transskriberingen af interviewene begynder arbejdet med at kode dem. Målet med kodningen er at udvikle kategorier, som anvendes til at opdele interviewet i mindre passager. Således bliver det nemmere at finde de ønskede data og få overblik over hele datasættet. Kategorierne er sket på baggrund af de teoretiske begreber fra kapitel 4. De enkelte afsnit i teorikapitlet vil blive afkodet, for at undersøge om interviewene bekræfter eller afkræfter teorien i specialet.

5.3 Observationer

Der er mange forskellige metoder hvorpå der kan observeres og valget af hvordan, hvor og hvorhenne er først og fremmest baseret på forskningsspørgsmålet (Turkington, 2010). I forhold til forskningsspørgsmålet er det relevant at undersøge, hvordan de etablerede bofællesskaber fremstår overfor det omkringliggende boligområde. Observationerne er rettet mod bofællesskabernes fysiske struktur. Det undersøges, hvordan de en-

kelte husstande ligger i forhold til hinanden, hvordan fællesarealer ser ud, hvordan parkeringsanlæggene er placeret, og hvordan bofællesskaberne ligger i forhold til det omkringliggende område. Observationen foretages i de kommuner i københavnsområdet som har veletablerede og nyetablerede bofællesskaber.

Grundet specialets tidsbegrænsning vælges det at observere bofællesskaber der ligger indenfor en overkommelig afstand af interviewområderne. Det vil sige, at der primært bliver observeret bofællesskaber i Roskilde Kommune og Furesø Kommune. Formålet med observationerne er at undersøge, hvordan bofællesskaberne fremstår overfor udefrakommende. Observationerne vil blive foretaget ved, at der bliver gået i områderne for at få en fornemmelse af sfæren. I forbindelse med observationerne vil der blive taget billeder. Observationerne af bofællesskaberne skal anvendes i analysen i kapitel 6 i relation til teorien i kapitel 2 og 4. Tabel 3.2 viser hvilke bofællesskaber der observeres.

Tabel 3.2 Oversigt over besøgte bofællesskaber

Bofællesskab	Kommune	År
Trekronerbo	Roskilde	2003
Glashusene	Roskilde	2008
Langhusene	Roskilde	2012
Svalin 2	Roskilde	2016
Munksøgård	Roskilde	2000
Skråplanet	Furesø	1973
Skovhaven	Furesø	1997
Holdepunktet	Furesø	2016
Kilen	Ballerup	1989

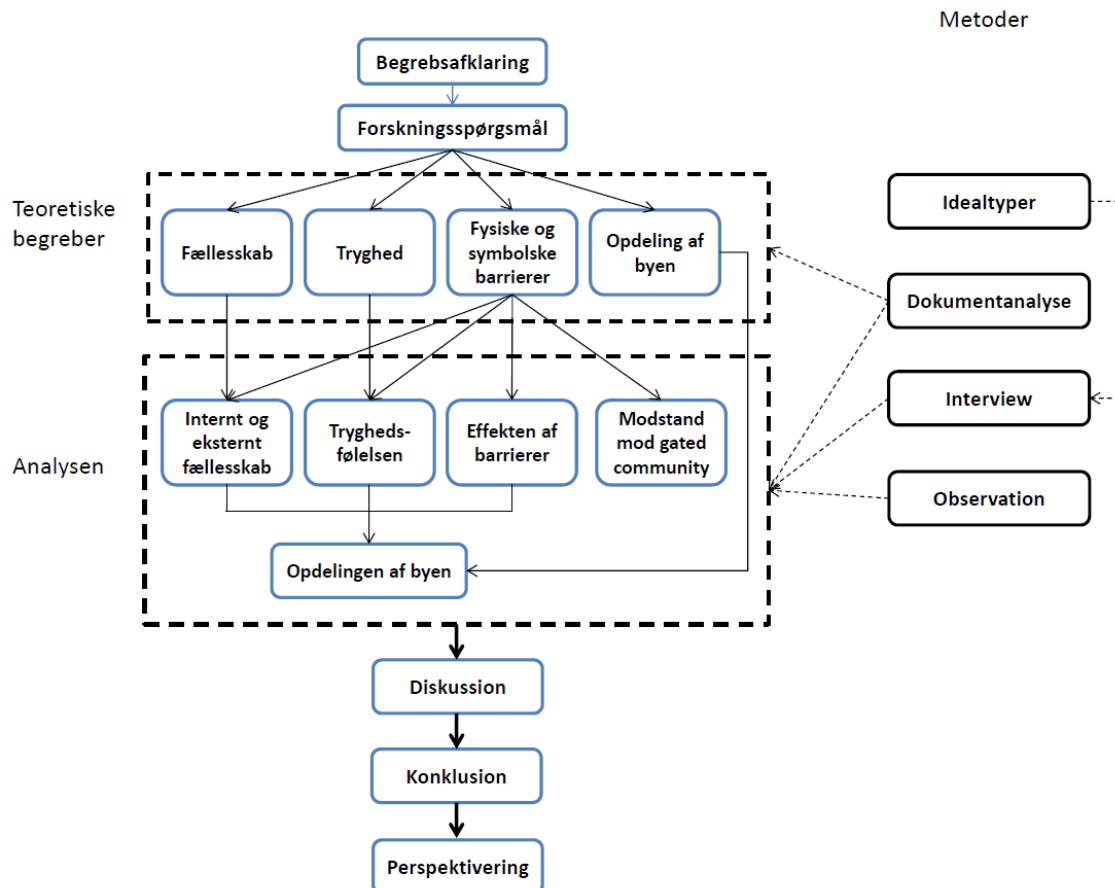
5.4 Dokumentanalyse

Dokumentanalyse anvendes som metode til analysen sammen med interview. Foruden dette anvendes dokumentanalyse også til at få et overblik over dokumenterne og til at identificere de forskellige holdninger der er bag et politisk fænomen (Lynggaard, 2010), som i dette tilfælde er fænomenerne *gated community* og *bofællesskab*. De dokumenter der anvendes i forbindelse med dokumentanalysen er akademiske tidsskifter, fagbøger og artikler for at forstå fænomenerne. For at finde frem til dokumenterne bruges sneboldsmetoden i forhold til diverse søgemaskiner f.eks. Aalborg Universitetsbibliotekets internetdatabase og Google Scholar, hvor der er anvendt forskellige søgeord, som har været fastlagt inden søgningen (*gated community*, *cohousing*, *walls*, *safety m.m.*). Dokumenterne læses for derefter at finde nye ord eller finde andre relevante akademiske tidsskifter i litteraturlisten. De dokumenter, der er anvendes i forbindelse med processen omkring kapitel 2 og kapitel 6, er hovedsageligt tertiære dokumenter, der beskriver et fænomen efter en årrække (Lynggaard, 2010). Formålet ved både at bruge interview og dokumentanalyse er, at respondenterne ved interview ofte vil svare ud fra deres egen forståelse af fænomenerne, hvorved at dokumentanalysen kan understøtte respondenternes svar. Endvidere så kan dokumenter til forskel fra interview være med til at belyse

og bidrage til et fænomen i en historisk udvikling. Flere forskellige dokumenter af forskellige typer kan derudover være med til at give en mere nuanceret analyse (Lynggaard, 2010).

5.5 Forskningsdesign

Forskningsdesignet er med til at give en forståelse for hvordan undersøgelsen og processen med specialet hænger sammen (Farthing, 2016). Forskningsdesignet i dette speciale kan ses på figur 5.2.

Figur 5.2 Forskningsdesign

Kapitel 2, problempræsentationen, fungerer som en begrebsforklaring på fænomenerne *gated community* og *bofællesskab*. Litteraturen til begrebsafklaringen findes via dokumentanalyse. Ud fra kapitel 2 formuleres forskningsspørgsmålet, jf. kapitel 3.

Kapitel 2 danner endvidere baggrunden for udvælgelsen af de teoretiske begreber som belyses i teorikapitlet, jf. kapitel 4. De teoretiske begreber er *fællesskab*, *tryghed*, *fysiske og symbolske barrierer* samt *opdeling af byen*, jf. figur 5.2.

Analysen, jf. kapitel 6, vil tage udgangspunkt i kapitel 4 og de anvendte metoder; observation, interview og dokumentanalyse. Idealtyperne anvendes i forbindelse med udarbejdelse af interviewene. Som det kan ses op figur 5.2 danner det teoretiske begreb *fællesskab* baggrunden for analysen af gated communities og bofællesskabers interne og eksterne fællesskab. *Tryghed* danner baggrunden for analysen af den interne tryghedsfø-

lelse i de to fænomener samt tryghedsfølelsen i forbindelse med fysisk planlægning af byen. De *fysiske og symbolske barrierer* vil influere alle afsnit i analysen. Analysens afsnit om *opdelingen af byen* samler hovedpunkterne fra de foregående analytiske afsnit og runder analysen af.

Analysen og dens proces danner baggrunden for diskussionen i kapitel 7, hvor der vil være en generel diskussion og ligeledes en diskussion af de anvendte metoder. De foregående kapitler danner baggrund for konklusionen og en perspektivering vil afrunde specialet til sidst.

Luftfoto fra Google Maps, som viser bofællesskaberne i Trekroner, Roskilde Kommune

6 Analyse

I dette kapitel vil gated communities og bofællesskaber blive analyseret i forhold begreberne fra teorien: *fællesskab, tryghed, fysiske og symbolske barrierer samt opdelingen af byen*.

I afsnit 6.1 vil det blive analyseret hvorfor der opstod en kraftig modstand mod gated communities, når bofællesskaberne, som promoveres af kommunerne og staten, har nogle af de samme negative konsekvenser for det kollektive fællesskab i samfundet, som gated communities har, jf. kapitel 2. Dette vil blive fulgt op af afsnit 6.2, som analyserer hvorfor nye bofællesskaber har fået en ny renæssance samt hvad der ligger til grund for de nyetablerede i forhold til de veletablerede bofællesskaber fra 1970'erne. Til afsnit 6.1 og 6.2 vil der primært blive anvendt empiri fra interviewene.

Afsnit 6.3 vil belyse holdningerne i forhold til om gated communities og bofællesskaber er ekskluderende eller inkluderende. Dette vil blive gjort ved at analysere deres interne og eksterne fællesskab. Der vil yderligere blive set på strukturens betydning for fællesskabet i de to fænomener. For at belyse dette område, vil der foruden empiri fra interviewene blive anvendt uddrag fra Blakely & Snyders bog *Fortress America* samt viden opnået gennem observationerne.

I afsnit 6.4 vil tryghedsfølelsen i gated communities og bofællesskaber blive analyseret. Til dette vil uddrag fra Blakely & Snyder blive brugt samt empiri fra interviewene. Trygheden i forhold til den fysiske planlægning vil ligeledes blive analyseret, hvor empiri fra interviewene og observationer vil blive anvendt.

I afsnit 6.5 vil de fysiske og symbolske barrierers effekt i samfundet blive analyseret i forhold til Peter Marcuses og Oscar Newmans teorier. Empiri fra observationerne og interviewene vil ligeledes blive anvendt. Dette vil blive rundet af sammen med afsnit 6.6, hvor konsekvenserne af gated communities' og bofællesskabers strukturer i bybilledet bliver analyseret. Teorier fra Zygmunt Bauman, Jan Gehl og Jane Jacobs samt empiri fra interviewene vil anvendes til at belyse dette.

6.1 Modstand mod gated communities i Danmark

I afsnit 2.1 fremlægges det, at der er en negativ diskurs overfor gated communities. Gated communities ses af mange som en medvirkende faktor til øget social segregation i samfundet. Blakely & Snyder (1997) samt Bauman (2002) mener, at noget af det vigtigste for et samfund er et kollektivt fællesskab. Fællesskabet skabes af tillid mellem samfundets borgere samt tillid til systemet (Torpe, 2014).

I den offentlige debat nævnes det flere gange, at gated communities er et udansk fænomen. Dette skyldes at gated communities bygger på frygt og usikkerhed overfor andre. Med andre ord kan det siges, at gated communities bygger på mistillid til andre. Det danske samfund bygger på tillid til hinanden, hvilket det har gjort siden 1800-tallet (Torpe, 2014).

Tilliden kan forklare, hvorfor der opstod en voldsom debat i medierne i forbindelse med, at Børsen skrev en artikel om René Sindlevs tanker vedrørende gated communities i Danmark. I Danmark er der ikke tradition for at lukke sig inde bag mure i et boligområde. Det er derimod frit tilgængeligt for alle. Dette kan forklare, hvorfor der opstod en stor offentlig debat om fænomenet gated communities. Politikere både på nationalt og kommunalt niveau tog afstand mod, at denne boform ikke bør findes i Danmark. Som det blev nævnt i afsnit 2.1.4 mener to planchefer samt et byrådsmedlem, at gated communities er udanske. Men det udanske er svært at forklare, da ingen i forbindelse med interviewene helt kan uddybe hvad det udanske indebærer. Men mange fremhæver, at der i Danmark ikke er tradition for at bygge mure rundt om boligområder, som dermed lukkes af (Roskilde Kommune, 2017; Solrød Kommune, 2017; Larsen, 2017; Andersen, 2017). Planlægger A er i begyndelsen af interviewet ikke helt klar over, hvad et gated community er, men da hun får det forklaret, udtrykker hun stor forargelse overfor fænomenet. Hun mener bestemt, at gated communities ikke har noget at gøre i Danmark (Roskilde Kommune, 2017). Hun udtrykker sig med:

Det er lidt ligesom I kunne se, hvordan jeg reagerede på, at "ej, nu må I simpelthen stoppe!" Det findes ikke i Danmark. Det skal det heller ikke. Det kan jeg ikke forestille mig. Det er sådan et dem-og-os agtigt noget. Det synes jeg måske ikke lige er noget som klæder dansk boligpolitik - det kan jeg ikke forstå. Men det er sådan også lidt min personlige holdning. Det [gated communities] synes jeg sgu lyder fremmed (Roskilde Kommune, 2017).

Planlægger A mener dermed, at den danske boligpolitik slet ikke indebærer at opdele folk bag mure, men i stedet prøver at fremme mangfoldigheden i byerne ved at sørge for, at lokalplanen er indrettet til dette. Hun nævner, at meget er muligt ved sin egen lille martikel, hvor der kan etableres en mur, men der er stadig krav for at undgå opdelingen i forhold til hegnsloven (Roskilde Kommune, 2017). Planlægger B forklarer sig med "simpelthen på grund af det faktum, at et gated community er indhegnet og der er en anden form for afstand til omverdenen" (Solrød Kommune, 2017). Der er altså en forestilling fra de to planlæggere, at gated communities er udansk, fordi boligområderne er placeret bag mure, og at der på den måde vil blive en mindre kontakt med det omkringliggende område. De to planlæggere mener samtidigt, at gated communities er ekskluderende overfor samfundet (Roskilde Kommune, 2017; Solrød Kommune, 2017)

Respondenternes forståelse af hvad et gated community er, er forskellig. Der er forskel på hvad respondenterne svarer i forhold til deres erhvervsposition. Planlægger A havde ingen idé om hvad et gated community er, mens Planlægger B havde styr på hvad det er, men udlægningen lød meget som det var skrevet i medierne i efteråret (Roskilde Kommune, 2017; Solrød Kommune, 2017). Derimod er der en anden tolkning af et gated community i forhold til de to forskere fra henholdsvis Roskilde Universitet og Lund Universitet. John Andersen fra Roskilde Universitet har den udlægning, at et gated community på ingen måde kan sammenlignes til en dansk kontekst, mens Henrik Gutzon Larsen fra Lund Universitet har en anden holdning. John Andersen uddyber sit ud-

sagn med, at gated communities er små landsbyer, hvor man lukker af for offentlige veje og privatiserer et område, hvor områder i byen kan komme til at blive små øer, da de ikke er tilgængelige for alle. Denne planlægningsstrategi er ikke mulig i Danmark med den planlov som er gældende i dag (Andersen, 2017). Endvidere så er der forskel mellem den amerikanske og den europæiske planlægningsstrategi. I den europæiske planlægningsstrategi er der tradition for at huske på den offentlige sfære og ikke kun på det private marked som i USA (Andersen, 2017; Larsen, 2017). Henrik Gutzon Larsen mener derimod, at gated communities på sin vis allerede kan ses i bybilledet. Her referer han til København, hvor aflåste gårde skulle være gated communities, men i forhold til definitionen i afsnit 2.1.1 så er dette ikke et gated community. Henrik Gutzon Larsen er på mange områder enig med en stor del af dem der deltog i debatten om gated communities i sensommeren og i efteråret 2016. For hvornår er et boligområde åbent eller lukket for andre? Som Henrik Gutzon Larsen siger, så kan en boligforening virke lukket for omverdenen og skabe en form for lukkethed. Denne diskussion er planlægger B på mange måder enig i og lægger sig meget op ad den skrevne teori for området og den offentlige debat af hvornår noget er åbent eller lukket for andre. Henrik Gutzon Larsen nævner også i den forbindelse, at der ved byfornyelse er mange som vælger at lukke af med porte i byer for at skabe et fællesrum for beboerne, hvor man er sikret mod ubudne gæster (Larsen, 2017; Solrød Kommune, 2017).

Planlægger B kommer med en forklaring på, hvorfor der var så meget debat i de danske medier vedrørende det mulige byggeri af et gated community i Solrød. Han mener, at det var for at skabe en god historie. Mange medier tog historien op og begyndte at undersøge sagen og lagde dermed et pres på Solrød Kommune, da det blev tolket i medierne, at de var interesseret i at bygge et gated community. Men som Solrød Kommune selv siger, så var det ”oppe og vende på et af de aller aller første byggemøder og det blev slået til jorden lige med den samme” (Solrød Kommune, 2017). Men alligevel blev der skabt en heftig debat, da mange af landets medier begyndte at skrive om gated communities. Mediedækningen af gated communities, som kan refereres til Baumans (2002) *tallenes autoritet*, jf. afsnit 4.2, fik sat en dagsorden omkring den måske ændrede tillid i samfundet, og at der på den måde blev set på det danske samfunds tryghed som værende mere usikkert. René Sindlev mener, at Danmark er blevet mindre trygt, hvorfor han mener, at gated communities er det næste skridt i dansk planlægning (Solrød Kommune, 2017; Andersen, 2017; de Vries, 2016). John Andersen udtrykker også, at det er en interessant udmelding, da René Sindlev bor i et gated community i Florida, USA. Derudover er René Sindlev også en forretningsmand, så man skal huske på, at han er interesseret i at lave en forretning. Det kan være grunden til at han skabte en god historie, hvorved han fik omtale og eventuelt noget profit (Andersen, 2017). John Andersen udtrykker det:

Det har fået mere gennemslagskraft end det burde have, og der er alt for meget ukritisk. Det er i virkeligheden, jeg tror det er sådan en kynisk strategi, det virker sgu, det giver fandeme omtale (Andersen, 2017).

Det kan være John Andersen har ret i sin udmelding om, at det var en forretningsstrategi for at få omtale til René Sindlevs byggeri i Solrød Kommune, også selvom han vidste det ikke ville blive et gated community, da dette var blevet slået fast tidligt i forløbet.

6.2 Vurdering af nye bofællesskaber og hvorfor de opstår igen

Der er indenfor de seneste år blevet etableret nye bofællesskaber. Disse bofællesskaber tyder dog på at være baseret på andre værdier end de veletablerede fra 1970'erne og 1980'erne. Dette afsnit vil belyse hvorfor der er begyndt at komme større fokus på bofællesskaber igen, og hvilken forskel der er mellem de nye og de veletablerede bofællesskabers grundværdier.

6.2.1 Etablering af nye bofællesskaber

I disse år skyder der mange nye bofællesskaber op rundt omkring i Danmark, og mange kommuner er interesseret i at få bofællesskaber til lige præcis deres kommune. Det er der mange grunde til, men nogle af grundene, som Beboer A fra Holdepunktet udtrykker, er, at bofællesskaber kræver lidt plads i forhold til det klassiske parcelhuskvarter samtidig med, at de betaler en høj ejendomsskat til kommunerne (Holdepunktet, 2017a). Henrik Gutzon Larsen nævner også, at boligmarkedet, specielt i københavnsområdet, er hårdt ramt af overophedning og det fra kommunernes side kan ses som en mulighed for at tilbyde en ejerbolig til en relativ høj pris for et lille grundareal (Larsen, 2017).

Der er forskellige måder hvorpå, der kan etableres bofællesskaber. Der er den klassiske, hvor privatpersoner går sammen om at bygge et bofællesskab. Dette kræver en stor social og økonomisk kapital som mange af respondenterne ligeledes fremhæver. En anden måde, som er forholdsvis ny, er, at der bliver produceret bofællesskaber, hvor igennem man kan købe en husstand i et bofællesskab. Det kan være opslidende at etablere et bofællesskab og en langvarig og besværlig proces. Dette blev bakket op af udsagn fra beboerne fra Holdepunktet og Planlægger A. Man kan hurtigt smide håndklædet i ringen (Holdepunktet, 2017a; Holdepunktet 2017b; Roskilde Kommune, 2017). En løsning på dette kan dog være den nye producent af bofællesskaber, Eco-Village, som kan være løsningen på mange af problemerne i forbindelse med etableringen af et bofællesskab (Eco-Village, N.D.). Spørgsmålet er dog, om der opstår det samme tætte fællesskab i et producentproduceret bofællesskab som der er i et beboerproduceret bofællesskab.

Planlægger B forklarer et bofællesskab med, at et bofællesskab på mange områder er et forpligtigende fællesskab med ekstra opgaver i forhold til den traditionelle boligforening eller andelsforening (Solrød Kommune, 2017). Der er indtil videre én producent af bofællesskaber i Danmark, selvskabet Eco-Village. Igennem en kort snak med en repræsentant fra Eco-Village i telefonen, blev det bekræftet, at indehaveren bor i et bofællesskab og derigennem fandt ud af, at det var et marked der er potentiale i. Repræsentanten fra Eco-Village fortalte, at der var mange som var interesseret i at bo i et bofællesskab. Den gruppe der primært var henvendelse fra, var børnefamilier (EcoVillage, 2017, pers. comm., 27. april). Dette kan skyldes, at børnefamilier generelt gerne vil have mere kvalitetstid (Andersen, 2017; Roskilde Kommune, 2017). Hen over det sidste år

har Eco-Village vundet en del udbud på byggegrunde fra kommuner (Eco-Village, N.D.). Ud fra Eco-Villages egen Facebookside og hjemmeside så er der mange, som er interesseret i at bo i et bofællesskab, og fælles for mange af kommentarerne fra Facebooksiden er, at det er fællesskaber der trækker og til dels en anden livsstil. Men ud fra deres hjemmeside, så er deres bofællesskaber ejerboliger, som er forholdsvis dyre. Ejerboligerne er dyre grundet producenten har valgt, at boligerne skal leve op til fremtidens energikrav, som gør dem ekstra dyre at investere i (Eco-Village, 2017a; Eco-Village, 2017b). Derudover, så er det at bygge nyt forholdsvis dyrt og hvis der så tillægges fremtidens energikrav, gør det, at bofællesskaberne bliver endnu dyrere (Holdepunktet, 2017a).

En hurtig gennemgang fra hjemmesiden viser, at en husstand på fire værelser på 90 m² i et bofællesskab i københavnsområdet hurtigt løber op i cirka 3,7 millioner kr., og i tillæg kommer der en månedlig brugeravgift for fællesfaciliteterne (Eco-Village, 2017a). Hvis der ses på det generelle boligejersmarked i hovedstaden, så er priserne for en husstand i et bofællesskab ikke dyrere end det generelle marked, dog kan matriklen være mindre, jf. bilag 4. Boligejersmarkedet i hovedstaden er dyrere end andre byområder i Danmark, men derfor udelukker bofællesskaber alligevel nogle befolkningsgrupper, som ikke har økonomi til denne boform (Andersen, 2017; bilag 4). Ejerforholdet i 85 % af alle bofællesskaberne i Danmark er enten andels- eller ejerstyret (jf. bilag 1). Dette gør, at mange ikke har mulighed for at købe en bolig i et bofællesskab, da der er behov for to indkomster for at have den rette økonomi. Dette udelukker nogle befolkningsgruppers mulighed for at bosætte sig i et bofællesskab. Disse præmisser er dog generelle for at eje en bolig.

6.2.2 Individualisme vs. ideologiske årsager

Der er noget som tyder på, at der er sket i skift i værdierne, som bofællesskaberne bygger på. De nye værdier i de nye bofællesskaber kan skyldes, at der er kommet et fokus på at slippe for den anonyme tilværelse, der har været i fokus gennem den øgede globalisering, jf. afsnit 2.2.1. Der er i løbet af det senmoderne samfund kommet et opbrud mod individualismen og hvor fællesskabet har fået større indflydelse. Fællesskabet bygger på landsbyopfattelsen, hvor man er tættere på hinanden end i de større byer (Lumholt, 2017; Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016b). Det at gå fra ideologiske til individualistiske årsager nævner Beboer A fra Holdepunktet. Hun vil overhovedet ikke høre tale om, at bofællesskaber i dag er sammenlignelig med de veletablerede bofællesskaber fra 1970'erne og 1980'erne. Hun lægger vægt på, at de i dag er individualister og bofællesskaberne i dag ikke bygger på et ideologisk grundlag som førhen. Hun mener ligeledes, at de som individualister gerne vil fællesskabet i et bofællesskab, men at de samtidig gerne vil kunne trække sig tilbage som individer og ikke være fælles om alt (Holdepunktet, 2017a).

Til dette uddyber John Andersen ”der er også masser af fællesskab og man kan hoppe lidt ind og ud. Og du kan være meget tæt og du kan også være mere tilbagelæned i perioder” (Andersen, 2017). Endvidere, er der sikret et fællesskab ved, at man ved, at alle gerne vil et fællesskab og at der ikke skal kæmpes for fællesskabet. Planlægger B

kalder det for et forpligtende fællesskab (Holdepunktet, 2017b; Solrød Kommune, 2017). Som Bauman (2002) også selv formulerer det, så er oplevelsen ved at være fysisk tæt på andre med til at fremme tryghedsfølelsen og følelsen af at være med et i fællesskab. Som et eksempel på fællesskabet i et bofællesskab kontra et parcelhuskvarter, udtaler Beboer A, at de havde boet i et parcelhus. De blev dog set lidt skævt til, fordi de gerne ville være en del af et fællesskab med deres naboer, og ikke bare forholde sig til verdenen indenfor deres egen matrikel. De henvendte sig til naboerne, som blev ret overrasket, da de aldrig havde snakket med den forrige ejer. De fik da et fællesskab eller naboskab med de nærmeste naboer, men de ønskede et større fællesskab end det almene fællesskab parcelhuskvarteret kunne give dem, og flyttede derfor i et bofællesskab (Holdepunktet, 2017a).

Beboer B fra Holdepunktet nævner, at det helt klart var fællesskabet der trak, da beslutningen om at bosætte sig i et bofællesskab skulle træffes. Der var de sikret et fællesskab og hun nævner, så er det dejligt for en børnefamilie, at der kan være nogle lege-kammerater, hvor der ikke altid skal arrangeres legeaftaler efter en lang arbejdsdag. Man ved, at der er nogle at lege med derhjemme, fordi der er mange andre børn. Hun gør det dog klart, at det ikke var grundet manglende bedsteforældres tilstedeværelse, at de har valgt et bofællesskab, men at hun gerne ville give sine børn en dejlig og tryk barndom med andre børn at lege med derhjemme og dette giver tryk for hende. Hun udtaler ligeledes, at hun var misundelig over et vennepar som var opvokset i et bofællesskab, og hun ville derfor gerne give den oplevelse til sine børn (Holdepunktet, 2017b). Til dette er Henrik Gutzon Larsen enig i deres udlægning om individualisme og fællesskab. Han uddyber:

Det er igen fællesskabet der bliver vigtigt, og folk de prøver at fremhæve det, men det er på nogle lidt andre måder end det var i 70'erne og 80'erne. Der er lidt mere den der individualistiske og selvudførelse eller et individualistisk element i det (Larsen, 2017).

Planlægger B kommer også ind på tendensen i samfundet, hvor han mener, der er kommet større fokus på at dele og være en del af et fællesskab – en bølge af fællesskaber – og meget af den tanke som var i 1970'erne er ved at komme frem igen. Han refererer til Bonderøven, som har sat en tendens i gang med at være bevidst om sine valg (Solrød Kommune, 2017). Det kan også videreføres til bofællesskaber, som han uddyber med:

Når man skal vælge boformer, igen det kan være meget hårdt at gøre som han [Bonderøven] måske gør, at stå for det hele selv, men hvis man samler sig i flok, så er det noget nemmere at løfte byrden. Uanset om det så er at bygge et fælleshus eller det er at vedligeholde urtehaven eller passe børnene. Så der er en masse positive ting som følger med i et bofællesskab, hvis man vel og mærke ikke har noget imod at leve tæt op ad hinanden (Solrød Kommune, 2017).

I forhold til tendenserne bliver respondenterne også spurgt ind til, om de tror der er kommet en større utryghed og derved en ændret tillid i samfundet siden bofællesskaber er blevet populære igen. Henrik Gutzon Larsen udtaler:

Men jeg ved ikke om det har noget at gøre med manglende tillid i samfundet. Øh, men jeg tror mere, min fornemmelse er mere, at fællesskab har fået en ... har fået en højere status end det havde i mange år (Larsen, 2017).

Dette udsagn kan også holdes op mod Planlægger Bs udsagn om, at der altid er nogle til at se efter ens børn, og at man kan være fælles om den store matrikel. En anden tendens i samfundet som Planlægger A nævner, så er penge også et anliggende (Roskilde Kommune, 2017). Andre tendenser kan også være, at man ikke har så meget tid og den tid man har, vil man gerne bruge på familien og ikke haven eller andre gøremål (Holdepunktet 2017a; Holdepunktet, 2017b; Solrød Kommune, 2017; Roskilde Kommune, 2017). Ligesom Planlægger B nævner den nye tendens som Bonderøven har startet, så udtaler Planlægger A:

Jeg tror da også hele den grønne bølge, altså med at vi bor på lidt mindre areal, bor lidt tættere sammen, bruger nogle ting fælles, altså vi har ikke alle sammen behov for en grund på 700 kvadratmeter. Det kan måske være man bare har behov for 300 kvadratmeter, så er der en fælles have, hvor man kan gå ned og mødes med de andre (Roskilde Kommune, 2017).

John Andersen kommer også med en forklaring på hvorfor bofællesskaberne er populære igen i disse år, og der har han en klar formodning om, at det handler om at være social og vise en respekt for fællesskabet, samt at man gerne vil væk fra den anonyme tilværelse (Andersen, 2017).

6.2.3 Opsamling

I forhold til det overstående afsnit ser det ud som om, at der er en tendens til at bofællesskaber er gået fra ideologiske til individualistiske årsager i de nye bofællesskaber. Men samtidig er fællesskabet stadig lige så vigtigt som i de veletablerede bofællesskaber, da fællesskabet i andre boformer ikke har det forpligtende fællesskab beboerne imellem. Både hvad angår beboere fra et bofællesskab, planlæggere og forskere er de enige om, at der er en tendens i samfundet om at opsøge fællesskabet frem for en mere anonym tilværelse.

6.3 Gated communities' og bofællesskabers interne og eksterne fællesskab

Som nævnt er samfundet opbygget af fællesskaber som til sammen udgør et kollektivt fællesskab, der er lig med samfundet. Et af kritikpunkterne i afsnit 2.1.3 i forhold til specielt gated communities er, at der et lille fællesskab indenfor murene og at der eksisterer et mindre fællesskab med samfundet udenfor. Bofællesskaber bliver derimod

fremlagt til at have et stærkt internt fællesskab og at være åbne overfor det eksterne fællesskab. Der er dog uenighed om hvorvidt bofællesskaber reelt er åbne overfor det eksterne fællesskab, da nogle mener, at beboerne har nok i det interne fællesskab, og dermed isolerer sig fra samfundet. Blakely & Snyder (1997) har sat spørgsmålstegn ved om samfundet kan fungerer hvis det består af en masse ekskluderende mini-samfund. Dette gør sig især gældende, da social kontakt mellem befolkningsgrupper er vigtig for at forstå hvordan samfundet fungerer. Der kan hurtigt opstå misforståelser, stereotype opfattelser, mistillid eller manglende empati overfor andre, hvis man ikke forstår deres baggrunde. Dette kan føre til frygt og usikkerhed overfor andre. Det er derfor vigtigt, at fællesskaberne i gated communities og bofællesskaber strækker sig længere ud i samfundet. I specialet er det derfor fundet vigtigt at undersøge hvordan fællesskaberne er internt i gated communities og bofællesskaber, deres eksterne fællesskab med samfundet samt om de fremstår ekskluderende eller inkluderende.

6.3.1 Det interne fællesskab i gated communities og bofællesskaber

Der er delte meninger om, hvorvidt der er et fællesskab indenfor murene i gated communities. Igennem afsnit 2.1.3 blev det primært belyst, at der enten var en meget lille fællesskabsfølelse eller helt mangel på samme i gated communities. Atkinson & Blandy (2006) udtalte ligefrem, at tanken om, at folk vælger at bo i gated communities fordi de søger at bo sammen med andre ligesindede medborgere, er obskur.

I forbindelse med at Blakely & Snyder udgav deres bog *Fortress America* i 1997 talte de med beboere i forskellige gated communities. Her talte de bl.a. om fællesskabet indenfor og udenfor murene. Deres undersøgelse viser, at der er forskellige holdninger til fællesskabsfølelsen både mellem de forskellige typer af gated communities men også indbyrdes mellem beboerne. Der var dog flest som ikke følte, at der var et fællesskab indenfor murene. Det bliver bl.a. forklaret med, som Atkinson & Blandy (2006) havde fat i, at fællesskabet ikke er et vigtigt element for beboerne. Det er sikkerheden, privatheden og, i gated communities som tilbyder det, de faciliteter der tilbydes. Ifølge en undersøgelse Blakely og Snyder (1997) lavede, fandt de frem til, at privathed og tilbagetrækthed kan være afgørende faktorer for at bo i et gated community. I Cottonwood Valley udtaler en af beboerne, at hvis der kan skabes et naboskab eller fællesskab, så er det bare en god biting. Det manglende fællesskab kan også skyldes strukturen i gated communities (Blakely & Snyder, 1997).

Gated communities er som sagt ikke bygget med hovedfokus på at skabe et fællesskab, hvilket også kan ses på placeringen af boligerne, jf. figur 2.4, 2.5 og 2.6. På figur 2.4 og 2.5 ligger husene placeret på rækker, som ikke medvirker til, at der opstår sociale rum og mødepladser. Fælles parkeringsanlæg kunne have fungeret som en naturlig mødeplads, men beboerne i gated communities har typisk parkering ved egen parcel. I Canyon Lake er problemet både størrelsen, men også den måde boligområdet er bygget op. En beboer forklarer: "The design of the place is so suburban that neighborliness is discouraged. You meet people through events and not by over-the-fence backyard conversations" (Blakely & Snyder, 1997: 69). Canyon Lake er et stort livsstilssamfund med

over 10.000 indbyggere. Vejene er tilrettelagt bilerne, og der er kun få fortove, hvorved det hurtigt bliver nemmere at tage bilen for at besøge en 'nabo' fremfor at gå.

Men selv i det mindre gated community Jacaranda Pointe, jf. figur 2.6, er der heller ingen fællesskab på trods af, at det har størrelsen og strukturen. Husene ligger i små klynger, som kan være med til at fremme mange små fællesskaber naboerne imellem, som kunne have haft en indflydelse på en større fællesskabsfølelse for hele området. Beboerne har nok i deres eget, og derudover virker det også som om, at freden og roen i området har en større betydning. Der er bl.a. regler der forhindrer støjende aktiviteter såsom basketball og gynger. En nytillkommen beboer var ligefrem skuffet over det manglende fællesskab: "I found that people weren't so friendly, they just stayed in their houses. We had different expectations. There was a community pool, and you'd think that with all the people in such a tight area that people would be more bonded together. I don't find that that's been the case. It is a young community, but there's been a lot of nitpicking and arguing" (Blakely & Snyder, 1997: 94).

Marblehead er et prestigefund, som, i lighed med sikkerhedszonesamfundene, typisk ikke råder over fællesfaciliteter. Men flere beboere har dog forsøgt at få etableret et fælleshus, i håbet om at det kunne være med til at skabe et fællesskab. I bofællesskaberne er fælleshuset et essentielt element for fællesskabsfølelsen. Som det kan ses, er der nogle folk i gated communities som også ønsker at være en del af et fællesskab.

I Blackhawk, som også er et stort livsstilssamfund, var der delte meninger vedrørende det interne fællesskab. En beboer mener dog, at der er en fællesskabsfølelse på grund af fællesfaciliteterne. Hun forklarer det med, at ved fællesfaciliteterne møder man beboere fra hele området. Man ved at de hører til området og derved, at man er "ens". Hun mener ikke, at de ville have fået venner på samme måde, hvis det var i en normal klub.

Ifølge Blakely & Snyder (1997) kan fællesskabet i gated communities nemt blive eller virke overfladisk. For det første er det ofte kunstigt, især i livsstilssamfundene, da det er konstruerede fællesskaber. De forklarer det med: "The retirement, golf and leisure, and new town gated communities are artificial creations, faux communities. They are contrived rather than organic communities in every respect, but they nevertheless meet most of their inhabitants' needs" (Blakely & Snyder, 1997: 71). Derudover bygger det på fælles interesser i stedet for et fælles mål (Blakely & Snyder, 1997). Her vil nogle nok argumentere for, at der er et fælles mål. Målet om at holde uønskede eller fremmede ude af området. John Andersen beskriver fællesskabet i gated communities med, at det der holder folk sammen er, at dem der er udenfor murene er nogle slyngler og er farlige. Derfor skal de holdes ude (Andersen, 2017). Planlægger B udtaler ligeledes om gated communities:

Fællesskabet består i at holde andre ude, og så har man i øvrigt ikke meget med hinanden at gøre. Det handler om sikkerhed, og det handler om at lukke sig inde. Det handler ikke om at opnå fællesskabet. Det handler, groft skitserede, om ikke at dyrke fællesskaber, men om at holde andre ude. Og det er det som er hovedformålet (Solrød Kommune, 2017).

En anden ting, som kan have indflydelse på det interne fællesskab i gated communities kan også findes i antallet af boenheder. I gated communities kan antallet af boenheder variere fra få til flere tusinde (Blakely & Snyder, 1997), hvorimod bofællesskaber typisk har mellem 12-30 (Vedel-Petersen et al, 1988). Antallet af boenheder, og deraf antallet af beboere, har en stor indflydelse på fællesskabet. Ifølge Larsen & Andersen (2011) skal der ikke mange flere end 100 mennesker til før, at det kan være svært at skabe et fællesskab.

I bofællesskaberne er hovedformålet, at man samles om et fællesskab. Planlægger A hentyder til, at der er et godt fællesskab internt i bofællesskaber, da man bl.a. kender dem man bor sammen med. På den måde er man ikke bange for at banke på ved naboen og spørge om hjælp (Roskilde Kommune, 2017). Planlægger B uddyber med, at beboerne dyrker fællesskabet i bofællesskaber. Men han kommer dog også med bemærkningen om, at det er et tvunget eller forpligtende fællesskab man indgår i, specielt når det sammenlignes med fællesskaber i andre boligområder (Solrød Kommune, 2017). I boligforeninger og andelsforeninger er der også et fællesskab, men det foregår ikke på samme måde i bofællesskaber. I boligforeninger og andelsforeninger er man sammen om mindre tiltag, men man er ikke forpligtet til at deltage, og man vælger mere rundhåndet hvilke arrangementer man gerne vil deltage i, samtidig med at man kan vælge at trække sig tilbage (Larsen, 2017; Solrød Kommune, 2017).

Beboerne i Holdepunktet mener også, at de har et godt fællesskab. Det er rart, at man bare kan lukke børnene ud og lege uden at skulle lave legeaftaler først. Derudover er det også rart at man bare kan gå hen til naboen og bede om hjælp. I deres bofællesskab har de en Facebookgruppe, hvor man f.eks. spontant kan invitere til en bid eftermiddagsmad for dem som er hjemme (Holdepunktet, 2017a; Holdepunktet, 2017b). Det blev dog også slået fast, at bofællesskabet er anderledes end de oprindelige fra 1970'erne (Holdepunktet, 2017a). En anden vigtig ting for det interne fællesskab er, at de har kæmpet sammen om bofællesskabet. Det tog 10 år fra den første snak om at etablere bofællesskabet Holdepunktet til at det blev etableret, og der er mange som i årenes løb er sprunget fra af forskellige årsager. Det gør også at fællesskabet er meget intenst, da alle gerne vil fællesskabet og at de er forholdsvis ens. Beboer A nævner, i forbindelse med processen om at skabe bofællesskabet, at de fandt frem til fælles interne værdier. Det gjorde, at hvis der var nogle, som havde anderledes værdier end de resterende i bofællesskabet, så kunne de ikke se sig selv i bofællesskabet og meldte sig ud (Holdepunktet, 2017a).

John Andersen kommer også ind på, at den fysiske struktur i bofællesskaberne er med til at fremme det interne fællesskab (Andersen, 2017). Jf. afsnit 2.2 er husene i bofællesskaber typisk placeret så de fremmer fællesskabet, hvilket f.eks. ses ved at husene ofte er åbne ud mod fællesarealerne, samt at strukturen er tilrettelagt de gående. Der vil ligeledes være en fælles parkeringsplads i udkanten af området, hvor beboerne mødes naturligt. På figur 6.1 ses en af de to parkeringspladser i bofællesskabet Glashusene. Foruden at fungere som parkeringsplads for beboernes biler, så er der under halvtagene fælles cykelparkering. Beboerne har derved et naturligt mødested.

Figur 6.1 Parkeringsplads ved bofællesskabet Glashusene

Figur 6.2 viser bofællesskabet, Svalin 2, som er med til at illustrere bofællesskabets struktur i forhold til husenes placering og arealer til de gående. I bofællesskabet er der ikke plads til biler mellem husene. I stedet for slynger der sig en sti fra den fælles parkeringsplads ned mellem husene, som ligger tæt og vender ud mod et fællesareal. En gåtur igennem området gav hurtigt et indtryk af, at der via strukturen hurtigt vil kunne fremmes et stærkt fællesskab mellem beboerne. Der er umiddelbart ikke meget privatliv i dette område.

Figur 6.2 Bofællesskabet Svalin 2, Roskilde Kommune

Figur 6.3 Bofællesskabet Svalin 2, Roskilde Kommune

Husene og haverne er ligeledes af en mindre størrelse i bofællesskaber, som igen fremmer, at beboerne opholder sig ude på fællesarealerne. Haverne er typisk heller ikke afskærmet af høje mure, hegn eller beplantninger. I bofællesskabet Svalin 2, jf. figur 6.2 og 6.3 fremgår det at både baghave og forhave kun består af små terrasser, som ikke er afskærmet. Det skal dog bemærkes at bofællesskabet er fra 2016, så der kan ske ændringer i forhold til afskærmningen i fremtiden. Figur 6.4 viser baghaverne i bofællesskabet Holdepunktet, hvor det er lagt op til, at baghaverne ikke afskærmes meget mere end de er i dag. Dette gav ligeledes en følelse af fællesskab, da området blev besøgt.

Figur 6.4 Bofællesskabet Holdepunktet, Furesø Kommune

Jf. afsnit 2.2 er det vigtigt at bofællesskaberne har opholdsrum for at skabe et fællesskab. Newman (1972) nævner ligeledes at afgrænsede rum er med til at give en følelse af ejerskab over området. Ud fra observationerne af bofællesskabernes struktur stemmer dette godt overens med, hvordan bofællesskaberne er indrettet. De observerede bofællesskaber har alle mindre opholdsrum dannet via husenes placeringer. I bofællesskaber er der derudover også etableret mindst et fællesareal og der tilbydes typisk fællesfaciliteter. Bofællesskaber vil altid have et fælleshus, da fælleshusets aktiviteter såsom fællesspisningen er essentielle for sammenhængskraften i et bofællesskab (Vedel-Petersen et al, 1988; Marcus, 2000; McCamant & Durrett, 1994). Figur 6.5 viser fælleshuset og nogle af fællesarealer og fællesaktiviteterne i bofællesskabet Glashusene.

Figur 6.5 Fælleshuset og fællesaktivitet ved bofællesskabet Glashusene, Roskilde Kommune

Strukturerne i bofællesskabet er dermed med til at fremme det interne fællesskab, og er essentielle i og med, at bofællesskaber, jf. afsnit 2.2, bygger på præmisser om at have et fællesskab med andre medborgere.

6.3.2 Gated communities fællesskab med omverdenen

Ligesom ved det interne fællesskab i gated communities er der også delte meninger om, hvorvidt gated communities har et fællesskab med borgerne udenfor murene. I afsnit 2.1.4 fremgår den negative diskurs tydeligt. Gated communities er ekskluderende og bidrager til en øget segregation. Denne diskurs går igen i interviewene, hvor det fremhæves, at gated communities er ekskluderende fordi de er indhegnet. Dette signalerer en

direkte afstandstagen til det resterende samfund (Solrød Kommune, 2017; Andersen, 2017; Larsen, 2017). Som Planlægger A udtrykker det: "De vender ryggen til" (Roskilde Kommune, 2017).

Billedet ser lidt anderledes ud, når der ses på beboernes egen holdning til om de er en del af det resterende samfund eller ej. De mener, at de er en del af fællesskabet eller samfundet fordi de benytter sig af faciliteterne udenfor murene. I Canyon Lake beskriver de relationen til det omkringliggende samfund som venlig. I Cottonwood Valley er beboerne hurtige til at benægte, at de er isolerede fra det eksterne samfund. En beboer forklarer også, at man ikke kan separere sig fra verden udenfor selvom man ønsker sikkerheden og privatlivet som murene giver en. "You've got to be part of the larger world outside" (Blakely & Snyder, 1997: 80). Der er dog forskellige meninger om, hvordan fællesskabet er med det resterende samfund. Nogle mener at deres "safe home grounds" og organiserede grundejerforeninger giver dem flere muligheder for at engagere sig med fællesskabet udenfor end de ellers ville have tid til. Andre siger, at det er nemmere at ignorere verden udenfor (Blakely & Snyder, 1997).

I Blackhawk siger folk også, at man ikke kan isolere sig fra verden udenfor, at man ikke kan ignorere den. De ser derfor sig selv om en del af byen. Samtidigt er der dog også dem, som mener det helt modsatte. En beboer udtaler: "I feel part of Blackhawk. I don't feel part of Danville as a whole". Andre er nærmest bange for livet udenfor. En beboer fortæller, at når hun er på sin arbejdsplads, udenfor murerne, så går hun aldrig ud i frokostpausen og spiser, da hun ikke føler sig tilpas derude. Hun går kun ud for at køre hjem. De føler altså, at de er en del af livet udenfor murene, men samtidigt er det en lettelse af komme hjem, hvor de føler sig sikre.

It is almost a relief to come back here. You're dealing with elements that are sometimes very undesirable. It's like the old moat and castle. You get back to your spot and you feel secure (Blakely & Snyder, 1997: 61).

En anden beboer ser det som sin ret at kunne kontrollere hvem der færdes i hans boligområde:

"When I go home, I leave part of the outside world behind me. I don't know if there is anything wrong with that. When you go home, it's an inner sanctum, it's a highly protected constitutional right. I should be able to invite those people I want into my home, or my neighborhood or my street. It's a personal thing." (Blakely & Snyder, 1997: 86)

Det sted, hvor det dog er tydeligst at se, at der er en brist mellem livet indenfor murene og livet udenfor murene er i tilfælde af, at beboerne skal stemme om en skat eller afgift. Her udtaler de, at de ikke behøver at føle skyld over eksempelvis ikke at stemme eller stemme nej, selvom det kan gavne lokalsamfundet som helhed. De mener, at det er deres ret, en ret som murene giver dem, da de muligvis allerede har den service indenfor

murene (Blakely & Snyder, 1997). Dette signalerer en stærk afstandstagen for samfundet udenfor.

I modsætning til bofællesskaber bygger gated communities typisk på præmisserne om at skabe tryghed, at beskytte sig mod kriminalitet, eller at holde andre medborgere ude. Dette har også en indflydelse på strukturen i gated communities. De er omkranset af mure eller hegn med porte eller bomme, med eller uden vagter eller andre sikkerhedsforanstaltninger såsom videoovervågning, jf. afsnit 2.1. Dette giver en bastant og direkte adskillelse mellem beboerne i gated communities og indbyggerne udenfor. Det signalerer en klar adskillelse fra resten af samfundet. Der er en begrænset adgang og de er lukket af fra offentligheden. Strukturen i gated communities medvirker dermed til at fremme den negative diskurs. Gated communities er samtidig præget af homogenitet og huspriserne samt fællesudgifterne er høje, hvilket ligeledes er med til at ekskludere en del af befolkningen.

6.3.3 Bofællesskabets fællesskab med omverdenen

I forhold til gated communities, hvor der er en bred enighed fra omverdenen om, at de er ekskluderende overfor det resterende samfund, så er der delte meninger om, hvorvidt bofællesskaber er inkluderende eller ekskluderende.

Planlægger A og Planlægger B er begge enige om, at bofællesskaber er inkluderende (Solrød Kommune, 2017; Roskilde Kommune, 2017). Planlægger B uddyber sit svar med, at beboerne i bofællesskaber ”dyrker fællesskabet og dyrker åbenheden frem for alt”. Hvis et bofællesskab begynder at skærme sig af, så går det, ifølge ham, imod de principper og værdier bofællesskaber bygger på (Solrød Kommune, 2017). Planlægger A udtaler, at bofællesskaber bør være vejen frem (Roskilde Kommune, 2017). Det gælder ikke kun hendes egen holdning, men også kommunens, som er en af de kommuner, der promoverer bofællesskaber i Danmark. Roskilde Kommune er ligeledes en af de kommuner med flest bofællesskaber og især af de nyetablerede fra 00’erne (jf. bilag 1).

John Andersen ser også bofællesskaber som åbne overfor omverdenen. Da han bliver spurgt om de også kan være lukket, svarer han at de måske også kan være lidt lukket af. Det skyldes bl.a. at huspriserne er relativt høje (Andersen, 2017). Henrik Gutzon Larsen, derimod, kommer med den bemærkning, at bofællesskaber godt kan virke lukkede. De kan godt komme til at ligge som afsondrede byer med forholdsvis lidt kontakt til omgivelserne. Han uddyber med, at bofællesskaberne får etableret nogle meget stærke interne relationer, hvorved de virker positive, men ud ad til er der ikke meget kontakt. Det kan skyldes, at det kræver mange ressourcer, at holde et fællesskab kørende. Han mener også at bofællesskaber kan være ret ekskluderende på mindst to niveauer. Det ene er, at det, ligesom John Andersen bemærkede, er dyrt at flytte ind i. Det andet niveau forholder sig til det sociale aspekt. Der kan godt være en entydig befolkningsprofil i bofællesskaber i dag. De er etnisk danske, de er højt uddannede, og de er forholdsvis rige (Larsen, 2017).

Beboerne fra Holdepunktet kommer også ind på dette område. De forklarer at der er mange akademikere, hvilket måske ikke giver så meget variation i befolkningsammen-

sætningen i deres bofællesskab. I forhold til variation i befolkningssammensætningen er der taget højde for dette i Holdepunktet, da det er bestemt, at cirka 50/50 skal være henholdsvis børnefamilier og seniorer (Holdepunktet, 2017a; Holdepunktet, 2017b). Planlægger A nævner også, at hun har snakket med folk, der har været bosat i et bofællesskab, hvor det føltes som en akademikerghetto,” de var alle sammen mellem 30-35 år, de havde alle sammen læst i København, de havde alle sammen to børn, som gik i den samme skole. Altså, de var simpelthen blevet for ens” (Roskilde Kommune, 2017)

Henrik Gutzon Larsen kommer også ind på at strukturen i bofællesskabet kan komme til at virke ekskluderende. Dette er dog ikke intentionelt. Det er i stedet konsekvenserne af at man gerne vil have en hyggelig gård og læ, hvorved man fysisk kommer til at lave en afskærmning mod det omgivende miljø (Larsen, 2017). Bofællesskaber er ikke omkranset af mure eller hegn, men kan i nogle tilfælde godt være omkranset med beplantning. Den fysiske struktur i bofællesskabet kan ligeledes have en indirekte afgrænsning mod det resterende samfund, da husenes placering kan komme til at give indtryk af, at bofællesskabet vender ryggen til (Marcus, 2000; McCamant & Durrett, 1994).

The buildings enclosing this space are important in fostering a sense of community, but sometimes I'm a little afraid it will appear like a fort from outside (Marcus, 2000: 151)

Figur 6.6 og 6.7 viser bofællesskabet Lange Eng, hvis struktur har en meget afvisende fremtoning. Bofællesskabet består af en lang, sort og næsten fuldt lukket facade ud mod vejen. Der er dog vinduer samt en enkelt åbning ind til fællesarealet, men vinduerne virker meget små mod den ensformige facade. Facaden åbner dog mere op ud mod parkeringspladsen som vender over mod et nærliggende boligområde. Lange Eng er et eksempel på et bofællesskab som lukker sig om sig selv. Fællesarealet er udelukkende beregnet for beboerne, og der er kun få åbninger. Bofællesskabets fremtoning er dermed meget ekskluderende.

Figur 6.6 Bofællesskabet Lange Eng, Albertslund Kommune

Figur 6.7 Luftfoto af bofællesskabet Lange Eng, Albertslund Kommune (Google Maps, 2017e)

Et andet sted, hvor strukturen i bofællesskaberne kan medvirke til, at bofællesskabet kommer til at fremstå ekskluderende, er hvis det skiller sig ud fra de omkringliggende boligområder via andre materialer, farver eller udformning. Dette kan enten ske bevidst eller ubevidst (Marcus, 2000). Bofællesskabet Holdepunktet har i forhold til dette valgt,

at deres boliger skal ligge skråt på grunden i forhold til lokalplanens bestemmelse, om at boligerne skal ligge på rækker, da det er et gammelt kaserneområde, jf. figur 6.8 (Holdepunktet, 2017b). Om dette valg er en bevidst handling for at skille sig ud, vides ikke, men for de omkringliggende boligområder kan det skabe en os-kontra-dem følelse.

Figur 6.8 Luffoto over boligområdet, hvor Holdepunktet er placeret. Firkanten markerer Holdepunktets areal (Google Maps, 2017f)

I forhold til gated communities er der typisk ikke videoovervågning i bofællesskaber, men der er alligevel en følelse af at man ikke hører til, at man bliver overvåget. Dette kan igen skyldes den fysiske struktur, som medvirker til eller fremmer den naturlige overvågning, som specielt Jacobs (1974) er fortalende for. Derudover er bofællesskaber så små, at det hurtigt kan overskues om der er 'fremmede' til stede.

Der blev også spurgt ind til Holdepunktets fællesskab med de andre boligområder i området. På trods af at bofællesskabet og de andre boligområder er en del af det samme grundejerlav, så er der ikke det store fællesskab imellem dem (Holdepunktet, 2017a; Holdepunktet, 2017b). Bofællesskabet er selvfølgelig også helt nyt, og det er de andre områder også, så det kan være der kan opstå et fællesskab på længere sigt. Foruden dette går børnene fra de forskellige boligområder i skole og børnehave med hinanden, hvilket danner et grundlag for et fremtidigt fællesskab. I tillæg til dette er størstedelen af fællesarealerne inde i Holdepunktet fælles med hele grundejervalvet (Holdepunktet, 2017b). Fra Beboer B fik vi dog en følelse af, at hun ikke helt har lyst til at dele området med udefrakommende. Det kommer af at beboerne i Holdepunktet har brugt så mange år og ressourcer på at kæmpe for området, at de har taget ejerskab over det, og derved ikke har lyst til at deles om det med andre (Holdepunktet, 2017b). Dette kan minde om eksemplet fra Holland, jf. afsnit 2.2.2, hvor beboere i et bofællesskab var knap så begejstret for at dele den offentlige café inde i bofællesskabet med udefrakommende. Begge eksempler kan medvirke til, at bofællesskaber virker ekskluderende.

Bofællesskaber bliver derimod ofte vurderet til at være inkluderende og åbne overfor samfundet, men de er ligesom gated communities præget af homogenitet, høje huspriser og høje fællesudgifter, jf. afsnit 2.2 Bofællesskaber må derfor også på nogle områder

være helt eller delvist ekskluderende. Derudover kræver det også noget at holde et fællesskab kørende, hvorved at beboerne ofte har nok i bofællesskabets interne fællesskab og kan ”glemme” det omkringliggende boligområde.

Det at vælge at indgå i et fællesskab behøver ikke altid være ønsket om at indgå og være en del af et fællesskab, som fællesskabet i et bofællesskab indebærer. Det kan derimod også bygge på andre præmisser. Ifølge Bauman (2002) opstår nye fællesskaber i samfundet, når det kollektive fællesskab svækkes. Gated communities f.eks. opstod på grund af forandringer i samfundet, som kan ses som en svækkelse af det kollektive fællesskab folk var vant til at indgå i. Forandringer kan medføre en følelse af usikkerhed eller frygt overfor det nye, det fremmede, det ukendte. Dette kan være medvirkende til, at man vælger at indgå i et portfællesskab, som består af en vis grad af selvvalgte mennesker, som ofte vil være ligesindede, hvilket giver en følelse af tryghed. Giddens (1996) mener ligeledes at selvvalgte fællesskaber kan være med til at afskærme mod utryghedsskabende faktorer i samfundet. Bofællesskaber er ligeledes opstået grundet forandringer i samfundet, som har medført at folk har fundet sammen med ligesindede. Det skyldes måske ikke forandringer, som har medført en følelse af frygt, men mere utilfredshed.

En anden grund til at vælge et fællesskab kan skyldes en søgen efter det gode liv. Ifølge Bauman (2002) har selve ordet *fællesskab* også en betydning af at noget er godt. En søgen efter det gode liv, eller et andet liv end det, det kollektive fællesskab kan give en, er bl.a. også en af principperne både gated communities og bofællesskaber bygger på. Jacobsen (2012) mener at fællesskaberne derved kommer til at bygge på inklusions- og eksklusionsmekanismer eller en os-kontra-dem-tankegang. Disse mekanismer er blevet belyst i det ovenstående. I modsætning til gated communities, har det for bofællesskaberne måske ikke været en direkte hensigt at fremstå ekskluderende, men som beskrevet ovenfor, så er det sket indirekte. Som en forklaring på dette, kan det nævnes, at Giddens (1996) fremhæver, at der i fællesskaber er fokus på, at man fordyber sig i at skabe de tætte relationer, hvorved fællesskabet nemt kan blive indadvendt og ekskluderende.

6.3.4 Opsamling

I dette afsnit er det eksterne og interne fællesskab i forhold til gated communities og bofællesskaber blevet belyst. Der er en overvejende enig diskurs i forhold til, at gated communities er ekskluderende overfor samfundet udenfor murene. Beboerne er dog uenige om, i hvor høj grad de er en del af det eksterne fællesskab. Den samme tendens ses ved gated communities' interne fællesskab. Litteraturen siger, at der er ingen eller en lille fællesskabsfølelse, hvorimod der er delte meninger blandt beboerne. Nogle beboere i gated communities finder ikke noget fællesskab indenfor murene, mens andre mener, at murene gør det nemmere at finde et fællesskab. Strukturen i gated communities spiller altså ind på både det eksterne og interne fællesskab. I forhold til det eksterne, så er murene med til at de fremstår ekskluderende. Strukturen indenfor murene er typisk som et almindeligt parcelhuskvarter, hvor husene ligger på rækker uden naturlige møde-

steder. Der er dog nogle som vil argumentere for, at alle gated communities har et fællesskab: fællesskabet om at holde andre ude.

I forhold til bofællesskaberne har strukturen ligeledes en påvirkning på det interne og eksterne fællesskab. Angående det eksterne fællesskab kan strukturen være med til at bofællesskaberne fremstår ekskluderende på trods af, at mange mener, at bofællesskaber er inkluderende. Strukturen er derimod med til at fremme det interne fællesskab, da den typisk medvirker til naturlige mødesteder.

6.4 Tryghed

Som beskrevet i afsnit 2.1.4 og afsnit 6.3 så er tryghed eller sikkerhed det primære fokus i gated communities frem for fællesskabet. Teorien siger dog, at der ikke nødvendigvis er mere trygt eller sikkert indenfor murene i gated communities. Denne del af analysen vil belyse tryghedsfaktoren i gated communities og bofællesskaber. Herudover vil der også være et afsnit om, hvordan den fysiske planlægning kan være med til enten at fremme trygheden eller øge utrygheden.

6.4.1 Trygheden i gated communities og bofællesskaber

Gated communities, eller i hvert fald nogle af dem, opføres med præmisserne om at skabe tryghed overfor kriminalitet. Virkeligheden ser dog noget anderledes ud. Der er slet ikke en garanteret sikkerhed i gated communities. Murene, som skal skabe sikkerheden, kan i stedet for have lidt af den modsatte effekt.

The gates cannot keep out all the problems, and they do nothing to solve those that arise inside the fence. Most residents put their faith into the physical boundary, the systems to control access (...) No fence will ever be high enough and no gate strong enough (Blakely & Snyder, 1997: 71)

Som nævnt i afsnit 2.1.4, så kan gated communities mere virke som magneter for indbrudstyve, da sandsynligheden for der er flere ting af værdi i husene samt at den falske tryghed måske i stedet for giver tyvene mere frit spil, da beboerne ikke forventer der kommer fremmede ind med uhensigtsmæssige ærinder. I Blakely & Snyders (1997) *Fortress America* udtrykker beboerne også at murene ikke giver en garanteret sikkerhed:

The gate is something of a fallacy. You can always, always penetrate these communities from a number of other locations, across the golf course, with a boat. It doesn't take a genius. These communities are not being very well guarded other than the guard gate (...) I think the guard gates are dangerous to the extent that they create a false sense of security (...) People have this perception that it's keeping the outside world from coming in (Blakely & Snyder, 1997: 87)

Blakely & Snyder kommer også med et eksempel på et gated community, hvor flere indbrud blev begået af samme indbrudstyv. Indbrudstyvne cyklede bare forbi vagterne. Han var hvid og pænt klædt, så han lignede enhver anden beboer.

En anden beboer giver sin mening om murene: "They give an illusion of safety, but they are really not safe at all" (Blakely & Snyder, 1997: 95).

Det at skabe tryghed eller at opnå tryghed inde i et gated community ser Planlægger B som værende misvisende. Han uddyber med, at det mere:

Skaber frygt for omverdenen end at det skaber tryghed. De bidrager sådan set bare til den desværre allerede herskende opfattelse om, at når man vælger at flytte derind, så er verden et farligt sted (...) Desuden er der større chance for at de rager uklarheder med omverden fordi der netop bliver en segregering (Solrød Kommune, 2017)

Men hvorfor folk vælger at bosætte sig i et gated community, handler om, at folk føler sig utrygge og gerne vil finde nogle løsninger på problemet. Så bider de på krogen, når der står nogle og tilbyder dem sikkerhed i form af hegn og mure og siger "her kan du føle dig sikker" (Solrød Kommune, 2017). Til spørgsmålet om der er mindre tryghed i samfundet svarer Planlægger B:

Ja det er sgu et godt spørgsmål. Altså, jeg tror noget af det er, at der bliver spillet rigtig meget på frygt generelt i medierne, specielt. Og der er en global frygt for terror, vi har sikkert også en masse lokal frygt for indbrudstyre og volds-mænd eller hvad det nu end kan være, selvfølgelig vil det for dem som bor i et gated community, de vil føle sig mere sikker (Solrød Kommune, 2017).

Planlægger B nævner at medierne har en indflydelse på tryghedsfølelsen, da kriminelle handlinger ofte fremhæves i medierne. Dette ligger sig op ad Baumans (2002) *tallenes autoritet*. Planlægger B bekræfter dermed at medierne kan have en effekt på samfundet.

John Andersen er af samme holdning, at investorerne og bygherrerne spiller på borgeres frygt i forhold til gated communities. Men om der er mere sikkert, det er han nu ikke enig i og udtaler: "Der kan faktisk godt være nogle grimme psykopater og nogle der misbruger børn og hvad fanden ved jeg" (Andersen, 2017).

Ud fra interviewene er der enighed om, at folk ikke flytter i bofællesskaber for tryghedens skyld (Roskilde Kommune, 2017; Solrød Kommune, 2017; Andersen, 2017; Larsen, 2017). Dog er der *tryghed* i bofællesskaberne i og med at man kender hinanden, at man kan se og høre ens naboer, og ved at der altid er nogen hjemme. At have et fællesskab eller naboskab med ens naboer skaber også tryghed i forhold til at man ved, når man er væk hjemmefra, at der altid er nogen om holder øje med ens hus, i forhold til om der sker noget usædvanligt (Roskilde Kommune, 2017). Dette hænger igen sammen med strukturen i bofællesskaberne, som giver en naturlig overvågning, så en udefrakommende ikke føler sig velkommen, da de føler sig overvåget (Larsen, 2017).

I forhold til observationen blev det også bemærket, at de forskellige husstande lå så man kunne se hinanden, hvilket giver mulighed for interaktion mellem beboerne både foran og bag de enkelte huse. Henrik Gutzon Larsen forklarer ligeledes, at det ikke er den fysiske sikkerhed eller tryghed det handler om ved bofællesskaberne. Han tror mere det handler om den sociale tryghed, som Planlægger A også kommer ind på, hvorimod der i gated communities mere er tale om den fysiske sikkerhed. Derimod er der ved gated communities en anden form for sikkerhed, som er en mere fysisk sikkerhed (Larsen, 2017; Roskilde Kommune, 2017).

John Andersen har en vigtig pointe hvad angår tryghed, at tryghed er forskellig fra person til person. Derfor kan ens tryghed overfor noget være utrygt for andre (Andersen, 2017). Hvis der kigges på tryghed i forhold til gated communities og bofællesskaber, så kan der være nogle vidt forskellige grunde til at bosætte sig i det ene frem for det andet. I forhold til de teoretiske begreber om *tryghed*, så kan det argumenteres at både gated communities og bofællesskaber omhandler begrebet *negativ tryghed* fordi, at de begge prøver at beskytte sig fra omverdenen. Det er dog grundet forskellige parametre, at der er *negativ tryghed*, da nogle effekter kan have betydning for at der tænkes at der skabes *negativ tryghed*.

I forhold til Baumans (2002) individtyper er der fra både gated communities og bofællesskaber tale om *de-facto individer*, fordi de fra begges sider har en position, som giver mulighed for selvrealisering. Det skal dog tilnærmelsesvis siges, at der er nogle der ikke opsøger et sikret fællesskab, men hellere vil være en del af det store fællesskab. I gated communities vælger folk at bo, da beboerne på nogle områder mener murene skaber tryghed og sikkerhed. Murene bruges som et redskab til at afskærme mod angst og frygt. Dette er hvad Giddens (1996) kalder *ontologisk sikkerhed*.

6.4.2 Tryghed i den fysiske planlægning

Som nævnt i afsnit 4.4, kan strukturen i bofællesskaber have en betydning for tryghedsfølelsen. På samme måde har den fysiske planlægning også en betydning for folks tryghed. Ved den fysiske planlægning i dette speciale henvises der til brugen af både fysiske og symbolske barrierer. Der er forskellige elementer indenfor den fysiske planlægning, som enten kan fremme trygheden eller øge utrygheden.

I afsnit 4.4 bliver der nævnt, at det at interagere eller bare at kunne se og høre andre mennesker giver en tryghedsfølelse. Det er derfor vigtigt, at der er andre mennesker til stede. I den forbindelse kan gated communities nemt have en medvirkende faktor til at skabe større utryghed i samfundet. Dette skyldes bl.a. at fysiske barrierer afskærmer borgerne fra hinanden, som er det modsatte af hvad Jacobs (1974) mener der skal til for at øge trygheden. Derudover kan de fysiske barrierer være med til at skabe ikke-steder, som kan virke som menneskeforladte områder, som kan have samme effekt som en mørk tunnel under en bro eller en mørk gyde inde i byen: et sted man ikke har lyst til at gå. Ikke-stederne kan opstå når flere gated communities ligger side om side med hinanden, hvorved der dannes fysiske barrierer – mure – på begge sider af vejen, jf. figur 6.9. Den fysiske struktur er også med til at fremme utrygheden ved at der bliver skabt mange monofunktionelle rum i byen (Andersen, 2017).

Figur 6.9 Crocker Ranch Road, Roseville, Californien (Google Street View, 2016)

På figur 6.9 ses en vej med mure på begge sider. På en vej som denne kan afstanden ind til borgerne på den anden side føles stor, når man færdes på vejen. Derudover ligger husene også tilbagetrukket fra vejen. Der er ikke en følelse af nærvær fra andre mennesker eller *eyes on the street*, som kan give tryghed.

Figur 6.10 Parkside Way, Roseville, Californien (Google Street View, 2015b)

På figur 6.10 ses en vej med åbne forhaver til højre og en mur til venstre. De åbne forhaver gør det indbydende at færdes langs den venstre side af vejen, hvorimod muren til højre skaber en følelse af utryghed, da afstanden ind til borgerne på den anden side af muren føles større. De åbne forhaver skaber en tryghed i bybilledet. Dette skyldes at afstanden ind til beboerne er kort, da der er frit udsyn til vejen.

Bofællesskaberne er derimod ikke afskærmet på samme måde. De er mere åbne i udtrykket, jf. figur 6.11. På den måde har de ikke en faktor, som medvirker til at øge utrygheden. Den fremmer derimod trygheden ude på gaden. Dette er også grunden til at bofællesskaber ofte ses om inkluderende. Dog kan de symbolske barrierer være med til at afskærme et område og for nogle kan det medføre at bofællesskaber kan være ekskluderende, men ikke på samme måde som gated communities, jf. afsnit 6.3.

Figur 6.11 Bofællesskabet Trekrønerbo, Roskilde Kommune

6.4.3 Opsamling

I dette afsnit har der været fokus på tryghed. Det er vigtigt at huske på, at tryghed er forskelligt fra individ til individ og det kan det være svært, at sige noget konkret om tryghed. I gated communities er tryghed på nogle parametre forskelligt fra bofællesskaber, da trygheden indenfor murene skaber en frygt for verden udenfor murene. Ved bofællesskaber er trygheden anderledes, da trygheden er at have et tæt forhold til sine naboer og alle kender hinanden. Det kan dog diskuteres at begge boformer er *de-factor individer*, da beboerne begge steder prøver at realisere sig selv.

6.5 Fysiske og symbolske barrierer

I afsnit 4.3 nævner Marcuse (1997) hvordan, de fysiske barrierer i byen er blevet ændret. Hvor fysiske barrierer såsom mure førhen omkransede byerne er de nu inde i byerne. Ved gated communities er der en mur om et boligområde for at holde folk ude. Men er gated communities også et boligområde, der på en eller anden måde samtidig skal fungere med det eksisterende boligområde. Spørgsmålet er dog om bofællesskabers symbolske barrierer har den samme effekt ved at holde folk ude. Om man vil det eller ej, så udgør mure en adskillelse mellem borgerne i byerne. Det kan bl.a. ses ved figur 6.9, hvor murene afskærmer mod samfundet og som viser hvilken betydning de fysiske barrierer har for borgerne i byrummet. De fysiske barrierer giver en følelse af at være uvelkommen. Bannister & Fyfe (2001) beskriver, at fysiske barrierer i dag spiller en afgørende rolle i byerne, hvor de kan signalere tryghed og sikkerhed for dem som bruger dem. Spørgsmålet er om symbolske barrierer har den samme effekt som fysiske barrierer. Dette vil blive belyst i nedenstående afsnit.

6.5.1 Barriererne effekt på samfundet

De fysiske barrierer er en hindring i bybilledet. Det er der ikke nogen tvivl om. Som Brighenti (2009) skriver, så indbyder mure ikke til åbenhed. Og på den vis er de forskellige respondenter enige i, at den fysiske struktur i gated communities er at skabe en barrikade mod omverdenen. Henrik Gutzon Larsen udtaler: ”I et gated community er det hensigten at lave en barriere” (Larsen, 2017). John Andersen uddyber med, at: ”fordi et gated community det er noget andet end det, at du har din dør du kan lukke eller din havelåge du kan lukke” og ”fordi grunden til at gated community, synes jeg, er noget andet, det er det princip med at du faktisk kan lukke veje af og sådan noget” (Andersen,

2017). I den forbindelse skal det nævnes, at veje i Danmark har en politik bag sig om, at det ikke er muligt at lukke veje af til et større boligområde bl.a. på grund af planloven. Planlægger A siger ligeledes om de fysiske barrierers betydning ”altså, jeg synes ikke jeg har set nogle steder en, altså en mur, jeg synes det er sådan lidt afvisende” (Roskilde Kommune, 2017). Denne udlægning holdes meget godt op imod Brighentis (2009) udlægning om de fysiske barrierer. Han har en klar holdning om, at fysiske barrierer skaber splittelse og det passer meget godt overens med de overståendes udtalelser om de fysiske mure og gated communities.

Fysiske barrierer er modsat opfattelsen af hvad der er normalt i dansk planlægning. Planlægger A og Planlægger B har begge en klar holdning til, at fysiske barrierer ikke er en mulighed ud over sin egen matrikel. Begge nævner hegnsloven, som er gældende for området og den beskriver i detaljer om hvilke muligheder der er for at sætte hegn op på sin egen matrikel (Roskilde Kommune, 2017; Solrød Kommune, 2017). Men i forhold til loven så er det ikke muligt at placere en fysisk barriere såsom en mur rundt om et boligområde jf. § 10 stk. 4 (Retsinformation, 2008). Dog er det lovligt at placere en afgrænsning som symbolske barrierer såsom beplantning, men der er stadig en del begrænsninger angående højde og udseende jf. § 18 stk. 2 og § 10 stk. 6 (Retsinformation, 2008).

I forhold til Newman (1972) er det vigtigt at have små rum, som skaber autoritet og overvågning. Til dette knytter Henrik Gutzon Larsen en kommentar om, at i forbindelse med små rum mellem bygninger føler man sig overvåget og det skaber en form for autoritet for området (Larsen, 2017). Angående autoritet kan Jacobs (1974) knyttes til en forståelse af et område skal have *eyes on the street* for at kunne være trygt. Men både hvad angår fysiske og symbolske barrierer så er de med til at definere ejerskab og endvidere Newmans (1972) territorialprincip. Newmans princip om territoriet repræsenterer magt, men også for nogle isolation både hvad angår indenfor og udenfor barriererne.

Men hvis *eyes on the street* kun er indenfor et bestemt boligområde så kan det diskuteres om det omkringliggende samfund oplever mere eller mindre *overvågning* som en konsekvens af at nogle skærmer sig inde i et boligområde. Hvad enten det er et bofællesskab eller et gated community kan de begge fremtøne som lukkede boligsamfund. Dette uddyber Henrik Gutzon Larsen med:

At man i høj grad vil føle sig utilpas hvis man går i nogle af de områder. Det er ikke bare bofællesskaber, det er også højindkomst boligområder forskellige steder i byen. Nogle gange står der faktisk, at man ikke må gå ind, men der er ikke noget hegn eller andre gange føler man sig bare lidt ”out of place” når man er der (Larsen, 2017).

Hensigten kan være forskellig med fysiske og symbolske barrierer, som Henrik Gutzon Larsen uddyber:

Jeg tror den store forskel imellem gated community og i hvert fald danske bofællesskaber er i hvor høj grad det er hensigten. I et gated community er det

hensigten at lave en barriere. I bofællesskaber, der hvor man kan sige der er det, der tror jeg det er mere end utilsigtet konsekvens (Larsen, 2017).

Den utilsigtede konsekvens af afskærmning i bofællesskaber kan opstå ved, at der f.eks. i planlægningsfasen måske ikke er så meget fokus på, hvordan symbolske barrierer såsom beplantning eller boligernes placering kan have en effekt på det omkringliggende samfund, hvor bofællesskabet kan komme til at fremstå ekskluderende.

Som Henrik Gutzon Larsen selv nævner vedrørende fysiske barrierer og hvorfor der kom modstand mod gated communities: ”Jeg ville også være meget imod at sætte mure op. Meget sådan ”up in your face” hvis du gør det” (Larsen, 2017).

Beboer B fra Holdepunktet nævner, at hun gerne ser, at der så hurtig som muligt bliver plantet buske ud mod vejen, lige så meget for at give et privatliv, men også at skabe en fællesskabsfølelse indenfor området (Holdepunktet, 2017b). Dette hænger sammen med Newmans (1972) teori, hvor der igennem afskærmning af et område opnås en fællesskabsfølelse, men der bliver også skabt autoritet og territorialitet for området.

Men denne form for symbolske barrierer og vise en form for autoritet af et område kan også have en bagside. John Andersen nævner, at symbolske barrierer kan virke lukkede: ”Altså, firkantet sagt, så (...) kan [de] godt opleves, sådan nogle symbolske mure, som fremmede” (Andersen, 2017). Han taler også om, at de symbolske barrierer kan være en hindring: ”Det er der ikke nogen tvivl om. Men selvfølgelig har de fysiske begreb” (Andersen, 2017).

Fysiske og symbolske barrierer kan virke afskærmende overfor det eksterne fællesskab med omverdenen. De kan derimod være medvirkende til at der opleves et fællesskab indenfor murene, selvom der nødvendigvis ikke er det. De fysiske og symbolske barrierer kan dermed medvirke til at fællesskaberne fremstår ekskluderende. Dette på trods af at bofællesskaberne gerne vil være en del af samfundet (Andersen, 2017; Larsen, 2017).

Bybilledet i Danmark er præget af mange symbolske barrierer. Det ses i byerne, hvor der er mange små ”oaser”, hvor der er små bede som opdeler lokale byrum. Planlægger A nævner da også, at hun i flere omgange er blevet spurgt ind til hvorfor, at der er en generel fokus på beplantning i Danmark, hvortil at hun har svaret at det er dansk. Det er for at skabe ophold til fællesskab og samtidigt ser pænt ud. Det ser ud til at Planlægger A, mener at symbolske barrierer i Danmark er naturligt og hvor der i andre lande er fokus på fysiske barrierer (Roskilde Kommune, 2017).

John Andersen har en grundlæggende holdning om at gated communities ikke hører til dansk i planlægning:

[Gated communities] strider mod nogle helt grundlæggende, rummelige og demokratiske et eller andet. Og det er derfor jeg mener i den forstand, altså gated community og i sådan en planlovgivningsmæssig og bymæssig praktisk sammenhæng [ikke er en god løsning] (Andersen, 2017).

Men både hvad angår fysiske og symbolske barrierer så har de en effekt på et boligområde. Planlægger B uddyber:

Indhegning er indhegning. I den forstand, for hvis indhegning og beplantning så er det stadig for at lukke det inde og holde folk ude og det er ikke meningen. Det er meningen at man skal kunne færdes overalt (Solrød Kommune, 2017).

6.5.2 Er fysiske barrierer overhovedet muligt i byområder i Danmark

I Danmark er der flere lovgivningsmæssige parametre, der har indflydelse på planlægning af byområder. De vigtigste elementer er planloven, lokalplaner og hegnsloven. De enkelte dele er med til at udforme boligområder. Planlægger B siger;

I Danmark har vi en opfattelse af, at man er fælles om nogle værdier og hvis man begynder at lukke sig for meget inde bag hegn, mure og vagter så bliver man delt op i os-og-dem og det er ikke meningen (Solrød Kommune, 2017).

Denne tankegang med, at der er nogle fælles værdier om, at der ikke skal placeres mure er dansk. Det interessante i denne sammenhæng er, som Planlægger A uddyber:

Det er faktisk ikke noget vi skriver særlig meget om. Afgrænsning... Nej, det er faktisk ikke noget vi skriver så meget om, men det er sjældent vi møder nogen som vil lave en mur i skel f.eks. og så vil det være i en lokalplan man vil fastsætte, hvis man siger, at "nu vil vi have muren omkring eller vi vil have den her meget markante afgrænsning omkring den nye bebyggelse (Roskilde Kommune, 2017).

Det interessante i disse udlægninger er, at Planlægger A på den ene side fortæller, at mure er imod planlægningen, men samtidig skriver de ikke om mure i lokalplanerne. Dermed må der være en forudsætning for, at der ikke er nogle som er interesseret i murene, og som hun bekræfter, så får de ingen henvendelser omkring mure. Det interessante i hendes udlægning er også, at: "det kan også være en bøgehæk eller nogle andre forskellige typer, men jeg synes jo altså at der er noget dansk over en hæk, synes jeg. Noget der er grønt" (Roskilde Kommune, 2017). Denne udlægning hænger godt sammen med det generelle billede af Danmark, hvor der ikke ses store mure rundt om boligområder.

6.5.3 Opsamling

Barriererne spiller en stadig mere splittende rolle, hvad enten der er tale om fysiske eller symbolske barrierer. For mange kan en symbolsk barriere føles lige så afvisende som en fysisk barriere. John Andersen og Henrik Gutzon Larsen er begge enige med Marcuse (1997) og Brighenti (2009) om, at barriererne kan skabe et skel mellem borgerne, hvad enten det er mellem hierarkier af rigdom, magt eller andre faktorer.

6.6 Opdelingen af byen

Som nævnt har samfundet på en eller anden måde altid været opdelt. Et af kritikpunkterne ved gated communities er, at de giver en større opdeling i samfundet, da det ikke er alle der har mulighed for at bo i sådan et. Bofællesskaberne bliver fremlagt som en del af løsningen for at mindske opdelingen, men spørgsmålet er om dette er en korrekt antagelse. Ifølge Andersen & Ærø (1999) handler det om en social-rumlige adskillelse. Det vil sige, den afstand som skaber mulighederne for at interagere med andre mennesker. Denne social-rumlige adskillelse vil mange mene er genkendelig med gated communities. Spørgsmålet er om den social-rumlige adskillelse er gældende for bofællesskaber. I den første del vil den mangfoldige by blive belyst. Der vil herefter være en analyse af konsekvenserne af den opdeltede by.

6.6.1 Den mangfoldige by

Der har altid været en adskillelse mellem folk i byerne, men der er de seneste år kommet et større fokus på denne adskillelse. Som Planlægger A og Planlægger B fremhæver, er det vigtigt at have en varieret beboersammensætning og forskellige boformer for at fremme den mangfoldige by (Roskilde Kommune, 2017; Solrød Kommune, 2017). Det gøres ikke mindst for, at der skabes liv i et boligområde, samtidig med at der kan være forskellige borgere i området i løbet af dagen. De beskriver begge to, at rammerne for beboersammensætningen skal være til stede og det gøres inden at der udstedes en lokalplan for et område, så både bygherre og kommune er enige om rammerne til det fremtidige boligområde. Planlægger B siger endvidere, at det er vigtigt med forskellige boligtyper indenfor en overkommelig afstand, men han refererer også til, at i forhold til hans kommune, er kommunen forholdsvis homogen grundet en ensartet beboersammensætning med mange parcelhuskvarterer (Solrød Kommune, 2017). Der skal foretages mange valg fra planlæggerens side om at skabe gode forhold som f.eks. tidligere nævnt beboersammensætning, men også herlighedsværdier. For det er ikke kun et spørgsmål om forskellige boformer. Der skal også være tiltag for byområderne, som kan bruges af forskellige borgere, både for de store og for de små, for de gamle og for de unge, de tynde og tykke og hvad der nu ellers er, hvorved der er forskellige anvendelsesmuligheder. Altså en køns- og generationsvariabel i forhold til at skabe sammenhængende byer (Solrød Kommune, 2017; Andersen, 2017).

Der er forskellige fortolkninger af gated communities og hvilken betydning de har for byen. De forskellige respondenter fortæller, at gated communities er med til at skabe et os-kontra-dem forhold, som ikke er de værdier der er kendt i Danmark. Det skaber en større polarisering i landet ved netop at opdele befolkningen og det er der mange kræfter i Danmark som kæmper imod (Andersen, 2017). Gated communities er af mange af den opfattelse, at det er beboere som er højt uannede og har en høj indkomst, jf. afsnit 6.2.1.

Spørgsmålet er om bofællesskaber også skaber en os-kontra-dem afstand i samfundet. Larsen & Andersen (2011) taler om præferencebåret eller ekskluderende adskillelse. I forhold til gated communities er formålet, at holde folk ude og dermed må det siges at virke som en ekskluderende adskillelse. Derimod kan der være delte meninger om

bofællesskaberne. Mange har den opfattelse, at bofællesskaber er for personer, der gerne vil bo på en anden måde. Det at kunne dyrke fællesskabet med andre ligesindede og skabe nogle tætte relationer med naboerne er en af de vigtigste årsager til bofællesskaberne. Men i forhold til bofællesskaber skal personerne have en høj social kapital og kunne fungere i et fælleskab (Larsen, 2017). Henrik Gutzon Larsens opfattelse er, at bofællesskaberne generelt består af beboer med en høj uddannelse og høj indkomst (Larsen, 2017). Dette er flere af de andre respondenter enige i, forstået på den måde, at mange, inklusiv beboerne fra Holdepunktet, nævner, at der er mange med en høj uddannelse. Som Beboer B siger lidt diskret, så har de stort set alle en akademisk baggrund (Holdepunktet, 2017b; Roskilde Kommune, 2017).

Derfor kan der på en måde argumenteres for, at bofællesskaberne er præferencebåret adskillelse, fordi de netop har valgt denne boform, som på en eller anden måde har den samme tendens som gated communities, som kan have en ekskluderende adskillelse. Men som Henrik Gutzon Larsen fremhæver om bofællesskaber:

[Bofællesskaber har] nogle meget meget stærke interne sociale sammenhænge, men ud ad til er der ikke særlig meget kontakt. Og der er nogle der forsøger at skabe det, men ofte ligger de lidt, det er måske for meget at sige at de er et gated community, men de ligger lidt som nogle afsondrede landsbyer (Larsen, 2017).

Ud fra dette citat kan det analyseres, at der kan opstå en social-rumlig adskillelse mellem bofællesskaber og det omkringliggende samfund, som også kan indikere, at bofællesskaber kan være et ekskluderende samfund på lige fod med gated communities. Til denne sammenligning kan Baumans (2002) frivillige og ufrivillige ghettoer bruges. Det er førhen blevet beskrevet, at gated communities er de frivillige ghettoer, fordi det kun er en bestemt type, der kan bosætte sig i denne boform grundet de økonomiske midler. I forhold til bofællesskaber så er der forskellige holdninger til, hvad et bofællesskab er i forhold til Baumans teori. John Andersen nævner, at bofællesskaberne er åbne til det omkringliggende samfund (Andersen, 2017), mens at andre vil mene, at bofællesskaberne er en del af den udvikling, hvor der skabes en større splittelse i samfundet i Danmark (Larsen, 2017; Roskilde Kommune, 2017). Baumans (2002) frivillige ghettoer referer til, at folk selv vælger at bo adskilt fra samfundet, hvilket fænomenet bofællesskab også er en del af. Men som John Andersen siger, ”er det bare et udtryk for hvad folk helst selv vil” (Andersen, 2017).

Gated communities og bofællesskaber, hvis det antages, at de er frivillige ghettoer, er med til at skabe en yderligere segregation da de opdeler byen mellem mere velstillede og mindre velstillede (Bauman, 2002). Henrik Gutzon Larsen og John Andersen nævner, at bofællesskaberne kan være med til at skabe en større opsplittning, da de forskanser sig af forskellige årsager, men de kan have den samme påvirkning for byen og de kan være med til at skabe en forslumningsproces i andre områder (Andersen, 2017; Larsen, 2017; Andersen & Ærø, 1999). Som en konsekvens af det skabes en ændret sam-

menhængskraft i byerne ved, at der opstår en større polarisering. Til dette citerer John Andersen Blakely & Snyder (1997) omkring den større skarphed i byerne:

“Without social contact – no social contract”. En socialkontrakt er et lidt fluffy begreb. Men det er jo det der med at vi sådan lidt grundlæggende har en eller anden respekt for at vi skal få et fællessamfund til at virke. Vi behøver ikke at være super gode venner eller noget som helst, men en vis respekt (John Andersen, 2017).

Det er vigtigt at pointere, at fordi at der er nogle sammenlignelige parametre mellem gated communities og bofællesskaber betyder det ikke, at de er ens.

6.6.2 Konsekvenser af byens struktur

De fysiske og symbolske barrierer er med til at skabe både tryghed og utryghed. Barriererne har også den effekt, at de kan medføre en øget opdeling af byen, da det kan opfattes af mange, at barriererne skaber private rum. Gated communities og bofællesskaber kan have den konsekvens, at der opstår private rum grundet de fysiske og symbolske barrierer. Henrik Gutzon Larsen bruger et andet ord for private rum, idet han bruger ordet gatingficering om boligområder i forbindelse med byfornyelse (Larsen, 2017). Som en konsekvens af ændringen af den fysiske struktur i byen grundet de fysiske barrierer kan det ændre bevægelsesfriheden mellem forskellige boligområder, fordi det kan opleves, at der ikke er mulighed for at opnå en forbindelse mellem boligområder i byen (Blakely & Snyder 1997; Atkinson & Blandy, 2006). Det kan resultere i ikke-steder selvom det ikke er hensigten. Som det er analyseret i afsnit 6.3.3 er det ikke hensigten, at bofællesskaber skal virke ekskluderende, men det kan blive en konsekvens af beplantning. Derfor er den fysiske planlægning et vigtigt element for at skabe tryghed i byområderne; som både Gehl (1971) og Jacobs (1974) nævner, så skal der være interaktion mellem borgerne og der skal være folk tilstede for at skabe tryghed med naturlig overvågning.

Blakely & Snyder (1997) samt Atkinson & Blandy (2006) nævner i forhold til konsekvenserne af den opdeltede by, at der kan ske en ændring i trafikcirkulationen i byen grundet fysiske barrierer i bybilledet, som medvirker til at skabe lukkede områder.

Der er forskellige holdninger til om der er sket en ændring af beboersammensætningerne specielt internt i byerne, hvor folk bosætter sig efter hvem de ligner og hvilken indkomst de har. Henrik Gutzon Larsen mener, at der er sket en øget opdeling i byerne, hvor der opstår rige områder, specielt i hovedstaden, og der på den måde er kommet større social segregation (Larsen, 2017). Det er blevet skabt af de øgede forskelle, hvor de økonomiske ressourcer har en indflydelse på hvilke socialgrupper der har adgang til ejerboligmarkedet i bestemte områder. Herved fås der automatisk en social segregation efter hvor de forskellige boformer er fordelt i byen (Andersen, 2017; Larsen, 2017).

Et af argumenterne for, at der er sket en øget opdeling af byen skyldes markedsmechanismen, som er svær at styre. Igennem denne skabes der, ifølge John Andersen, en

større socioøkonomisk segregation. Det gælder ikke kun for bofællesskaberne, men også for mange andre boligområder, hvor der er fokus på velstillede borgere (Andersen, 2017).

Jeg tror hvis man kigger på det kvantitativt så er det blevet mere blevet øget mere de sidste par år. I hvert fald hvis man kigger i efterkrigstiden og så i de sidste 10-15 år er opdelingen mellem rige områder og fattige områder blevet større (Larsen, 2017).

På bekostning af de økonomisk velstillede områder, skabes der områder hvor der bor økonomisk dårligere stillede borgere. Som Planlægger B nævner det, så bliver der i Danmark brugt mange økonomiske midler på at bekæmpe ghettodannelser (Solrød Kommune, 2017), ufrivillige ghettoer, som kan være opstået gennem Andersen og Ærø's (1999) forslumningsproces. Den direkte konsekvens af forslumningsprocessen er, at det skaber områder med en lavere social og økonomisk kapital end i andre områder.

Segúin (2010) og Lemanski (2010) nævner, at nogle boligområder kun er tilknyttet de rigeste grundet de økonomiske midler, der skal bruges. Dette gør, at der skabes eksklusive rum for bestemte dele af befolkningen, som bliver privatiseret og den frie bevægelsesfrihed bliver indskrænket som det ses ved f.eks. gated communities og bofællesskaber.

En social segregation i byen og samfundet kan have en indflydelse på sammenhængskraften i et samfund. Ifølge Gehl (1971), Jacobs (1974), Scherg (2013), Skou & Madsen (2014) samt Blakely & Snyder (1997) er det et vigtigt element i byen og samfundet at borgere på tværs af socialklasser og kulturelle forskelle mødes og interagerer med hinanden. De mener, samværet med andre borgere har en medvirkende faktor til at samfundet hænger sammen. Det skyldes, at interaktionen mellem borgerne øger tryghedsfølelsen, da der både opnås en forståelse for andre menneskers adfærd, men samtidig er interaktionen også normskabende. Hvis der opleves social uorden i samfundet, det at folk har en normbrydende adfærd kan det have en negativ påvirkning på tryghedsfølelsen. Blakely & Snyder (1997) samt Gehl (1971) kommer ligeledes ind på at manglende kontakt eller forståelse for andre mennesker kan føre til stereotype opfattelser og misforståelser som igen kan være med til at øge utrygheden. En manglende kontakt mellem andre kan ligeledes have en indflydelse på gensidig empati mellem mennesker, jf. afsnit 2.1.3.

Det kan dermed konkluderes, at det er vigtigt i planlægningen af vores byer at holde fokus på, at der skabes offentlige rum, hvor de sociale relationer kan udvikles. Det er ligeledes vigtigt at være opmærksom på, at samfundet ikke bliver fragmenteret i forhold til socialgrupper.

6.6.3 Opsamling

I dette afsnit har der været fokus på opdelingen af byen. Der har altid været en social opsplitning i byen, men spørgsmålet er, om gated communities og bofællesskaber er

med til at øge polariseringen i byerne. Polarisationen skaber en større social adskillelse mellem borgerne, hvilket kan have en indflydelse på tryghedsfølelsen.

Ligesom gated communities skaber en os-kontra-dem følelse, kan symbolske barrierer i bofællesskaber skabe det samme os-kontra-dem forhold. De fysiske og symbolske barrierer er dermed med til at øge den sociale segregation i bybilledet, hvorfor det er vigtigt at have et større fokus på den fysiske planlægning i forhold til at øge tryghedsfølelsen i byerne, som dermed kan mindske behovet for at forskanse sig.

6.7 Delkonklusion for analysen

I dette kapitel er det blevet undersøgt om der er nogle fællestræk mellem gated communities og bofællesskaber. Derudover er det blevet undersøgt om bofællesskaber medfører nogle af de samme konsekvenser som gated communities herunder om de fremstår ekskluderende overfor samfundet. I kapitlet er de fysiske og symbolske barrierers betydning for byen også blevet analyseret i forhold til om de har indflydelse på sammenhængskraften borgerne imellem og derved på segregationen i samfundet.

I analysen er det blevet fundet, at gated communities i Danmark ses som et udansk fænomen. Dette skyldes, at gated communities bygger på præmisserne om at forskanse sig bag mure eller hegn. I Danmark er der tradition for, at boligområder er åbne ud mod offentligheden. I danske parcelhuskvarterer kan vejene enten være privat- eller kommunalejet, men de er stadig offentlig tilgængelige. Det blev desuden fundet, at der er forskellige opfattelser af, hvad et gated community er. Der var bl.a. flere som sammenlignede gated communities med lukkede baggårde. Dette vil blive diskuteret i kapitel 7. Grunden til at der blev startet en debat om gated communities skyldes mediernes gennemslagskraft til at bringe en god historie frem i lyset. I forbindelse med dette kom tryghedssituationen i Danmark ligeledes på tale.

Endvidere er det fundet relevant at undersøge om der er tendenser i samfundet, som kan være medvirkende til, at der er behov for nye boformer. Bofællesskaberne har f.eks. fået en ny opblomstringstid. I analysen blev det fundet at nye bofællesskaber bygger på andre værdier end de oprindelige fra 1970'erne. Hvor de førhen var ideologiske er de i dag præget af individualisme. Beboerne i nye bofællesskaber er en del af en ny bølge, hvor man gør oprør med den anonyme tilværelse, som har præget samfundet siden 1960'erne grundet den stigende velstand.

I afsnit 6.3 er fællesskabet i gated communities og bofællesskaber blevet undersøgt i forhold til deres interne fællesskab samt deres eksterne fællesskab med omverdenen. Her blev det fundet, at der er forskellige holdninger til om der eksisterer et internt fællesskab i gated communities. Modsat er der bred enighed om, at der er et internt fællesskab i bofællesskaber, både fordi de bygger på præmissen om at indgå i et bofællesskab, men også fordi den fysiske struktur i bofællesskabet er med til at fremme fællesskabsfølelsen. I forhold til det eksterne fællesskab med omverdenen er der delte holdninger til om gated communities og bofællesskaber er ekskluderende eller ej. De delte holdninger kan dog forklares ud fra folks opfattelser af hvad et fællesskab er samt hvad det indebærer at indgå i et fællesskab. Dette vil blive diskuteret i kapitel 7. Ligeledes kan der sætte

spørgsmålstegn ved om fællesskaber er anderledes i andre boligområder end det der findes i bofællesskaber.

Gated communities bygger på folks tryghedsfølelse, og der er dermed fokus på sikkerheden i forhold til hvem der kommer ind eller ej. I gated communities viser det sig, at sikkerheden ikke nødvendigvis er større, da det er nemt at passere barriererne. Der er dog stadig en øget tryghedsfølelse grundet de fysiske barrierer. I bofællesskaberne er der ikke direkte fokus på tryghedsfølelsen, men de fysiske strukturer øger beboernes tryghedsfølelse ubevidst, da strukturerne er med til at fremme den naturlige overvågning i området. Det at analysere tryghedsfølelsen kan være vanskeligt, da den afhænger af det enkelte individ og den enkelte situation. Spørgsmålet om, om trygheden reelt kan analyseres vil blive taget op i kapitel 7.

De fysiske barrierer har en positiv indflydelse på tryghedsfølelsen indenfor murene i f.eks. gated communities. De fysiske barrierer har dog en negativ indflydelse på tryghedsfølelsen ude i samfundet. Undersøgelsen viste ligeledes, at de symbolske barrierer kan virke ligeså afvisende som de fysiske barrierer, selvom det ikke er hensigten. I analysen blev der ikke taget højde for om der er forskel på, hvornår der anvendes fysiske eller symbolske barrierer. Dette vil blive diskuteret i kapitel 7.

I analysen blev det belyst at fysiske og symbolske barrierer har en indflydelse på tryghedsfølelsen. Utrygge mennesker har en tendens til at forskanse sig mod usikkerheden, hvilket i tilfælde af gated communities kan have den negative konsekvens, at det er med til at øge segregationen i samfundet. I analysen blev det ligeledes belyst, at bofællesskaber kan have samme medvirkende konsekvens for samfundet. For at skabe større tryghed i samfundet er det i analysen fundet vigtigt, at der er en mangfoldighed i byerne. Mangfoldigheden er med til at skabe en social orden i bybilledet, hvilket øger tryghedsfølelsen, som igen kan mindske behovet for at forskanse sig. Den opdeltede by, hvor der er minimal kontakt mellem forskellige socialgrupper, kan føre til stereotype opfattelser og misforståelse borgerne imellem, hvilket kan være med til at fremme frygten og usikkerheden.

Gated communities og bofællesskaber kan opfattes som "rigsmandskvarterer" som kan være med til at sætte gang i en forslumningsproces, hvorved samfundets svageste placheres i ufrivillige ghettoer. Spørgsmålet om, hvorvidt opdelingen i byen ikke bare er en menneskeskabt opdeling, som sker igennem byudviklingen samtidigt med at borgerne søger ligesindede vil blive taget op i kapitel 7.

7 Diskussion

I dette kapitel vil der være en diskussion af analysens resultater, en generel diskussion samt en metodediskussion. Analysens resultater vil diskuteres i forhold til hvad et gated community er samt hvad det indebærer at indgå i et fællesskab. Der vil yderligere være en diskussion om det er muligt at måle tryghedsfølelsen, hvorefter der vil være en diskussion af de fysiske og symbolske barrierer som rundes af med en diskussion af opdelingen af byen. Dette vil blive fulgt op af en mere generel diskussion af tanker opstået undervejs i analysen.

Slutteligt vil de anvendte metoder diskuteres. Metodediskussionen vil tage udgangspunkt i de overvejelser, der er gjort undervejs i analyseprocessen, men også overvejelser om hvad der kunne have været gjort anderledes i forbindelse med specialets tilblivelse. Der vil først være en diskussion af valg af respondenter og observationerne samt hvilken indflydelse de har haft. Til sidst vil der være en diskussion om validitet og reliabilitet.

7.1 Diskussion af analysens resultater

Gated community

I specialet er det blevet analyseret, hvorfor der opstod en kraftig modstand mod etablering af et gated community i Solrød Kommune. I forbindelse med dette, blev det fundet, at der er flere som reelt ikke ved, hvad det er de taler om, når de deltager i debatten vedrørende gated communities. Det viser sig, at flere har en anden opfattelse af hvad et *gated community* indebærer. I flere kommentarer på internettet – Facebook og diverse nyhedsmedier – kan det læses, at gated communities sammenlignes med lukkede opgange, hvorved de ikke helt kan se det forestående problem (Andersen & Heilskov, 2016; Dansk Byplanlaboratorium, 2016).

Ifølge Blakely & Snyders (1997) definition har lukkede opgange ikke noget med gated communities at gøre, da de indebærer at førhen offentligt tilgængelige områder privatiseres. Det kan dog diskuteres, om en opgang, inden den blev lukket, var offentlig tilgængelig i samme grad som vejene og de grønne arealer i et boligområde. Samme problematik er gældende vedrørende lukkede baggårde, da flere i debatten ligeledes sammenligner gated communities med lukkede baggårde (Andersen & Heilskov, 2016). Henrik Gutzon Larsen kommer, i interviewet, også inde på denne problematik. Han nævner f.eks. at, hvis man skal besøge ham, så skal man igennem to lukkede porte. Dette kan ses som en mildere grad af et gated community. Han nævner også, at det er en stigende tendens, at gårdrum og baggårde lukkes af i forbindelse med byfornyelse. I Larsen & Hansen (2012) kalder Henrik Gutzon Larsen og Anders Lund Hansen de lukkede gårdrum en dansk version af et *gated community*. De udtaler, at "[lukkede gårdrum] har skabt en skarp adskillelse mellem en "sikker" inderside af fredflydte gårdrum og gadens stadig "vilde" yderside" (Larsen & Hansen, 2012: 142). Dette lyder meget lig forestillingen om gated communities "sikkerhed" indenfor murene og det

”farlige” samfund udenfor murene. Ud fra dette, kan det derfor diskuteres, om der ikke allerede findes gated communities i Danmark. I forhold til Blakely & Snyders definition, er svaret: Nej, der findes ikke gated communities i Danmark. Men ud fra danskernes opfattelse af byrummenes aflukning, så kan det argumenteres, at der alligevel findes gated communities i Danmark – måske er det bare i en mildere grad. Dette viser, at et *gated community* er mange ting i forhold til ens opfattelse af fænomenet.

Det kan ligeledes diskuteres, om der ikke allerede findes gated communities i Nordsjælland, eller andre byområder i Danmark, idet beboerne i nogle områder har så stor en social og økonomisk kapital, at der findes en symbolsk eller usynlig mur rundt om nogle af boligområderne. Der kan hurtigt opstå en følelse af, at man er uvelkommen eller ikke hører til i området. I den forbindelse skal det dog nævnes, at samme følelse kan opstå, hvis man uinviteret går ind i et bofællesskab.

Et andet eksempel på et gated community i Danmark er ved Wilders Plads i København, hvor en almen boligforening har sat et hegn op på tværs af havnepromenaden for at forhindre den gennemgående trafik af cyklister og hundeluffere, jf. figur 7.1 (Ifversen, 2016). Det får nu området til at virke privat, og har derved en indflydelse på den frie bevægelsesfrihed.

Figur 7.1 Hegn på tværs af havnepromenade på Wilders Plads i København (Ifversen, 2016)

Nu hvor debatten om gated communities er startet i Danmark, og der samtidigt findes eksempler på områder der er blevet skærmet af bag hegn, samt at der findes gated communities i Sverige, så er spørgsmålet måske ikke om der kommer gated communities i Danmark, men snarere, hvornår og i hvilken grad de kommer. Michael Hviid Jacobsen er ikke overrasket over, at debatten om gated communities er kommet til Danmark, som han fortalte til Børsen: ”At det er under opsejling, overrasker mig på ingen måde ” (de Vries, 2016).

Ud fra kommentarerne på internettet kan det tyde på, at nogle godt kunne overveje at flytte i et gated community, da de er trætte af, at få indbrud hele tiden (Andersen & Heilskov, 2016). I forhold til tryghedsmålingen fra 2015, jf. afsnit 4.4, er danskernes utryghed grundet indbrud ikke steget de seneste år, hvilket kunne tyde på, at gated communities baseret på frygt for indbrud, ikke kommer til Danmark i den nærmeste fremtid.

Fællesskab

Fællesskabet i forhold til gated communities og bofællesskaber er blevet analyseret. Spørgsmålet er dog, hvad der reelt forstås ved begrebet *fællesskab*. Ligeledes kan der sættes spørgsmålstejn ved, hvad det indebærer at være en del af et fællesskab – i en mindre skala som i et gated community eller bofællesskab – samt hvordan er man en del af det kollektive fællesskab, som er ensbetydende med samfundet eller omverdenen. Hvilke kriterier skal der opfyldes før man er en del af et fællesskab? Ifølge Bauman (2002) betyder dét at være en del af et fællesskab, at man hjælper hinanden uforpligtende. Svend Brinkmann kommer ind på det samme, han omtaler det bare som den interne solidaritet, som refererer til, at fællesskabets medlemmer kerer sig for hinanden (Hornum, N.D.). Dette kriterium synes opfyldt i bofællesskaber, da beboerne bor tæt på hinanden og opbygger tætte relationer. Beboerne er til dels også afhængige af hinanden i forhold til vedligeholdelse af fællesarealer og fællesfaciliteter. Det kan dog diskuteres, hvorvidt det opfyldes i gated communities, da beboerne ikke på samme måde er afhængige af hinanden. Beboerne i gated communities er på denne måde mere individualistiskpræget end beboerne i bofællesskaber, som dog også kan være individualister. Forskellen ligger dog i forhold til hvilke præmisser beboerne har valgt at bosætte sig i henholdsvis gated communities og bofællesskaber samt hvilken grad af fællesskab der ønskes. Svend Brinkmann kommer også ind på, at man ikke kan fremtvinge fællesskaber, da man ikke kan tvinge folk til at have tillid til hinanden. Fællesskaber skal skabes eller gro frem (Hornum, N.D.).

Svend Brinkmann har et yderligere kriterium der skal opfyldes for at være en del af et fællesskab, specielt i forhold til det kollektive fællesskab. Han mener, at fællesskaber også skal bestå af en ekstern solidaritet, som refererer til, at fællesskabet ikke lukker sig om sig selv, men derimod er åben overfor omverdenen. Det er vigtigt at fællesskabet interagerer med andre fællesskaber, så det ikke bliver statisk. Det skal ”hele tiden vedligeholdes med handlinger” (Hornum, N.D.). I forhold til dette, kan det diskuteres hvorvidt gated communities og bofællesskaber reelt har et fællesskab med omverdenen. I begge henseender virker det som om fællesskabet lukker sig om sig selv. I gated communities opstår det ved muren omkring området, som kan ses som en fysisk barriere omkring fællesskabet. I bofællesskaber er det den fysiske struktur – en symbolsk barriere –, som giver en indirekte opfattelse af, at bofællesskabet lukker sig om sig selv, som kan virke som en psykologisk mur om fællesskabet.

I afsnit 6.4.3 omtales fællesskabet med omverdenen som det, at beboerne færdes i områderne og bruger faciliteterne. Det kan diskuteres, om dette er ensbetydende med at være en del af det kollektive fællesskab. Ifølge Brinkmann skal man bidrage til fællesskabet, men bidrager man til fællesskabet, hvis man kun bruger faciliteterne og derefter lukker sig inde i ens eget fællesskab igen? Det kan diskuteres om, det at bidrage og være en del af samfundet ikke også handler om, om man kerer sig for hvad der sker i f.eks. lokalområdet og kerer sig for ens medmennesker udenfor det gated community eller bofællesskabet. I afsnit 6.4.2 fremlægges det at en eller flere beboere muligvis ikke ville stemme for at indføre en afgift som kunne forbedre lokalområdet, da de muligvis allere-

de betalte for denne bestemmelse indenfor det gated community's afgrænsede område. Det kan diskuteres om, dette er at kere sig for samfundet udenfor murene.

En anden diskussion, der er relevant i forbindelse med diskussionen af fællesskaber, er hvorvidt det interne fællesskab er anderledes i gated communities og bofællesskaber i forhold til det interne fællesskab som findes i boligforeninger, grundejerforeninger og andelsforeninger. Det skal bemærkes, at det interne fællesskab selvfølgelig er forskelligt fra område til område, og at det derfor ikke kan generaliseres. Ud fra Blakely & Snyder (1997) kunne det dog tyde på, at det interne fællesskab i gated communities er meget lille. Om det ser anderledes ud i andre boligområder kan være svært at sige. Der findes både områder, hvor der intet fællesskab er, hvor man bare bor side om side, og områder, hvor der er et stort sammenhold. Det afhænger af den tilgængelige sociale og økonomiske kapital i området samt hvilke faciliteter der er.

I forhold til gated communities og bofællesskaber, er der også den almene boligsektor. Det kan argumenteres for, at almene boligforeninger er med til at skabe større fællesskab mellem borgerne, da de danner rammen for mange forskellige borgere af socio-økonomisk indkomst og dermed skaber større mangfoldighed. Der kan dog være en segregation af boligforeningernes boliger, da nogle boligforeninger er mere populære end andre og dermed er svære at komme ind i. I forhold til gated communities og bofællesskaber, som typisk fremlægges til at have en homogen beboersammensætning, er den almene boligsektor dermed tilgængelig for alle socialklasser. Det kan derfor diskuteres om et almennyttigt bofællesskab ikke vil medføre en social-rumlig adskillelse.

Tryghed

I forhold til det analyserede begreb *tryghed*, kan det diskuteres om det overhovedet er muligt at måle og analysere trygheden, da den tryghed eller utryghed som folk føler, varierer fra person til person. Foruden dette kan det være svært at beskrive, hvad det er som gør én tryk eller utryk, da det er en indre følelse, som afhænger af den enkelte situation.

Som det er blevet beskrevet, så bygger gated communities på folks frygt for fremmede, hvorved det skulle være mere sikkert inde bag murene, jf. afsnit 2.1. I afsnit 6.5.1 bliver det dog fremlagt, at sikkerheden ikke nødvendigvis er større i gated communities. Det kan dog diskuteres om tryghedsfølelsen er større i gated communities og bofællesskaber end i andre boligområder. Henrik Gutzon Larsen kommer ind på den fysiske og sociale tryghed. Tryghedsfølelsen grundet den fysiske struktur, i og med at der er en mur eller et hegn, kan være medvirkende til, at der er en større tryghedsfølelse i gated communities. Det skal dog bemærkes, at dem der har intentionen til at komme ind nok skal finde en udvej.

I bofællesskaber kan den fysiske struktur ligeledes fremme tryghedsfølelsen, da der opstår en naturlig overvågning. Den sociale tryghed i og med at man kender alle der bor i bofællesskabet må dog siges at være stor i et bofællesskab. I gated communities kan det diskuteres hvor stor en social tryghed der findes indenfor området, da nogle gated communities er meget store, hvorved det ikke er muligt at kende alle sammen. Der er

dog en forestillet social tryghed, da det forventes, at dem der færdes i det gated community hører til i området, da de ellers ikke burde have adgang.

Hvorvidt trygheden er større i gated communities og bofællesskaber end i andre boligområder, kan dog være vanskelig at bestemme, da andre boligområder ligeledes kan have en struktur som fremmer en naturlig overvågning af området samtidig med at områderne kan være af en størrelse, hvor man ved hvem der hører til. Modsat kan andre boligområder også have en struktur, hvor det er svært at se hvad der foregår i området samtidig med at de kan være af en størrelse, hvor det kan være svært at vide hvem der hører til. I disse boligområder er gaderne tilgængelige for alle, hvorved alle i princippet kan færdes i området, hvilket dog kan give en følelse af utryghed.

Fysiske og symbolske barrierer

I forhold til brugen af forskellige *fysiske og symbolske barrierer* kan graden af tilbagetrækthed diskuteres. Det afhænger ligeledes af om det foregår i en by, i en forstad eller ude på landet. I byen vil der typisk benyttes mere skarpe grænser, det vil sige fysiske barrierer som mure eller hegn. Det skyldes den større mængde af borgere på et mindre område. I områder hvor der er mere plads – forstaden eller landet – vil grænserne ofte være mere bløde, det vil sige, at de symbolske barrierer mere er i spil i disse områder. Her er der mere plads til symbolske grænser som buske og græsplæner.

Fysiske barrierer der hindrer fare i forhold til trafikken, vil typisk ikke opfattes som barrierer, der bruges til at udelukke nogen fra fællesskabet. Det kan f.eks. være hegn, der skal forhindre børn i at løbe ud i stærk trafik. Dette er ikke det samme som et gated community. Det kan derfor være relevant at diskutere hvilken grad af fysiske barrierer, der skal til for at et boligområde defineres som et gated community.

I forhold til de tre teoretikere Brighenti, Marcuse og Newman har de forskellige holdninger til hvad der er fysiske og symbolske barrierer. Deres tilgang til barriererne er blevet anvendt i analysen, men der kan også være andre faktorer som gør, at fysiske og symbolske barrierer anvendes i byen, uden at borgere lægger mærke til dem. I forhold til de fysiske og symbolske barrierer er der også forskel på i hvilken grad barriererne anvendes. Fysiske barrierer kan være af forskellig udformning og kan have forskellige karakteristika i forhold til hvad de benyttes til. Fysiske barrierer kan sagtens have en god nytte i samfundet, men det afhænger meget af højden og udformningen. Mindre fysiske barrierer kan f.eks. være gode til at afskærme parkeringspladser eller rundt om parker eller legepladser.

Typiske symbolske barrierer i bybilledet kan være ændringer i belægningen eller beplantning. Men de kan også have en mindre synlig indflydelse på borgerne, f.eks. er kommunegrænser symbolske barrierer, som opdeler borgerne fra hinanden.

I forhold de symbolske barrierer kan der argumenteres for at den økonomiske kapital kan være en lige så stor barriere som andre fysiske og symbolske barrierer. Det kan derfor diskuteres om boligmarkedet i Danmark er afhængigt af ens økonomiske kapital, hvilket er afgørende for de enkelte borgers boligmuligheder.

Opdeling af byen

I kapitel 6 bliver det fremlagt, at opdelingen af byen kan være forårsaget af menneskeskabte processer igennem f.eks. byudviklingen. I denne forbindelse er kommunerne en medvirkende faktor, da de har boligområder og boformer i forhold til deres profil, borgernes præferencer samt historiske og politiske beslutninger. De historiske og politiske beslutninger ses specielt i forhold til bystrukturen fra 1960'erne og 1970'erne, hvor almene bebyggelser blev koncentreret i socialdemokratiske kommuner, mens ejerboliger blev koncentreret i de borgerlige kommuner (Andersen & Ærø, 1997; Larsen, 2017).

Igennem specialet er det blevet belyst, at konsekvensen af gated communities og muligvis også bofællesskaber er, at der sker en øget opdeling af borgerne i byen. Det kan dog diskuteres om det virkelig er så slemt som det bliver fremlagt. Nogle vil mene, at opdelingen er en menneskeskabt proces der sker mellem borgerne. Spørgsmålet er, om der reelt er noget forkert i at man bosætter sig med ligesindede eller om det ikke bare er naturligt, som derved kan være svært at forhindre.

Om der er en præferencebåret adskillelse eller en ekskluderende adskillelse mellem gated communities og bofællesskaber kan diskuteres, men som udefrakommende kan det føles som sådan, selvom det ikke er hensigten. Som Bauman (2002) nævner i forhold til ghettoer bliver gåde gated communities og bofællesskaber en frivillig ghetto, hvilket kan henvises tilbage på de to adskillelser.

7.2 Generel diskussion

Det store spørgsmål er dog hvorvidt gated communities og bofællesskaber egentlig kan sammenlignes, da folk generelt har en forestilling om, at det er to vidt forskellige fænomener beboet af vidt forskellige typer af mennesker. De har dog begge en stor social og økonomisk kapital. Gated communities fremstår dog typisk som fremmedfjendske, mens bofællesskaber fremstår som hippityper, der er venlige og imødekommende. Der er generelt mange stereotype opfattelser af de to fænomener.

I kapitel 6 er det blevet forsøgt at sammenligne de to fænomener, men de er begge indbefattet af at være et undefinerbart begreb. For gated communities findes der, ifølge Blakely & Snyder (1997), ni forskellige typer, hvor der er overlap imellem dem. De forskellige gated communities bygger på forskellige principper, men der dog ét grundlæggende princip som går igen, og det er at holde nogen – indbrudstyve, voldsmænd, dørsælgere, lavere socialklasser – ude eller minimere f.eks. biltrafik eller støj i området. Det samme gælder for bofællesskaberne, hvor der også er forskellige typer alt efter hvilke principper de bygger på. Det grundlæggende princip de har tilfælles er villigheden til at indgå i et tæt fællesskab med andre. Fordi der findes så mange forskellige typer og måder at bo på i gated communities og bofællesskaber kan det være svært at konkludere noget konkret.

En anden grund til, at det kan være svært at konkludere noget konkret, er at det er et relativt nyt forskningsområde. Det har derfor været svært at finde relevant litteratur og teori om problemstillingen. Bofællesskaber fremstilles generelt som positive for samfundet. Ud fra resultaterne af dette speciales analyse kan det dog diskuteres om, dette også er sandt. Der blev fundet enkelte videnskabelige artikler, hvor der blev forsket i

bofællesskabers interne fællesskab samt deres relation til omverdenen. I specialet er det blevet fundet, at der mangler mere forskning på dette område. I forhold til gated communities ser forskningen modsat ud. Her er der hovedsagligt forskning med et kritisk syn på gated communities. Spørgsmålet er, om de egentlig også kunne have en positiv indflydelse på samfundet. Det kan diskuteres om det, at beboerne i gated communities føler sig mere trygge i hverdagen ved at bo bag mure kan være positivt for samfundet som helhed, da tryghedsfølelsen derved kan give dem mulighed for interagere med andre mennesker frem for at de eventuelt ville isolere bag lukkede døre og vinduer i deres private hjem.

Der har ligeledes været en mangel på europæisk forskning. Meget af forskningen af specielt gated communities har været baseret på forskning af amerikanske gated communities, hvilket kan være svært at overføre til en dansk kontekst, da samfundsforholdene i USA og Danmark er ret forskellige. Hvis det havde været i en europæisk kontekst, kunne forholdene og derved konklusionerne have været mere lig det der ville kunne findes i Danmark.

7.3 Metodediskussion

Respondenterne

I forbindelse med fortolkningen af respondenternes svar, er der anvendt kritisk commonsense-forståelse, hvilket betyder, at respondenternes svar anvendes som generel fortolkning af fænomenerne set i en bredere teoretisk forståelse (Kvale & Brinkmann, 2015). Dette betyder, at fortolkningen afhænger af interviewerens livsverden (Hansen & Simonsen, 2004). I forhold til de videnskabsteoretiske overvejelser, så har alle respondenterne hver deres livsverden som gør, at de har hver deres kulturelle forståelse som også er påvirket af de oplevelser de har været gennem (Hansen & Simonsen, 2004). De enkelte respondenter har derved forskellige opfattelser af verden efter hvilken position de har i samfundet. Således vil respondenterne fra bofællesskabet, kommunerne og forskerne ikke nødvendigvis have den samme forestilling om de to fænomener, men giver i stedet forskellige fortolkninger af *virkeligheden* og *verden*. De to fænomeners påvirkning kan ikke ses direkte på samfundet ud over den måde de fysiske strukturer påvirker samfundet på.

Der er mange forskellige diskurser i byen, som ikke alle er lige nemme at observere. De forskellige respondenter giver dermed deres forståelse ud fra deres livsverden, og der er dermed mange forskellige måder at se byen på. Det samme kan siges om de forskellige teoretikere der er blevet brugt i specialet. Hver især har de et syn på verden og mener, at dét er virkeligheden i forhold til deres observation. Det endegyldige svar vil derfor være svært at observere i forhold til de sociale fænomener, som findes i byen.

John Andersen gav markedsmekanismen skylden for, at byernes strukturer udvikler sig som det gør. Dermed er hans livsverden anderledes end Henrik Gutzon Larsen der ser byernes udvikling som en naturlig konsekvens af byudviklingen. Planlægger B var farvet af dækningen af planerne om gated communities i efteråret og brugte mange eksempler på Trylleskoven i Solrød Kommune (det område, hvor René Sindlev havde

ønske om at etablere et gated community). I forhold til Planlægger As holdning til gated communities kan det diskuteres om hun var delvis farvet af den forklaring hun fik på fænomenet. Det blev dog forsøgt at være neutral.

I forhold til brug af interview, ville det have givet et kompleks billede af fænomenerne hvis der var blevet brugt flere respondenter. De nedenstående overvejelser kunne have nuanceret analysen mere end de fem interviews der blev afholdt. Interviewene med John Andersen og Henrik Gutzon Larsen gav nye idéer til andre brugbare teorier eller andre interessante personer som kunne have belyst specialet ekstra. Men grundet det tidsmæssige perspektiv var dette ikke en mulighed.

Det kunne have givet en mere nuanceret analyse ved at bruge mindst ét ekstra bofællesskab, da respondenterne i Holdepunktet overordnet har de samme grundværdier. Et bofællesskab med andre grundværdier kunne have givet et mere nuanceret billede af de nye bofællesskaber i Danmark.

I forlængelse af interviewet fra Holdepunktet blev hovedpointerne nedskrevet, men analysen ville have været bedre understøttet, hvis interviewet var blevet optaget, hvorved hele konteksten ville være kommet med.

De to kommuner, der er repræsenteret, har begge et forhold til fænomenerne; Solrød Kommune i forhold til *gated community* og Roskilde Kommune i forhold til *bofællesskab*. Hvis der havde været en mere neutral kommune, kunne fokuset fra kommunernes side måske have været mere nuanceret og mere objektiv. Endvidere kunne det have været relevant at have kontaktet et medlem af et byråd eller en borgmester, f.eks. fra Roskilde Kommune eller Furesø Kommune, for at få svar på hvorfor de er så interesseret i at bygge bofællesskaber i disse år.

Idealtyperne der er anvendt i forhold til interviewguidesne, har givet grundlag for de stereotyper der er blevet diskuteret i diskussionen.

I forhold til bofællesskabernes eksterne fællesskab kunne det have været relevant at spørge naboer til bofællesskaber om deres oplevelse af, om beboerne i bofællesskabet lukker sig om sig selv. I forhold til analysen blev bofællesskabernes eksterne fællesskab ikke analyseret på samme måde som det eksterne fællesskab i gated communities.

Observationer

De forhold, observationerne blev foretaget under før analysearbejdet viste sig, at give nogle udfordringer. Det kunne have været en fordel at komme ud i felten i forbindelse med udarbejdelsen af analysen. På den måde kunne der være blevet taget flere billeder af strukturen af bofællesskaberne, som kunne have understøttet analysen bedre. Men dette var ikke muligt grundet bofællesskabernes geografiske placering. I tillæg til dette, udarbejdes specialet på Aalborg Universitet i Aalborg, og de fleste nyetablerede bofællesskaber findes på Sjælland, jf. (bilag 1).

Validitet

I dette afsnit vil der blive foretaget en vurdering af henholdsvis den interne og den eksterne validitet, da de hver især kan have betydning for specialets konklusion (de Vaus, 2001). Den interne validitet ses i forhold til den anvendte teori og metode som er benyt-

tet til analysen. Den eksterne validitet skal ses i forhold til, om det opnåede resultat kan generaliseres (de Vaus, 2001) omkring fænomenerne gated communities og bofællesskaber i Danmark.

For at sikre den interne validitet i forhold til analysen, er der anvendt teoretiske begreber – *fællesskab, tryghed, fysiske og symbolske barrierer, planlægning* – i interviewguiden. Teorierne er ikke anvendt direkte i interviewguidesne, men ligger til grund for udformningen af interviewspørgsmålene. Derudover er der anvendt metodetriangulering: Interview, dokumentanalyse og observation. Denne triangulering kan medvirke til at belyse analysen i forhold til forskningsspørgsmålet og øge validiteten (de Vaus, 2001). Den interne validitet ville have stået stærkere, hvis undersøgelsen med bofællesskabernes naboer var blevet udført, jf. underafsnittet om respondenterne i afsnit 7.3.

I forhold til den eksterne validitet vurderes det, at der ikke kan generaliseres ud fra resultatet af analysen. Hvis det skulle have været muligt at generalisere skulle der være foretaget en dybere analyse, hvor flere bofællesskaber – både nyetablerede og veletablerede – blev kontaktet og hørt i forhold til de teoretiske begreber. Derudover ville det have været relevant at tage kontakt til et skandinavisk gated community og have talt med nogle beboere om de teoretiske begreber og derved undersøge fællesskabsfølelsen indenfor murene.

Den eksterne validitet kunne have været styrket, såfremt der havde været flere respondentgrupper, f.eks. flere kommuner og bofællesskaber med en mere varieret aldersrepræsentation.

Reliabilitet

I dette afsnit vil fokus være på reliabiliteten i forhold til specialet. Reliabiliteten skal ses i forhold til om det producerede materiale kan reproducere på et senere tidspunkt af andre forskere (Kvale & Brinkmann, 2015). Gennemsigtigheden er derfor vigtig i forhold til den anvendte metode af dataindsamlingen og, ikke mindst, behandlingen af data set i forhold til de teoretiske begreber, jf. kapitel 4.

Der kan være forhindringer forbundet med at reproducere produktet på et senere tidspunkt. Respondenterne kan have ændret mening i forhold til fænomenerne. Desuden kan deres livsverden blive ændret gennem deres kulturelle oplevelser. Derudover ses en generel samfundsudvikling som betyder, at respondenternes livsverden ændrer sig og deres svar derfor på et senere tidspunkt ikke vil være identiske med svarene, som præsenteres i dette speciale.

I forhold til observationerne af både nyetablerede og veletablerede bofællesskaber kan det argumenteres, at tolkningen af observationen vil være anderledes, hvis den samme observation foretages på et senere tidspunkt. Forstået på den måde, at de symbolske barrierer formodentlig vil være mere synlige i byens strukturer end de er nu. Foruden dette afhænger observationen og dens tolkning ligeledes af observatørens livsverden (Hansen & Simonsen, 2004).

Der er udarbejdet fem forskellige slags interviewguides; to til kommunerne, to til forskerne og et til beboerne i Holdepunktet. De enkelte interviewguides adskiller sig fra

hinanden og kan give forskellige former for tolkninger. I forbindelse med interviewene var oplevelsen, at enkelte spørgsmål ikke blev forstået korrekt. Der kunne have været foretaget pilotinterview, men grundet fem forskellige slags interviewguides blev dette fravalgt. Det kunne dog have været en fordel i forhold til at identificere de mere uspecificerede spørgsmål og derved øge reliabiliteten. Erfaringen var, at nogle af spørgsmålene burde være stillet på en anden måde. I forhold til interviewene manglede der at blive spurgt ind til *tryghed* om f.eks. Baumans *individtyper*, jf. afsnit 4.2. Denne usikkerhed kunne et pilotinterview måske have ændret, men som mange af respondenterne udtalte, så er spørgsmål vedrørende tryghed vanskelige at besvare, fordi det opfattes individuelt. Dette har betydet, at det var svært at analysere *tryghed* som et teoretisk begreb. I forbindelse med analysearbejdet blev det fundet problematisk, at der ikke var nok empiri om tryghed. Det kunne have været godt, hvis trygheden/utrygheden var blevet nærmere undersøgt, f.eks. igennem et spørgeskema blandt danskerne. På denne måde kunne holdningen til gated communities også være blevet mere nuanceret.

I og med at specialet omhandler samfundsstrukturer og -tendenser samt at respondenternes holdninger kan ændre sig over tid, kan det diskuteres om produktet kan reproduceres på et senere tidspunkt.

Yderligere kan det diskuteres om fokus i specialet i højere grad skulle have været på én af problemstillingerne, f.eks. modstanden mod gated communities, som er medbestemmende for accepten af gated communities og bofællesskaber. Dette kunne have givet en dybere analyse af forskningsspørgsmålet, hvorved konklusionen muligvis var blevet mere konkret.

Det forhold, at der i specialet arbejdes med flere teoretiske begreber, vurderes at kunne medvirke til forståelsen af de kausale sammenhænge af påvirkningen af bystrukturen set i forhold til forskningsspørgsmålet. Gated communities fremstår ekskluderende overfor samfundet på grund af de fysiske barrierer såsom mure og hegn rundt om de lukkede boligområder. Dette opfattes som en direkte afstandstagen til det kollektive fællesskab, som samfundet består af. Bofællesskaber fremstår ekskluderende grundet symbolske barrierer, som f.eks. den fysiske struktur i bofællesskabet samtidig med at beboerne kan få nok i deres eget interne fællesskab. Fysiske og symbolske barrierer har dermed en betydning for sammenhængskraften i samfundet. Foruden dette har de ligeledes en betydning for tryghedsfølelsen i samfundet. Tryghedsfølelsen har en betydning for om et samfunds borgere begynder at forskanse sig i lukkede boligområder. I den fysiske planlægning i byen er det derfor vigtigt at have øje for, hvordan de fysiske strukturer i byen påvirker byens borgere.

Endvidere vurderes det, at specialet kan finde anvendelse som baggrundsviden for en videre undersøgelse af de teoretiske begreber set i forhold til problemstillingen.

8 Konklusion

I dette speciale er der blevet undersøgt hvilke forskelle, der ses mellem gated communities og bofællesskaber i forhold til at identificere, hvorfor *bofællesskab* som boform er accepteret i Danmark, når *gated community* som boform mødte modstand i sensommeren 2016. Denne forskel er fundet interessant at undersøge, da bofællesskaber kan medføre nogle af de samme konsekvenser for samfundet som gated communities.

Gated communities er boligområder som er lukket af for resten af samfundet ved brug af fysiske barrierer såsom mure eller hegn, hvormed de fremstår som fremmedfjendske. Bofællesskaber fremstår, derimod, typisk som åbne og imødekomende. Der er dog eksempler på, at bofællesskaberne ubevidst kommer til at fremstå som lukkede for omverdenen i forbindelse med symbolske barrierer. De symbolske barrierer kan både være den fysiske struktur samt at det tager tid og ressourcer at opretholde et fællesskab, hvorved beboerne let kan få nok i deres eget interne fællesskab. Denne konsekvens er, at bofællesskaberne virker ekskluderende overfor samfundet, selvom det ikke er hensigten.

Begge fænomener kan dermed være medvirkende til, at der opstår stereotype opfattelser og misforståelser ude i samfundet. Dette opstår bl.a. når en gruppe skiller sig ud fra resten af samfundet. For gated communities gælder det f.eks. at beboerne kan miste den sociale kontakt til medborgere i samfundet, hvorved beboerne i gated communities kan begynde at danne stereotype opfattelser som fører til misforståelser. Omvendt kan beboerne i gated communities ligeledes blive sat i én samlet bås, selvom der lever forskellige typer mennesker i de forskellige typer af gated communities. Dette gælder også for beboerne i bofællesskaber, hvor der i det øvrige samfund kan opstå en stereotyp opfattelse af beboerne, da de skiller sig ud fra samfundet.

Problemet viser sig ved at begge fænomener er omgivet af en stærk privatsfære, som kan være vanskelig at bryde. I forhold til bofællesskaber har kommunen, igennem lokalplanen, dog i større grad mulighed for at påvirke privatsfæren, ved at udstikke rammer for omfanget af offentligt tilgængelige arealer i området. Hvis der bliver etableret gated communities i Danmark, har kommunen ikke samme mulighed, da gated communities er omkranset af en mur, og området indenfor murene er private. De offentlige arealer i et bofællesskab vil være med til at skabe en åbenhed overfor samfundet.

Ens for begge fænomener er, at beboersammensætningen ofte er præget af homogenitet i forhold til hvilken socialgruppe man tilhører, hvor det i begge tilfælde typisk er fra middelklassen og op. Det er dermed ikke alle som har råd til at bo i hverken et gated community eller et bofællesskab. Fænomenerne kan dermed være med til at øge den sociale segregation i samfundet grundet den stærke sociale og økonomiske kapital indenfor områderne.

Mediedækningen har også en medvirkende faktor for den manglende accept af boformen gated community. Medierne har en indflydelse på, hvordan befolkningen forstår et

fænomen, som de måske ikke har så meget viden om. I medierne bliver gated communities fremlagt som negative, hvilket er med til at fremme modstanden. I forbindelse med mediedækningen af gated communities, blev der ligeledes sat spørgsmålstegn ved danskernes tryghedsfølelse i forhold til om de var blevet mindre trygge i samfundet, da gated communities bygger på folks utryghed.

Bybilledet kan nemt blive inddelt i mindre lukkede samfund, hvorved veje og gader bliver til ikke-steder, som ikke føles sikre at færdes i, da det kan føles som om, der ingen forbindelse er til ens medborgerne på den anden side af barriererne. Dette kan være gældende for både gated communities og bofællesskaberne.

Da begge fænomener er udefinerbare, i og med, at der ikke findes en klar definition af hverken *gated community* eller *bofællesskab*, da er det vigtigt at være påpasselig med at konkludere noget konkret. Noget kunne dog tyde på, at den store forskel mellem gated communities og bofællesskaber er, at gated communities er omkranset af en fysisk uigennemtrængelig barriere såsom en mur. Dette kan være bestemmende for hvorfor den pågældende boform er accepteret eller ej. Mure og andre fysiske barrierer signalerer en direkte afstandstagen overfor samfundet. De er medvirkende til at skabe en os-kontra-dem-følelse. Bofællesskaber, derimod, har ingen fysiske barrierer, hvor intentionen er at signalere en direkte afstandstagen. De ligner tværtimod andre boligområder, om end husene både ligger tættere og er placeret anderledes i forhold til hinanden, samt at der findes en større privatsfære i området i forhold til hvad der findes i andre boligområder. Det skal også bemærkes, at fænomenet er dansk, hvilket ligeledes kan have en indflydelse på accepten.

I diskussionen blev det diskuteret, om der ikke allerede findes gated communities i en mild grad i Danmark, og om det derfor ikke kun er et spørgsmål om tid, hvornår det første gated community bliver etableret. Men det er igen graden af lukkethed, der har indflydelse på om den ene boform er mere accepteret end den anden.

Det kan derfor konkluderes, at det er vanskeligt at sige noget konkret om, hvilken betydning gated communities og bofællesskaber har på samfundet. Begge fænomener kan fremstå ekskluderende overfor samfundet, dog er graden af eksklusionen forskellig. De fysiske og symbolske barrierer har en indflydelse på accepten af, hvorfor bofællesskaber er accepteret frem for gated communities. Derudover er der også det anliggende, at gated communities privatiserer områder, hvor denne planlægningsstrategi ikke anvendes i Danmark.

Det kan konkluderes, at gated communities på nuværende tidspunkt ikke er muligt at opføre i Danmark i forhold til den gældende planlægning. I forhold til danskernes tryghedsfølelse er det ikke fordi, der er tendenser som tyder på, at danskerne er blevet mere utrygge i forhold til at gated communities er ”nødvendige” i Danmark på nuværende tidspunkt.

9 Perspektivering

I specialet er der blevet arbejdet med de problemstillinger, der optræder i forbindelse med gated communities og bofællesskaber, hvilke ligheder og forskelle der er mellem dem, samt hvorfor bofællesskaber er accepteret i Danmark som boform. Denne perspektivering tager udgangspunkt i problemstillingen samt hvad de enkelte teoretiske begreber kan have af betydning fremadrettet.

Først og fremmest retter specialet rettet sig mod spørgsmålet om bofællesskaber kan sammenlignes med gated communities. Med henblik på at belyse dette spørgsmål yderligere, vil det være relevant at foretage en mere dybdegående undersøgelse af bofællesskabers indflydelse på samfundet, foretaget på samme måde som Blakely & Snyder undersøgte gated communities i USA. På den måde vil det blive be- eller afkræftet om bofællesskaber har de samme tendenser som gated communities.

Hvis de fremlagte tendenser i specialet er sande, hvor fører det så hen i Danmark? I den forbindelse, vil det være nærlæggende at lave en dybere undersøgelse af, hvilken indflydelse bofællesskaberne har i Danmark. Det er relevant at se på, hvor mange bofællesskaber der er i Danmark, i forhold til hvor stort et problem bofællesskaberne eventuelt kan have for det danske samfund i relation de sociale konsekvenser der blev analyseret i specialet. Bofællesskaberne er stadig en relativ lille boform, så hvis beboerne i et bofællesskab kun vil det interne fællesskab, er det så reelt et problem for sammenhængskraften i samfundet?

Det er ligeledes interessant at undersøge hvorfor der er opført gated communities i et nordisk land som Sverige. Hvilke samfundsændringer er der sket i Sverige de seneste år, som gør, at der opstår gated communities? Kan det skyldes den øgede globalisering og EU's frie bevægelighed?

Normalt sammenligner Danmark sig med Sverige, så derfor er det relevant at stille spørgsmålet om disse samfundsændringer kan overføres til Danmark, og der via den vej kan opføres gated communities i Danmark?

I denne forbindelse vil det være relevant at undersøge, om der er sket en ændring i tryghedsfølelsen i Sverige og derefter sammenligne den med tryghedsfølelsen i Danmark. Er der tendenser som kan overføres til en dansk kontekst i forhold til at vurdere om gated communities er på trapperne i Danmark?

Det er endvidere relevant at undersøge tendenserne indenfor opførelse af mure. Gennem de seneste år har der været en tendens til, at der er kommet et politisk fokus på at holde

nogle ude eller inde bag mure. Det kan bl.a. ses ved Ungarns grænser, hvor der er bygget et hegn for at holde f.eks. flygtninge ude i forbindelse med krigen i Syrien. Tendensen kan også ses i USA, hvor præsident Trump forsøger at bygge en mur for at holde sydamerikanske immigranter ude.

De fleste mennesker lukker sig ikke frivilligt inde, men det ser ud til at der i fremtiden vil være mere fokus på dette område. Spørgsmålet er, om vi i fremtiden vil mure os fysisk inde for at undgå udefrakommende. Vil det i fremtiden være sådan, at for at komme ind i et boligområde skal man høre til området, for at få adgang? Vil fremtidens boligområder så være rettet efter hvilken socioøkonomisk indkomst man er en del af? Endvidere er det nærliggende at undersøge om fremtidige fællesskaber vil ske via virtuelle platforme. Vil ovenstående være med til at ændre på fællesskabsfølelsen i samfundet, hvorved sammenhængskraften dermed ændres og der på den måde sker en opløsning af det senmoderne samfund?

I forhold til fællesskabsfølelsen vil det være relevant at undersøge om den, både hvad angår indenfor og udenfor murene, er den samme i de almene boligforeninger som i bofællesskaberne. I denne forbindelse kan det ligeledes være relevant at undersøge om almennyttige bofællesskaber reelt omfavner forskellige socialklasser, jf. afsnit 7.1.

Litteraturliste

- ANDERSEN, P. B. (2016) Kommuner: Nej tak til mure og vagter om boligområde. *DR Nyhederne*. [Online] 24. oktober. Tilgængelig fra: <https://www.dr.dk/nyheder/regionale/hovedstadsomraadet/kommuner-nej-tak-til-mure-og-vagter-om-boligomraade> [set: 27-03-17]
- ANDERSEN, H. S. & ÆRØ, T. (1999) Hvorfor koncentrerer de dårligst stillede i bestemte by- og boligområder? – om segregation og årsagerne til den. I: Kristensen, H. (red). *Bypolitik, kvarterløft og velfærd: En antologi*. København: Statens Byggeforskningsinstitut
- ANDERSEN, J. (2017) *Interview med John Andersen den 5. maj 2017*. Aalborg Universitet København. [Forfatterne er i besiddelse af optagelsen]
- ANDERSEN, J., HEDE, A. & ANDERSEN, G. (2015) *Tryghedsmåling 2015: Den lange vej ud af krisen*. Virum: TrygFonden
- ANDERSEN, L. S. & HEILSKOV, N. A. (2016) Drømmen om at bo bag mur og hegn er kommet til Skandinavien. *Dagbladet Information*. [Online] 27. august. Tilgængelig fra: <https://www.information.dk/mofo/droemmen-bo-bag-mur-hegn-kommet-skandinavien> [10-01-17]
- ATKINSON, R. & BLANDY, S. (2006) Introduction: International Perspectives on The New Enclawism and the Rise of Gated Communities. I: Atkinson, R. & Blandy, S. (red). *Gated Communities*. London: Routledge. s. vii-xvi
- AUGÉ, M. (2008) *Non-places: An introduction to supermodernity*. London: Verso
- BALTZER, U. (2017) Nej til boligområder bag beskyttede mure i Danmark. *Bedre Hjem*. [Online] (1). s. 40-41. Tilgængelig fra: <https://www.e-pages.dk/bolius/129/40> [set: 14-05-17]
- BANNISTER, J. & FYFE, N. (2001) Introduction: Fear and the City. *Urban Studies*. 38. (5-6). s. 807-813.
- BANNOR-KRISTENSEN, D. (2013) Bofællesskaber bliver mere og mere populære hos danskerne. *DR Nyhederne*. [Online] 2. juni. Tilgængelig fra: <http://www.dr.dk/nyheder/indland/bofaellesskaber-bliver-mere-og-mere-populaere-hos-danskerne> [set: 14-05-17]
- BAUMAN, Z. (2002) *Fællesskab: En søgen efter tryghed I en usikker verden*. København: Hans Reitzels Forlag
- BJERRING, D. (2016) Nej til rigmandsghetto i Solrød Kommune. *Lokalavisen Solrød*. 23. august. s. 6.
- BLAKELY, E. J. & SNYDER, M. (1997) *Fortress America: Gated Communities in the United States*. Washington D.C.: Brookings Institution Press
- BLAKELY, E. J. (2012) Gated Community. I: Carswell, A. T. (red.). *Encyclopedia of Housing*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- BLANDY, S. & LISTER, D. (2004) Gated Communities: (Ne)Gating Community Development. I: Atkinson, R. & Blandy, S. (red). *Gated Communities*. London: Routledge. s. 97-111.

- BRIGHENTI, A. M. (2009) Walled urbs to to urban walls – and return? On the social life of walls. I: Brighenti, A. M. (red). *The wall and the city / Il muro e la città / Le mur et la ville*. Trento: Professionaldreamers
- BRUUN, H. H. (2003) En klassiker – død eller levende? Hvad skal vi med Max Weber i dag?. *Dansk Sociologi*. 14. (4). s. 61-75.
- CHIODELLI, F. (2015) Differences and similarities among cohousing, gated communities and other kinds of homeowners associations: A reply to Ruiiu. *GSSI Urban Studies Working Papers*. 22. s. 1-15.
- CHIODELLI, F. & BAGLIONE, V. (2014) Living together privately: for a cautious reading of cohousing. *Urban Research & Practice*. 7. (1). s. 20-34.
- DANSK BYPLANSLABORATORIUM (2016). *Opslag fra den 26. oktober 2016*. [Online] Tilgængelig fra: <https://www.facebook.com/DanskByplanlaboratorium/?fref=ts> [set: 29-05-17]
- DELANTLY, G. (2003) *Community*. London: Routledge
- de VAUS, D. (2001) *Research design in social research*. 2. udgave. London: SAGE
- de VRIES, S. (2016) Professor om Sindlevs minisamfund: ”Det er en reaktion på utryghed”. *Børsen* [Online] 18. august. Tilgængelig fra: <http://borsen.dk/nyheder/avisen/artikel/11/148430/artikel.html> [set: 26-05-17]
- DR NYHEDERNE (2016) VIDEO Dansk milliardær vil bygge ’gated community’. *DR Nyhederne* [Online] 24. oktober. Tilgængelig fra: <http://www.dr.dk/nyheder/penge/video-dansk-milliardaer-vil-bygge-gated-community#!/> [set: 27-03-17]
- ECO-VILLAGE (N.D.) *Eco-Village* [Online] Tilgængelig fra: <http://eco-village.dk/> [set: 10-04-17]
- ECO-VILLAGE (2017a) *Bofællesskaber, Ørestad Syd*. [Online] Tilgængelig fra: <http://eco-village.dk/Opskrivning/%C3%B8restad%20syd%2C%20k%C3%B8benhavn.html> [set: 16-05-17]
- ECO-VILLAGE (2017b) *Eco-Village Facebookside*. [Online] Tilgængelig fra: <https://www.facebook.com/ecovillagedk/> [set: 31-05-17]
- ENGELBRECHT, S. & PILGAARD, R. (2016) Bofællesskaber gavner udkanten. *Kommunen*. [Online] Tilgængelig fra: <https://kommunen.dk/bofaellesskaber-gavner-udkanten/> [set: 26-04-17]
- FARTHING, S. (2016) *Research design in urban planning*. London: SAGE
- FURLONG, P. & MARSH, D. (2010) A Skin Not a Sweater: Ontology and Epistemology in Political Science. I: Marsh, D. & Stoker, G. (red). *Theory and Methods in Political Science*. 3. udgave. Hampshire: Palgrave Macmillan
- GEHL, J. (1971) *Livet mellem husene*. København: Arkitektens Forlag
- GIDDENS, A. (1996) *Modernitet og selvidentitet – selvet og samfundet under sen-moderniteten*. København: Hans Rietzels Forlag
- GLASZE, G. (2004) Some reflections on the Economic and Political Organisation of Private Neighbourhoods. I: Atkinson, R. & Blandy, S. (red). *Gated Communities*. London: Routledge. s. 34-46

- HANSEN, F. & SIMONSEN, K. (2004) *Geografiens videnskabsteori – en introducerende diskussion*. Frederiksberg C: Roskilde Universitetsforlag
- HOLDEPUNKTET (2017a) *Interview beboer A fra bofællesskabet Holdepunktet, Furesø Kommune*. [Interview] 4. maj 2017.
- HOLDEPUNKTET (2017b) *Interview beboer B fra bofællesskabet Holdepunktet, Furesø Kommune*. [Interview] 4. maj 2017.
- HORNUM, P. (N.D.) *Mister vi fællesskabet, mister vi os selv*. [Online] Tilgængelig fra: <http://www.folkekirken.dk/aarets-hoejtider/paaske/faellesskab/mister-vi-faellesskabet-mister-vi-os-selv> [set: 25-05-17]
- HUSET MANDAG MORGEN & TRYGFONDEN (2004) *Tryghedsrapport 2004: en analyse af danskernes tryghed og utryghed, Del 1-3*. København: Huset Mandag Morgen & TrygFonden
- HØJBERG, H. (2013) Hermeneutik – Forståelse og fortolkning i samfundsvidenskaberne. I: Fuglsang, L., Olsen, P. B. & Rasborg, K. (red). *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne: På tværs af fagkulturer og paradigmer*. 3. udgave. Frederiksberg C: Samfundslitteratur
- IFVERSEN, K. R. S. (2016) Arkitekturredaktøren: Havnepromenaden skal ikke ejes af rethaveriske og asociale boligforeninger. *Politiken*. [Online] 21. august. Tilgængelig fra: <http://politiken.dk/ibyen/byliv/art5633093/Arkitekturredakt%C3%B8ren-Havnepromenaden-skal-ikke-ejes-af-rethaveriske-og-asociale-boligforeninger> [set 14-05-17]
- JACOBS, J. (1974) *The Death and Life of Great American Cities: Failure of Town Planning*. Harmondsworth, Middelsex: Penguin Books
- JACOBSEN, M. H. (2012) Zygmunt Bauman og storbyens mismod. I: Andersen, J., Freudendal-Pedersen, M., Koefoed, L., & Larsen, J. (red). *Byen i bevægelse: Mobilitet – Politik – Performativitet*. Frederiksberg C: Roskilde Universitetsforlag
- JUUL, H. (2009) *Byens rum 2 – Det kendte i det fremmede*. København: Realdania
- KASPERSEN, L. B. (2015) *Anthony Giddens* [Online] Tilgængelig fra: http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Sociologi/Sociologer/Anthony_Giddens [set: 01-05-17]
- KOCH, C. (2013) Kritisk realisme. I: Fuglsang, L., Olsen, P. B. & Rasborg, K. (red). *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne: På tværs af fagkulturer og paradigmer*. 3. udgave. Frederiksberg C: Samfundslitteratur
- KRISTENSEN, H. & ANDERSEN, H. S. (2009) *Befolkningens boligønsker*. København: Center for Bolig og Velfærd – Realdania Forskning
- KROKFORS, K. (2012) Co-Housing in the Making. *Built Environment*. 38. (2). s. 309-314.
- KVALE, S. & BRINKMANN, S. (2009) *Interview – Introduktion til et håndværk*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.
- KVALE, S. & BRINKMANN, S. (2015) *Interview – Introduktion til et håndværk*. 3. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.
- LARSEN, H. G. (2017) *Interview med Henrik Gutzon Larsen den 9. maj 2017*. Aalborg Universitet Aalborg [Forfatterne er i besiddelse af optagelsen]

- LARSEN, H. G. & HANSEN, A. L. (2012) Retten til byen. I: Andersen, J., Freudendal-Pedersen, M., Koefoed, L., & Larsen, J. (red). *Byen i bevægelse: Mobilitet – Politik – Performativitet*. Frederiksberg C: Roskilde Universitetsforlag.
- LARSEN, J. N. & ANDERSEN, H. T. (2011) De opdelte byer. *Byplan*. 63. (3). s. 8-12.
- LE GOIX, R. (2004) Gated Communities: Sprawl and Social Segregation in Southern California. I: Atkinson, R. & Blandy, S. (red). *Gated Communities*. London: Routledge. s. 131-151
- LEMANSKI, C. (2010) Gated Community. I: Hutchinsion, R. (red.). *Encyclopedia of Urban Studies*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- LONGHURST, R. (2013). Semi-structured Interview and Focus Groups. I: Clifford, N., French, S. & Valentine, G. (red). *Key Methods in Geography*. London: SAGE.
- LOW, S. (2003) *Behind the Gated: Life, security, and the pursuit of happiness in fortress America*. New York: Routledge
- LUMHOLT, K. (2017) Det senmoderne menneske søger landsbyen. Såvel i byen som på landet. *Kristeligt Dagblad* [Online] 29. maj. Tilgængelig fra: https://www.kristeligt-dagblad.dk/debat/det-senmoderne-menneske-soeger-landsbyen.-saavel-i-byen-som-paa-landet?utm_campaign=post&utm_content=news&utm_medium=social&utm_source=facebook [set: 29-05-17]
- LYNGGAARD, K. (2010) Dokumentanalyse. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.). *Kvalitative metoder: En grundbog*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag
- MADSEN, C. R. (2017) Tilliden visner bag lås og slå. *Jyllands-Posten, kronik*. [Online] 21. februar. Tilgængelig fra: <http://jyllands-posten.dk/debat/kronik/ECE9361344/tilliden-visner-bag-laas-og-slaa/> [set: 13-05-17]
- MARCUS, C. C. (2000) Site planning, building design and a sense of community: An analysis of six cohousing schemes in Denmark, Sweden, and The Netherlands. *Journal of Architectural and Planning Research*. 17. (2). s.146-163.
- MARCUSE, P. (1997) Walls of Fear and Walls of Support. I: Ellin, N. (red). *Architecture of Fear*. New York: Princeton Architectural Press
- MCCAMANT, K. & DURRETT, C. (1994) *Cohousing: a contemporary approach to housing ourselves*. 2. Udgave. Berkeley, Californien: Ten Speed Press
- MINISTERIET FOR BY-, BOLIG-, OG LANDDISTRIKT. (2015) *Fremtidens parcelhuskvarterer – Forudsætning, krav og behov*. København: Ministeriet for By-, Bolig- og Landdistrikt
- MORTENSEN, M. W. (2016) Milliardær vil skabe sikret samfund i Solrød. *Berlingske Business*. [Online] 18. august. Tilgængelig fra: <http://www.business.dk/ejendomme/milliardaer-vil-skabe-sikret-samfund-i-solroed> [set 13-05-17]
- NAVNE, D. (1987) *At bo i bofællesskab – en bog om kollektiver og bofællesskaber*. København: Arkitektens Forlag
- NEWMAN, O. (1972) Territoriality. I: Newman, O. (red.). *Defensible Space: Crime Prevention Through Urban Design*. New York: The Macmillan Company

- NØRGAARD, H., ÆRØ, T. & NIELSEN, S. L. (2006) *Tryghed i parcelhusområder*. Hørsholm: Statens Byggeforskningsinstitut
- NØRSKOV, K. (2017) *Teori bag brug af idealtyper*. [Online] Tilgængelig fra: <http://www.interkulturel.com/teori-bag-brug-af-idealtyper> [Set d. 17-04-2017]
- PEDERSEN, E. O. & TOFT, P. (2013) Positivism og post-positivism. I: Fuglsang, L., Olsen, P. B. & Rasborg, K. (red). *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne: På tværs af fagkulturer og paradigmer*. 3. udgave. Frederiksberg C: Samfundslitteratur
- RASMUSSEN, B. et al. (1997) *Sættedammen i 25 år*. Hillerød: Sættedammen v/ Sven Illeris
- RETSINFORMATION (2008) *Bekendtgørelse af lov om hegn*. [Online] Tilgængelig fra: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=174774#id0288037a-dfa1-4f5f-b9b8-b107157bcda9> [set: 17-05-17]
- ROSKILDE KOMMUNE. (2017) *Interview med Dorte Olsen den 3. maj 2017*. Roskilde Kommune. [Forfatterne er i besiddelse af optagelsen]
- ROITMAN, S. (2004) Who Segregated Whom? The Analysis of a Gated Community in Mendoza, Argentina. I: Atkinson, R. & Blandy, S. (red). *Gated Communities*. London: Routledge. s. 112-130
- RUIU, M. L. (2014) Differences between Cohousing and Gated Communities: A Literature Review. *Sociological Inquiry*. 84. (2). s. 316-335.
- RUIU, M. L. (2016) The Social Capital of Cohousing Communities. *Sociology*. 50. (2). s. 400-415.
- SCHERG, R. H. (2013) *Kriminalpræventiv og utryghedsforebyggende miljø- og byplanlægning: En vidensopsamling*. København: Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet København
- SÉGUIN, A. (2010) Gated Community. I: Warf, B. (red.). *Encyclopedia of Geography*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- SELSING, E. A. (2016) Eva Agnete Selsing: Der vil vi godt bo. *Berlingske*. [Online] 21. august. Tilgængelig fra: <http://www.b.dk/kommentarer/der-vil-vi-godt-bo> [set: 13-05-17]
- SKOU, H. M. & MADSEN, C. N. (2014) *Guide til mere trygge byer: Byplanlægning, der skaber tryghed*. Glostrup: Det Kriminalpræventive Råd & TrygFonden
- SOLRØD KOMMUNE (2016) *Intet gated community på vej i Solrød*. [Online] Tilgængelig fra: <http://www.solrod.dk/kommunen/nyheder/nyheder/2016/aug/intet-gated-community-paa-vej-i-solroed> [set: 27-03-17]
- SOLRØD KOMMUNE. (2017) *Interview med Sune Pedersen den 3. maj 2017*. Solrød Kommune. [Forfatterne er i besiddelse af optagelsen]
- TORPE, L. (2014) *Social kapital*. I: Greve, B., Jørgensen, A. & Larsen, J. E. (red.). *Det danske samfund*. København: Hans Reitzels Forlag
- TURKINGSON, A. (2010) Making Observations and Measurements in the Field. I: Clifford, N., French, S. & Valentine, G. (red.) *Key Methods in Geography*. London: SAGE

- UDLÆNDINGE-, INTEGRATIONS- OG BOLIGMINISTERIET. (2016a) *DELEBY: Bofællesskaber som drivkraft for regional udvikling*. København: Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet.
- UDLÆNDINGE-, INTEGRATIONS- OG BOLIGMINISTERIET. (2016b) *Fremtidens bofællesskaber – i funktionstømte bygninger i storbyen, provinsbyen og på landet*. København: Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet.
- VEDEL-PETERSEN, F., JANTZEN, E. B. & RANTEN K. (1988) *Bofællesskaber: En eksempelsamling*. Hørsholm: Statens Byggeforskningsinstitut
- WEBER, M. (1994) Om teori og teoretisk begrepsdannelse. I: Weber, M. (red). *Magt og bureaukrati: Essays om politik og klasse, samfundsforskning og værdier*. Frederiksberg: DET lille FORLAG
- WESTIN, J. (2015) Här kan du bo bakom murar och spärrar. *Aftonbladet*. [Online] 13. april. Tilgængelig fra: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article20618163.ab> [set: 14-05-17]

Figurer:

- Google Maps (2017a) Søgt på: Silver Creek Valley Country Club, San Jose, California
- Google Maps (2017b) Søgt på: Marblehead, San Clemente, California
- Google Maps (2017c) Søgt på: Cleary Boulevard, Plantation, Florida
- Google Maps (2017d) Søgt på: Sættedammen, Hillerød
- Google Maps (2017f) Søgt på: Pionervej, Farum
- Google Maps (2017e) Søgt på: Lange Eng, Albertslund
- Google Street View (2011a) Koordinater: 34°10'51.9"N 118°47'23.9"W
- Google Street View (2011b) Koordinater: 26°07'59.7"N 80°16'31.1"W
- Google Street View (2014) Koordinater: 33°26'32.2"N 117°37'22.8"W
- Google Street View (2015a) Koordinater: 37°16'42.8"N 121°46'32.9"W
- Google Street View (2015b) Koordinater: 38°48'16.2"N 121°20'08.7"W
- Google Street View (2016) Koordinater: 38°48'02.5"N 121°20'49.6"W
- POTOMAC GARDENS (N.D.) *Potomac Gardens: Inside and Out*. [Online] Tilgængelig fra: <https://potomacgardensinsideandout.com/> [set: 08-05-17]